

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ
УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

МАО Ляньцзе

УДК 7.05:61]:712:7.025.5" 20"(04)

ДИСЕРТАЦІЯ

**РЕНОВАЦІЯ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ЛАНДШАФТІВ: ДИЗАЙНЕРСЬКІ
КОНЦЕПЦІЇ, ПІДХОДИ ТА ЗАСОБИ**

022 Дизайн

02 Культура і мистецтво

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD).

Дисертація містить результати власних досліджень.

Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання
на відповідне джерело

Signed by:
Lianjie Mao Л. МАО
84E7592387634B8...

2/24/2025

Науковий керівник: **Бондаренко Богдан Костянтинович**,
кандидат мистецтвознавства, доцент

Харків 2025

АНОТАЦІЯ

Мао Ляньцзе. Реновація індустріальних ландшафтів: дизайнерські концепції, підходи та засоби. Кваліфікаційна робота на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з мистецтвознавства за спеціальністю 022 Дизайн. Робота виконана на кафедрі дизайну Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Захист відбудеться у Харківській державній академії дизайну і мистецтв. Харків, 2025.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше у роботі встановлено класифікацію планувальних схем, за якими відбувається організація середовища парків, що створені на постіндустріальних територіях; визначено основні концепції та підходи, за якими вирішується сучасний дизайн парків на територіях з індустріальним минулим; систематизовано дизайнерські прийоми та засоби щодо формування дизайну парків, що розміщені на постпромислових ландшафтах; представлено характеристику сучасної проектної практики Китаю у сфері реновації постіндустріальних ландшафтів як такої, що відзначається переосмисленням культурних традицій, а також характерні дизайнерські прийоми щодо опрацювання промислових об'єктів, які інтегруються в сучасне середовище парків. Набув подальшого розвитку зміст проектних підходів до формування середовища парків на територіях колишніх підприємств, а також характеристика сучасної проектної практики Китаю у сфері реновації постіндустріальних ландшафтів, що відзначається переосмисленням культурних традицій. Вдосконалено уявлення про дизайнерські аспекти проектування парків як об'єктів реновації територій з індустріальним минулим, що перетворює їх на осередки культурної спадщини.

Проблематика предмета дослідження, окресленого у цій роботі, полягає у вивченні об'єкта з акцентом на виявлення різноманітних типів зв'язків, які в ньому існують, зокрема, між людиною, об'єктом та середовищем. У дисертації використано системний підхід, який передбачає розгляд кожної складової

системи у взаємозв'язку, з урахуванням впливу властивостей окремих елементів на загальне функціонування системи. Процес дослідження ґрунтувався на застосуванні як загальнонаукових методів (емпіричного, узагальнення, порівняльно-історичного, порівняльно-типологічного), так і спеціальних методів (структурно-функціонального, морфологічного, композиційного, феноменологічного).

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел та додатків.

Аналіз літератури дозволив встановити, що загальна історіографія проблеми сформувалася на перетині декількох наукових дискурсів. Першорядне значення серед них має західноєвропейський та американський, оскільки саме в рамках цього наукового простору вчені вперше зіткнулися з практикою реновації об'єктів на території індустріальної спадщини. Цей процес відображено у публікаціях Л. Луреса, Т. Панагопулоса, М. Луес, І. Воутерс, С. Іфко, Я. Цізлер, А.-Л. Серкле, С. де Грігоріо та ін.

У дослідженнях проєктів дизайну рекреаційних просторів у науковому дискурсі України домінує проблематика порівняльного аналізу, що засвідчує вагоме значення історіографічної спадщини та демонструє загальну зорієнтованість на переосмислення світового досвіду. Це знайшло своє відображення у публікаціях В. Проскуракова, Б. Гой, О. Гнатюк, А. Субін-Кожевнікової, Л. Шевченко, Н. Новосельчука, О. Олійник та ін.

Китайська дослідницька модель ґрунтується на тенденціях та напрямках, які, переважно, містять виразну складову урбаністики, що актуалізує увагу до реновації як механізму формування міського простору. У цих межах в китайській науковій літературі досліджуються базові принципи реновації, вивчається та ретранслюється проблематика цінностей як фактору реновації. Авторами, які висвітлювали це питання є: П. Ма, Д. Лан, Я. Чжан, С. Чжан, Л. Тіцзюнь, А. Лілі., К. Чжу, Ф. Менг та ін. Тенденції ландшафтно-орієнтованого розвитку нефункціонуючих промислових об'єктів також посідають вагоме місце у роботах китайських авторів, проте, вочевидь,

потребують системного узагальнення на рівні компаративного аналізу з європейським та світовим досвідом.

На підставі аналізу англomовних, китайських та українських досліджень виокремлено три основні підходи стосовно дизайн-проекткування рекреаційних просторів на територіях колишньої індустріальної активності.

Встановлено, що формування парків на колишніх деградованих зонах у просторі міського середовища може відбуватись на основі п'яти основних планувальних схем: лінійно-послідовної, центрально-осьової, радіально-центричної, зигзагоподібної, кластерної.

У дослідженні розширено та поглиблено зміст проектних підходів та прийомів до формування середовища парків на постіндустріальних територіях. Систематизовано проектні підходи та виділено дві групи за джерелом походження – природні та антропогенні. Робота з рельєфом місцевості колишніх промислових зон, як проєкний підхід, втілюється прийомами:

- штучної трансформації рельєфу місцевості задля її пристосування до завдань майбутньої експлуатації засобами корекції наявних схилів та пагорбів, формування майданчиків, створення каскадів і амфітеатрів;

- збереження наявного рельєфу місцевості, де працює засіб підпорядкованості планувального рішення парку особливостям сформованого рельєфу.

Проєкний підхід включення водойм на нових паркових територіях постіндустріальних об'єктів впроваджується через прийоми:

- опрацювання контурів берегових ліній наявних природніх водойм, де засобами є процеси формування чіткого кордону між водою та береговою лінією або ж з'єднання поверхні суходолу з дзеркалом води;

- створення штучних водойм, що мають природній характер, втілюється засобами запровадження в ландшафтний дизайн активних форм водних об'єктів (фонтани, каскади); включення пасивних форм водоймищ (басейни, озера, ставки) із системою накопичення дощової води;

- реорганізація колишніх промислових об'єктів у водойми засобами використання технологічних резервуарів чіткої геометричної форми; застосування кратерів у землі, що залишились після видобутку корисних копалин.

У проєктних підходах, що ґрунтуються на характеристиках антропогенного походження, наявною є інтеграція об'єктів промислової спадщини та новостворених малих архітектурних форм. Так, інтеграція колишніх промислових об'єктів (обладнання та споруд) у ландшафтне середовище втілюється прийомами:

- впровадження колишніх промислових об'єктів цілісно, застосовуючи в якості засобів контраст форм, масштабів, матеріалів, кольорів та фактур постіндустріальних об'єктів стосовно загального ландшафтного середовища з метою створення композиційної домінанти та підкреслення ідентичності місця;

- включення індустріальних об'єктів частково, де, як засоби його реалізації, є контраст форм, масштабу, кольору та/або матеріалу використаних елементів постіндустріальних об'єктів задля створення акцентів у просторі; або ж нюанс форм, кольору та/або матеріалу застосованих промислових об'єктів задля формування цілісності та візуальної єдності всіх складових елементів ландшафтного середовища.

Використання колишніх промислових архітектурних конструкцій як «оболонки» сучасного міського парку реалізується такими прийомами:

- збереження будівельних конструкцій, що передбачає засіб консервації автентичного вигляду матеріалів та конструкцій;

- оновлення каркасу колишньої промислової будівлі, що втілюється засобами фарбування колишніх промислових конструкцій у нові кольори; впровадження нехарактерних для такої споруди матеріалів.

Організація новостворених малих архітектурних форм ґрунтується на прийомах:

- підпорядкованості малих архітектурних форм наявному рельєфу, використовуючи засоби подібності форм цих об'єктів до рельєфу місцевості; впровадженні натуральних оздоблювальних матеріалів; орієнтації на кольорову гаму, що наближена до природнього оточення;

- формування нових функціональних рівнів (містків, переходів, пандусів тощо), де застосовуються засоби кольорових та фактурних контрастів.

Проектний підхід включення артінсталяцій у колишній промисловий ландшафт втілюється шляхом створення композиційних акцентів у середовищі парку засобами контрасту форм, матеріалів, кольорів об'єктів; використанням ритмічних закономірностей; впровадженням штучного декоративного освітлення.

Визначено три основні рівні роботи з такими об'єктами:

- опрацювання вихідних даних ландшафту, особливостей його рельєфу, визначення екологічних та економічних завдань;
- визначення подальшої ролі колишніх промислових об'єктів (музеєфікація або трансформація);
- ідейна змістовність простору й естетизація середовища.

На підставі аналізу світового досвіду формування середовища парків на постіндустріальних територіях, було визначено дві основні концепції, за якими вирішується сучасний дизайн парків: музеєфікації та модифікації.

Установлено, що формування середовища постіндустріальних парків реалізується за двома основними принципами: раціональності та художньо-естетичної виразності, що втілюються в ландшафтному дизайні постіндустріальних парків комплексно.

Порівняльний аналіз реалізованих дизайн-проектів парків на територіях колишніх промислових підприємств різного типу дозволив створити таку класифікацію зазначених ландшафтів:

- за розмірами парку: мініпарки, ландшафти в межах декількох кварталів міської забудови та великомасштабні локації;

- за місцем розташування: у межах міського середовища, на околиці міста, вздовж набережної водойми;
- за ступенем інтеграції колишнього промислового обладнання: парки-музеї, парки з одиничними інсталяціями та ландшафти без експозиції індустриальних об'єктів;
- за рівнем трансформації рельєфу: парки з тотальним перетворенням рельєфу, з частковою трансформацією або ж зі збереженням рельєфу без змін;
- за ступенем виразності художньо-образного рішення: у дизайні парку виразно продемонстровано постіндустріальне минуле місцевості, на якій його розміщено; у ландшафтному дизайні сформовано сучасне міське середовище для відпочинку без посилення на промислову естетику;
- за формоутворенням: дизайн постіндустріального парку базується на основі впровадження чітких геометричних форм, що прослідковується в рішенні об'ємних елементів, малих архітектурних форм, сітки доріжок тощо; простір ландшафтного середовища формується на основі комбінації чітких геометричних форм та плавних ліній.

Обґрунтовано, що трансформація промислової спадщини є одним із актуальних аспектів міського розвитку Китаю. Позначено, що сучасний підхід до оновлення промислової спадщини у Китаї дійсно змінився, що стало важливим кроком у розвитку урбаністичних екосистем. Але відмічено, що аналіз дизайнерських рішень постіндустріальних ландшафтів Китаю має враховувати тисячолітні концепції формування традиційного китайського саду, що ґрунтуються на філософських ідеях та є глибоко вкоріненими у китайській культурі. Позначено, що сучасний підхід до оновлення промислової спадщини відзначається переходом від простого адаптивного повторного використання до формування міських культурних ландшафтів.

Встановлено, що масштаб є однією з визначних характеристик промислової спадщини. У процесі створення рекреаційних територій постає питання адаптації великих розмірів промислових об'єктів до сучасних вимог

повсякденного життя. Аналіз дизайнерських рішень парків, створених у Китаї на постіндустріальних територіях, дозволив встановити характерні дизайнерські прийоми в опрацюванні промислових об'єктів:

- оголення каркасів промислових споруд, де збережені окремі стіни та брутальні фактури будівельних матеріалів є носіями пам'яті про промислове минуле, підкреслюючи історичний контекст;

- формування виразних акцентів із каркасних структур завдяки яскравому фарбуванню, підсвічуванню або ж обгортанню скляною оболонкою.

Показано, що обладнання, яке забезпечувало виробничий процес, у процесі перепрофілювання постіндустріальних територій не лише відображає технологічний прогрес минулих епох, але й стає важливим елементом у формуванні паркових ландшафтів сьогоденного Китаю. В залежності від типу обладнання, виокремлено прийоми його інтеграції у нові простори. Так, великогабаритні об'єкти можуть застосовуватись в якості візуальних реперів у парковому середовищі. Збережені у первісному вигляді, яскраво пофарбовані та інтегровані в ландшафт, вони виконують кілька функцій: ідентифікації місцевості, візуальних акцентів, просторового зонування. Що стосується невеликих верстатів та окремих елементів виробничого обладнання, їхня роль в організації парку може бути як артоб'єктів, позначення тематичних зон, освітлювальних елементів.

Обґрунтовано, що сучасна проєктна практика Китаю у площині реновації постіндустріальних ландшафтів демонструє переусвідомлення культурних традицій. Доведено, що у дизайні парків, що організовані на постіндустріальних територіях, застосовуються окремі прийоми, які характеризують традиційну культуру організації садів Китаю. До характерних та розповсюджених належить прийом створення візуальних ефектів завдяки організації так званого «пейзажу в рамі».

Аргументовано, що червоний колір посідає важливе місце в культурі Китаю, підкреслюючи не лише його зв'язок з традиціями, а й сучасні реалії.

Уперше представлено роль пекінського проєктного бюро «Turenscape» як такого, що стало піонером у використанні кольорових акцентів у паркових ландшафтах Китаю. Його проєкти демонструють можливості інтеграції кольорових елементів, зокрема червоних, у природний ландшафт, створюючи гармонійні, але водночас експресивні простори. Дослідження показує, що в ландшафтних проєктах, реалізованих на колишніх промислових ділянках, червоний колір використовується не лише на новостворених об'єктах, але й на таких, що залишилися від попередньої промислової діяльності. Виявлено, що червоні кольорові акценти можуть застосуватись на лінійно-структурних елементах, що представляють собою прозорі поверхні або об'єми (металеві конструкції), або ж на суцільних площинах (довгі лави, суцільні металеві поверхні).

Ключові слова: реновація, парк, ландшафт, дизайн, архітектурне середовище, постіндустріальні території, сталий розвиток, екологічні принципи, прийоми, засоби.

ANOTATION

Mao Lianjie. Renovation of industrial landscapes: design concepts, approaches and means. Qualification work in the form of a manuscript. Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in Art History in the specialty 022 Design. The work was completed at the Department of Design of the Kharkiv State Academy of Design and Arts. The defense will take place at the Kharkiv State Academy of Design and Arts. Kharkiv, 2025.

The scientific novelty consists in the fact that for the first time the work establishes a classification of planning schemes according to which the organization of parks' environment created in post-industrial territories takes place; the main concepts and approaches are determined by which the modern design of parks in territories with an industrial past is solved; systematized design techniques and means for the formation of the design of parks located in post-industrial landscapes; presented a description of modern Chinese design practice in the field of renovation

of post-industrial landscapes as one that is marked by a rethinking of cultural traditions and characteristic design techniques for the development of industrial facilities that are integrated into the modern environment of parks. The content of design approaches to the formation of park environments on the territories of former enterprises has been further developed, as well as the characteristics of modern Chinese design practice in the field of renovation of post-industrial landscapes. All these is marked by a rethinking of cultural traditions. The understanding of the design aspects of park design as objects of renovation of territories with an industrial past, which transforms them into centers of cultural heritage, has been improved.

The research topic outlined in this work is the study of an object with an emphasis on identifying various types of relationships that exist in it, in particular, between a person, an object and the environment. The dissertation uses a systemic approach, which involves considering each component of the system in its relationship, taking into account the influence of the properties of individual elements on the overall functioning of the system. The research process was based on the application of both general scientific methods (empirical, generalization, comparative-historical, comparative-typological), and special methods (structural-functional, morphological, compositional, phenomenological).

The work consists of an introduction, three chapters, conclusions, references and appendices.

The analysis of the literature allowed to establish that the general historiography of the problem was formed at the intersection of several scientific discourses. The original significance among them belong to the Western European and American one, since it was within this scientific space that scientists first encountered the practice of renovation of objects in the territories of industrial heritage. This process is reflected in the publications of L. Loures, T. Panagopoulos, M. Lues, I. Wouters, S. Ifko, J. Cizler, A.-L. Serclé, S. de Grigorio and others.

In the research of recreational space design projects in the scientific discourse of Ukraine, the issue of comparative analysis dominates, which testifies to the significant importance of the historiographical heritage and demonstrates a general

orientation towards rethinking world experience. This is reflected in the publications of V. Proskuriakov, B. Goy, O. Hnatiuk, A. Subin-Kozhevnikova, L. Shevchenko, N. Novoselchuk, O. Oliinyk and others.

The Chinese research model is based on trends and directions that mainly contain a distinct urban component, which actualizes attention to renovation as a mechanism for the formation of urban space. Within this framework, the basic principles of renovation are explored in Chinese scientific literature, and the issue of values as a factor in renovation is studied and relayed. The authors who covered this issue are the following: P. Ma, D. Lan, Ya. Zhang, S. Zhang, L. Tijun, A. Lili, K. Zhu, F. Meng and others. The trends of landscape-oriented development of non-functioning industrial facilities also occupy a significant place in the works of Chinese authors, but, obviously, require systematic generalization at the level of comparative analysis with European and world experience.

Based on the analysis of English-language, Chinese and Ukrainian studies, three main approaches to the design of recreational spaces in the territories of former industrial activity can be distinguished.

It has been established that the formation of parks in former degraded areas in the space of the urban environment can occur on the basis of five main planning schemes: linear-sequential, centric-axial, radial-centric, zigzag, cluster.

The study expands and deepens the content of design approaches and techniques for the formation of the park environment in post-industrial areas. Design approaches are systematized and two groups are distinguished by their source of origin – natural and anthropogenic. Working with the terrain of former industrial zones, as a design approach, is implemented using the following techniques:

- artificial transformation of the terrain to adapt it to the tasks of future operation by means of correcting existing slopes and hills, forming platforms, creating cascades and amphitheaters;
- preservation of the existing terrain, where the means of subordinating the planning solution of the park to the features of the formed terrain works.

The design approach of including water bodies in new park areas of post-industrial facilities is implemented through the following methods:

- processing the contours of the coastlines of existing natural water bodies, where the means are the processes of forming a clear boundary between water and the coastline or connecting the land surface with the water mirror;

- creation of artificial reservoirs of a natural character, which is embodied by means of introducing active forms of water bodies (fountains, cascades) into the landscape design; inclusion of passive forms of reservoirs (pools, lakes, ponds) with a rainwater accumulation system;

- reorganization of former industrial facilities into reservoirs, by means of using technological tanks of a clear geometric shape; use of craters in the ground left after the extraction of minerals.

In design approaches based on characteristics of anthropogenic origin, there is an integration of industrial heritage objects and newly created small architectural forms. Thus, the integration of former industrial objects (equipment and structures) into the landscape environment is implemented by the following methods:

- the implementation of former industrial facilities holistically, using as a means the contrast of forms, scales, materials, colors and textures of post-industrial facilities in relation to the general landscape environment in order to create a compositional dominant and emphasize the identity of the place;

- partial inclusion of industrial objects, where the means of its implementation are the contrast of forms, scale, color and/or material of the used elements of post-industrial objects to create accents in space; or the nuance of forms, color and/or material of the used industrial objects to form the integrity and visual unity of all the constituent elements of the landscape environment.

The use of former industrial architectural structures as a “shell” of a modern city park involves the following techniques:

- preservation of building structures, which involves the preservation of the authentic appearance of materials and structures;

- renewal of the frame of a former industrial building, which is embodied by painting former industrial structures in new colors; introduction of materials not typical for this structure.

The organization of newly created small architectural forms is based on the following techniques:

- subordination of small architectural forms to the existing relief, using the means of similarity of the forms of these objects to the relief of the area; introduction of natural finishing materials; orientation on the color scheme close to the natural environment;

- formation of new functional levels (bridges, crossings, ramps, etc.), where means of color and texture contrasts are used.

The design approach of including art installations in the former industrial landscape is implemented by creating compositional accents in the park environment by means of contrast of forms, materials, colors of objects; using rhythmic patterns; introducing artificial decorative lighting.

Three main levels of work with such objects have been identified:

- processing of initial landscape data, features of its relief, determination of environmental and economic tasks;

- determination of the further role of former industrial objects (museumification or transformation);

- ideological content of space and aestheticization of the environment.

Based on the analysis of world experience in the formation of the park environment in post-industrial territories, two main concepts were identified by which the modern design of parks is decided: museumification and modification.

It was established that the formation of the environment of post-industrial parks is implemented according to two main principles: rationality and artistic and aesthetic expressiveness, which are embodied in the landscape design of post-industrial parks in a comprehensive manner.

A comparative analysis of implemented design projects of parks on the territories of former industrial enterprises of various types allowed us to create the following classification of such landscapes:

– by park size: mini parks, landscapes within several blocks of urban development and large-scale locations;

–by location: within the urban environment, on the outskirts of the city, along the embankment of a reservoir;

–by the degree of integration of former industrial equipment: museum parks, parks with single installations and landscapes without exposure of industrial objects;

–by the level of terrain transformation: parks with total transformation of the terrain, with partial transformation or preservation of the terrain without changes;

–by the degree of expressiveness of the artistic and figurative solution: the design of the park clearly demonstrates the post-industrial past of the area in which it is located; the landscape design forms a modern urban environment for recreation without reference to industrial aesthetics;

–by form formation: the design of the post-industrial park is based on the introduction of clear geometric forms, which is traced in the solution of volumetric elements, small architectural forms, a grid of paths, etc.; the space of the landscape environment is formed on the basis of a combination of clear geometric forms and smooth lines.

It is substantiated that the transformation of industrial heritage is one of the relevant aspects of urban development in China. It is noted that the modern approach to the renewal of industrial heritage in China has indeed changed, which has become an important step in the development of urban ecosystems. However, it is noted that the analysis of design solutions of post-industrial landscapes in China should take into account the millennial concepts of the formation of a traditional Chinese garden, which are based on philosophical ideas and are deeply rooted in Chinese culture. It is noted that the modern approach to the renewal of industrial heritage is marked by a transition from simple adaptive reuse to the formation of urban cultural landscapes.

It has been established that scale is one of the prominent characteristics of industrial heritage. In the process of creating recreational areas, the question of adapting large-scale industrial facilities to modern requirements of everyday life arises. Analysis of design solutions of parks created in China in post-industrial areas allowed to establish characteristic design techniques in the development of industrial facilities:

- exposing the frames of industrial buildings, where individual walls and the brutal textures of building materials are preserved, acting as carriers of the memory of the industrial past, emphasizing the historical context;

- forming expressive accents from frame structures through bright painting, lighting or wrapping with a glass shell.

It is shown that the equipment that provided the production process, in the process of reprofiling post-industrial territories, not only reflects the technological progress of past eras, but also becomes an important element in the formation of park landscapes of today's China. Depending on the type of equipment, methods of its integration into new spaces are distinguished. Thus, large-sized objects can be used as visual benchmarks in the park environment. Preserved in their original form, brightly painted and integrated into the landscape, they perform several functions: identification of the area, visual accents, spatial zoning. As for small machines and individual elements of production equipment, their role in the organization of the park can be as art objects, designation of thematic zones, educational elements.

It is substantiated that the modern design practice of China in the field of renovation of post-industrial landscapes demonstrates a re-awareness of cultural traditions. It is proved that in the design of parks organized on post-industrial, certain techniques are used that characterize the traditional culture of organizing gardens in China. The characteristic and widespread technique is the creation of visual effects through the organization of the so-called "landscape in a frame".

It is argued that red color occupies an important place in Chinese culture, emphasizing not only its connection with traditions, but also modern realities. It is presented for the first time the role of the Beijing design bureau "Turenscape" as a

pioneer in the use of color accents in park landscapes in China. Its projects demonstrate the possibilities of integrating color elements, in particular red, into the natural landscape, creating harmonious, but at the same time expressive spaces. The study shows that in landscape projects implemented on former industrial sites, red is used not only on newly created objects, but also on those left over from previous industrial activities. Two techniques for using red color accents were identified: on linear-structural elements that form transparent surfaces or volumes (metal structures) and on solid planes (long benches, solid metal surfaces).

Keywords: renovation, park, landscape, design, architectural environment, post-industrial areas, sustainable development, ecological principles, techniques, means.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Мао Л. Дизайн сучасних парків Китаю на постіндустріальних територіях: проектні підходи в опрацюванні промислової спадщини. *Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну*, 7(2) 2024. С. 349–362. <https://doi.org/10.31866/2617-7951.7.2.2024.315473> (Категорія Б)
2. Мао Л. Принципи застосування червоного кольору у дизайні парків Китаю, що організовані на деградованих територіях (на прикладі робіт пекінського бюро Turenscape). *Український мистецтвознавчий дискурс*. 4, 2023. С. 57-63. DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2023.4.7> (Категорія Б)
3. Мао Л. Типологія планувальних рішень у дизайні постіндустріальних парків (світовий досвід). *Актуальні питання гуманітарних наук*. 68. Т. 2, 2023. С. 59-65. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/68-2-8> (Категорія Б)

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Мао Л. Позитивні аспекти адаптивного використання промислових територій на прикладі Китаю. *Китайська цивілізація: традиції та сучасність:*

- зб. матеріалів міжнар. наук. конференції, 24 листопада 2021 р. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 92-95.
2. Мао Л. Дизайн Ariel-Foundation Park як приклад реновації промислової території. *Мистецтво та дизайн у художній мові мінливого часу: морфологія, семіотика, візуальність*: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конференції. 14 квітня 2022 року, Харківська державна академія дизайну і мистецтв. Харків, 2022. С. 73-74.
3. Мао Л. Проектні концепції, що покладені в основу створення традиційного китайського саду. *Китайська цивілізація: традиції та сучасність*: матеріали XVI міжнародної наукової конференції. 30 листопада 2022 р. Київ. – Львів – Торунь : Liha - Pres, 2022. С. 53-56.
4. Мао Л. Парк «Цицзян» у Чжуншані (Китай) як приклад рішення сучасних екологічних проблем. *60 років Харківської вищої школи дизайну*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. 7 грудня 2022 року, Харківська державна академія дизайну і мистецтв. Харків, 2022. С. 35-37.
5. Мао Л. Актуальність формування зелених зон у сучасному міському середовищі. *Функції дизайну в сучасному світі: виміри 2024* : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. 21-22 березня 2024 року. Суми, 2024. С. 32-34.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	20
РОЗДІЛ 1. СТАН ДОСЛІДЖЕНОСТІ ПРОБЛЕМИ, ДЖЕРЕЛА ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	27
1.1. Проблематика процесів реновації у західноєвропейському та північноамериканському науковому дискурсі: стратегії, підходи, методи.....	27
1.2. Дослідження проєктів дизайну рекреаційних просторів у науковому дискурсі України.....	37
1.2.1. Порівняльні дослідження вітчизняного та світового досвіду.....	41
1.2.2. Вивчення науково-дослідної методології реновації індустріальної спадщини.....	45
1.3. Реновація у китайському науковому дискурсі про дизайн: тенденції та напрямки дослідження.....	50
1.3.1. Вивчення європейського та світового досвіду як окрема складова історіографії проблеми	50
1.3.2. Основні напрямки і тенденції в дослідженні проблематики реновації в китайській науковій літературі початку XXI ст.....	55
1.4 Методи дослідження.....	63
Висновки до розділу	68
РОЗДІЛ 2. ДИЗАЙН ПАРКІВ НА ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЯХ: ТИПОЛОГІЯ, ПІДХОДИ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ СЕРЕДОВИЩА.....	71
2.1 Типологія планувальних рішень парків, організованих на постпромислових ландшафтах.....	74

2.2. Дизайнерські підходи у формуванні ландшафтного середовища постіндустріальних парків та прийоми щодо їхньої реалізації.....	88
2.2.1. Об'єкти неживої природи в організації дизайну парків на колишніх промислових територіях.....	88
2.2.2. Інтеграція об'єктів промислової спадщини та новостворених малих архітектурних форм як проєктний підхід у дизайнерському рішенні парків на постіндустріальних територіях....	97
2.3. Концептуальні засади формування середовища сучасних парків на постпромислових територіях.....	107
Висновки до розділу	117
РОЗДІЛ 3. ДИЗАЙН СУЧАСНИХ ПАРКІВ КИТАЮ НА ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЯХ: ПРОЄКТНІ ПІДХОДИ В ОПРАЦЮВАННІ ПРОМИСЛОВОЇ СПАДЩИНИ.....	122
3.1. Передумови актуалізації процесів реновації індустріальних ландшафтів у Китаї.....	122
3.2. Проєктні концепції, що покладені в основу створення традиційного китайського саду.....	130
3.3. Дизайнерські прийоми, що характеризують опрацювання промислових об'єктів у процесі реновації індустріальних територій Китаю.....	133
3.4. Колір у ландшафтному середовищі сучасних парків Китаю, що створені на постіндустріальних територіях.....	143
Висновки до розділу	151
ВИСНОВКИ.....	158
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	166
ДОДАТКИ.....	189

ВСТУП

Актуальність обраної теми. У другій половині ХХ століття зміни в різних галузях промисловості спричинили появу занедбаних промислових територій у межах міських забудов. Це загострило питання їхньої рекультивації та реновації, що має на меті забезпечення сталого розвитку, сприяння соціальній інтеграції та покращення якості життя населення. Сьогодні процеси деіндустріалізації охоплюють як міста західних країн, так і Китаю, де багато старих промислових зон потребують оновлення [168].

Переосмислення занедбаних промислових об'єктів і територій шляхом їхньої трансформації у громадські простори сприяє підвищенню якості життя та ефективному землекористуванню завдяки впровадженню нових культурних і екологічних функцій. Стратегії адаптивного повторного використання дозволяють надавати фізичним залишкам минулого нову цінність, актуалізувати історичну пам'ять про місцевість і зберігати культурну спадковість [122]. Парки, створені на місці колишніх промислових територій, є осередками культурної спадщини та слугують платформою для розвитку культурних індустрій [80, с. 105]. Сьогодні потреба в організованих зонах відпочинку в міській структурі набуває особливої актуальності, і парки відіграють ключову роль у формуванні комфортного середовища для мешканців. Сучасний парк – це не лише зелена зона для релаксації, а й простір дизайну та зручності, екологічних рішень та інновацій, активного відпочинку та прогулянок, осередок інтересів і культурних досягнень. Перетворення та оновлення старих промислових зон у екологічно впорядковані місця відпочинку з практичними функціями сприяють формуванню культурно привабливого середовища. Створення міських парків на порушених промислових територіях має низку переваг: вони очищують повітря, покращують здоров'я населення, стимулюють його активний спосіб життя, підтримують економіку регіонів, впливають на формування культурного світогляду, створюють робочі місця, підвищують громадську залученість,

знижують рівень злочинності та роблять міста більш стійкими [163]. Окрім створення природного простору в густонаселених міських районах, парки відіграють важливу роль у збереженні культурно-історичного значення місцевості. Завдяки продуманим дизайнерським рішенням, вони стають носіями пам'яті про історичних осіб, події та епохи, зберігаючи ці спогади у свідомості мешканців [154].

Такі парки не лише виконують функцію зон відпочинку для мешканців, але й стають туристично привабливими об'єктами. Особливо популярними є парки, створені на територіях колишніх підприємств, які у своєму дизайні зберігають характерні риси місцевої культури. Ця особливість значно підвищує їхню туристичну привабливість. Включення окремих елементів споруд і обладнання минулого виробництва в природне середовище перетворює їх на унікальні артефакти, що визначають ідентичність місця [8, с. 50]. Дизайн паркових комплексів застосовується на адаптованих промислових територіях, зазвичай поєднує традиційні паркові елементи з інтеграцією компонентів індустріальної спадщини у нове середовище. Такі елементи виконують важливу змістову функцію, урізноманітнюють простір і сприяють орієнтації відвідувачів. Завдяки продуманій інтерпретації та гармонійному впровадженню в природне оточення, вони часто набувають рис артоб'єктів, що значно підвищує привабливість цих територій.

Значний на сьогодні обсяг реалізованих проєктів парків на постіндустріальних територіях та подальша актуальність їхнього створення, особливості дизайнерських підходів до їхньої організації робить дослідження актуальним.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота здійснена у відповідності до державних програм, що спрямовані на формування комфортного дизайну середовища, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України «Про першочергові заходи щодо розвитку національної системи дизайну та ергономіки і впровадження їх досягнення у промисловому комплексі, об'єктах житлової, виробничої і

соціально-культурної сфери» (від 20 січня 1997 р., № 37). Дослідження також є частиною науково-дослідної роботи Харківської державної академії дизайну і мистецтв: «Сталий розвиток як вектор формування сучасної проєктної культури» (держ. р еєстр. номер: 0122U200902).

Метою роботи є встановлення та систематизація дизайнерських концепцій, підходів та засобів у організації середовища сучасних парків на постіндустріальних територіях, виявлення особливостей, що характеризують ці об'єкти на території Китаю.

Поставлена мета передбачає вирішення таких **завдань**:

- узагальнити теоретичні розвідки в галузі сучасної архітектури й дизайну щодо проблематики процесів реновації у західноєвропейському, північноамериканському, українському та китайському науковому дискурсі; визначити методи дослідження;

- проаналізувати та систематизувати типологію планувальних рішень парків на територіях з індустріальним минулим;

- визначити проєктні підходи у формуванні ландшафтного середовища постіндустріальних парків та дизайнерські прийоми і засоби їхньої реалізації;

- встановити концептуальні засади формування середовища сучасних постіндустріальних парків;

- окреслити передумови актуалізації процесів реновації постіндустріальних ландшафтів у Китаї та розкрити проєктні підходи в опрацюванні промислової спадщини в дизайні сучасних парків КНР на цих територіях.

Об'єктом дослідження є парки, що організовані шляхом здійснення процедур реновації на територіях, де в минулому відбувалась виробнича діяльність. Для аналізу обрано приклади перетворення колишніх промислових територій за допомогою засобів ландшафтного дизайну у парки, де у процесах реновації були застосовані такі прийоми як інтеграція індустріальних об'єктів у простір парку, опрацювання рельєфу місцевості тощо.

Предметом дослідження є дизайнерські концепції, підходи та засоби, що визначають процедури формування дизайну середовища сучасного парку на колишніх промислових територіях.

Матеріалом дослідження є дизайн середовища сучасних парків, що організовані на територіях, які характеризуються своїм індустріальним минулим. Вивчення індустріального ландшафту, що зазнає реноваційних змін, є цікавим з тих позицій, що він набуває значення історичного простору, який єднає людей як із природою, так і зі створеними місцевою спільнотою виробничими артефактами. Парки, що створюються на таких територіях, мають можливість транслювати соціокультурні цінності від покоління до покоління, поєднуючи ландшафт з історичною пам'яттю.

Хронологічні межі роботи зумовлені її завданнями й охоплюють період з кінця ХХ століття і до сьогодення. Саме наприкінці ХХ-го ст. стає актуальною тенденція як перепрофілювання споруд, що втратили свою первісну функцію, так і постпромислових територій, реновація яких вирішує не тільки екологічні, але й соціокультурні питання.

Територіальні межі зумовлені темою дослідження. У дисертації проаналізовано архітектурно-дизайнерські особливості парків, створених на постпромислових територіях на матеріалі світового проектного досвіду. Широкий огляд проектних рішень зумовлено предметом дослідження, який передбачав відбір для аналізу саме показових зразків дизайнерських рішень у яких сучасне паркове середовище, завдяки використаним засобам дизайну, у переважній більшості випадків, транслює специфічність виробничих процесів, що відбувались на цій території.

Методи дослідження. Особливість предмета дослідження, окресленого у цій роботі, полягає у вивченні об'єкта з акцентом на виявлення різноманітних типів зв'язків, які в ньому існують, зокрема, між людиною, об'єктом та середовищем. У роботі використано системний підхід, який передбачає розгляд кожної складової системи у взаємозв'язку з урахуванням впливу властивостей окремих елементів на загальне функціонування системи.

Процес дослідження ґрунтувався на застосуванні як загальнонаукових методів (емпіричного, узагальнення, порівняльно-історичного, порівняльно-типологічного), так і спеціалізованих методів (структурно-функціонального, морфологічного, композиційного, феноменологічного).

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній:

- *вперше:*
 - *встановлено* класифікацію планувальних схем, за якими відбувається організація середовища парків, що створені на постіндустріальних територіях;
 - *визначено* основні концепції та підходи, за якими вирішується сучасний дизайн парків на територіях з індустріальним минулим;
 - *систематизовано* дизайнерські прийоми та засоби щодо формування дизайну парків, що розміщені на постпромислових ландшафтах;
 - *представлено* характеристику сучасної проєктної практики Китаю у сфері реновації індустріальних ландшафтів як такої, що відзначається переосмисленням культурних традицій та позначено характерні дизайнерські прийоми щодо опрацювання промислових об'єктів, які інтегруються у сучасне середовище парків;
 - *набув подальшого розвитку* зміст проєктних підходів до формування середовища парків на територіях колишніх підприємств, а також характеристика сучасної проєктної практики Китаю у сфері реновації постіндустріальних ландшафтів, що відзначається переосмисленням культурних традицій;
 - *вдосконалено* уявлення про дизайнерські аспекти проєктування парків як об'єктів реноваційної діяльності на територіях з індустріальним минулим, що перетворює їх на осередки культурної спадщини.

Теоретичне значення роботи полягає у визначенні основних концепцій та підходів, за якими вирішується сучасний дизайн парків на територіях з індустріальним минулим, що може використовуватись в аналітико-проєктній діяльності з питань організації дизайну середовища. Підсумки аналітичної

частини дослідження, а також систематизована у ньому сучасна проєктна практика, може бути залучена у процесах професійної підготовки дизайнерів, а також при написанні методичних вказівок і спеціальної літератури з проєктування сучасного ландшафтного середовища.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що встановлені дизайнерські прийоми дозволяють оптимізувати проєктний процес з розробки дизайну парків, які будуть створені на адаптованих під нову функцію територіях, де в минулому відбувались виробничі процеси. Це визначатиме шляхи створення середовища, що вирішує екологічні запити сучасного суспільства відповідно стратегії сталого розвитку.

Особистий внесок здобувача. Наукові результати дисертаційної роботи отримані автором особисто. Долучено до наукового обігу новий проєктний матеріал та його характеристики, що позначають досягнення у галузі формування дизайну парків на постіндустріальних територіях. Зроблено акцент на дизайнерських аспектах реноваційних процедур проєктування парків на територіях з індустріальним минулим, що дозволяє перетворювати їх на осередки культурної спадщини. Подано характеристику сучасної проєктної практики Китаю у сфері реновації індустріальних ландшафтів як такої, що відзначається переосмисленням культурних традицій. Розроблено класифікацію планувальних схем, за якими відбувається організація середовища парків, що створені на постіндустріальних територіях та визначено основні концепції й підходи, за якими вирішується сучасний дизайн парків на територіях з індустріальним минулим. Автором систематизовано дизайнерські прийоми та засоби щодо формування дизайну парків, що розміщені на постпромислових ландшафтах.

Апробація результатів дослідження відбувалась на всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях: XV Міжнародній науковій конференції «Китайська цивілізація: традиції та сучасність» (м. Київ, 24 листопада 2021 р.). Доповідь «Позитивні аспекти адаптивного використання промислових територій на прикладі Китаю»; Міжнародній науково-

практичній конференції «Мистецтво та дизайн у художній мові мінливого часу: морфологія, семіотика, візуальність» (м. Харків, 14 квітня 2022 р.). Доповідь «Дизайн Ariel-Foundation Park як приклад реновації промислової території»; XVI Міжнародній науковій конференції «Китайська цивілізація: традиції та сучасність» (м. Київ, 30 листопада 2022 р.). Доповідь «Проектні концепції, що покладені в основу створення традиційного китайського саду»; Міжнародній науково-практичній конференції «60 років Харківської вищої школи дизайну» (м. Харків, 7 грудня 2022 року). Доповідь «Парк «Цицзян» у Чжуншані (Китай) як приклад рішення сучасних екологічних проблем»; Всеукраїнській науково-практичній конференції «Функції дизайну в сучасному світі: виміри 2024» (м. Суми, 21-22 березня 2024 року). Доповідь «Актуальність формування зелених зон у сучасному міському середовищі».

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження були оприлюднені у 8 наукових публікаціях: 3 з них у фахових наукових збірках, які входять до переліку МОН України, 5 – у збірках матеріалів наукових конференцій.

Структура і обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел (173 найменувань) та додатків на 44 сторінках. Загальний обсяг роботи 233 сторінок.

РОЗДІЛ 1

СТАН ДОСЛІДЖЕНОСТІ ПРОБЛЕМИ, ДЖЕРЕЛА ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 Проблематика процесів реновації у західноєвропейському та північноамериканському науковому дискурсі: стратегії, підходи, методи

Дослідження проблематики реновації у західноєвропейському та північноамериканському науковому дискурсі має власну внутрішню хронологію, яка спирається на особливості розвитку процесів повернення індустріальної спадщини до контекстів користування.

На думку М. Трифі, цей процес вперше набуває виразних форм у Франції, де з 1960-х років фіксується сплеск суспільної уваги до промислових екомuzeїв, що переважно репрезентували індустріальні практики середини ХІХ століття. Починаючи з 1970-х років, ця громадсько-культурна та просвітницька діяльність стає предметом правового унормування у країнах Західної Європи та потрапляє до фокусу уваги вчених [77, с. 53].

Зважаючи на завдання нашого дослідження, ми вважаємо за необхідне зосередитись на науковій літературі кінця ХХ – початку ХХІ ст., актуалізуючи ті складові цього вагомий історіографічного комплексу, які безпосередньо стосуються винесеної у заголовок проблематики. Окреме значення мають для нас роботи китайських вчених, виконані у Західній Європі та США, оскільки їхнє порівняння із паралельно існуючими дослідницькими напрямками вчених у КНР посилюють репрезентативність наших висновків.

Стратегії реновації. Стратегії реновації є одним з найбільш вагомий напрямків у сучасній історіографії проблеми. У його межах знаходить свою конкретизацію фактор залежності від історії розвитку регіону, що, у свою чергу, визначає типологію досвіду та засади включення індустріальних територій до практики споживання.

Насамперед, виділимо дослідження, які містять найбільш узагальнену характеристику питання. Першочергово згадаємо наукові роботи Седріка Прайса, видатного дослідника архітектури та дизайну, який у 1980-х роках запропонував концепцію толерантності щодо відновлення міст та перетворення старих промислових територій у рекреаційні простори. В її основу була покладена типологія дизайн-проекування, яку, своєю чергою, визначали шість наскрізних методів трансформуючого проєкування, а саме методи: зменшення, надбудови, вставки, підключення, знесення та розширення [71].

Закладені вченим концептуальні основи у подальшому стали ґрунтом для надзвичайно широкої та різноманітної практики реновації, надавши цьому процесу стратегічне підґрунтя [72]. У багатьох випадках, запропоновані С. Прайсом ідеї, знайшли подальшу інтерпретацію та були розвинені у самостійні концепції.

Наприклад, на початку 2000-х років, у дослідженні Луїс Лурес і Томаса Панагопулоса, було визначено три стратегії проєкування, які на основі вже наявного теоретичного та практичного досвіду можна було використовувати для відновлення занедбаних промислових ділянок в межах міських ландшафтів. Як підкреслювали автори, кожна стратегія пов'язана з різними ландшафтними контекстами, які вчені в антропоморфній манері характеризували як «персонажів»: персонажі, відповідно, спадщини, екології та соціокультурного змісту [69].

На нашу думку, загальна концептуальна структура наявного на сьогодні дослідницького простору в цілому не виходить за рамки напрямків, які в подальшому визначилися на цій тріадній основі. Так, проблематика *індустріальної спадщини* є на сучасному етапі однією з домінуючих стратегем, що постійно присутня як у предметному, так і методологічному інструментарії досліджень. Прикладом її аналізу на етапі початку 2000-х років, коли процеси реновації тільки набували своєї соціальної гостроти, може бути дослідження вчених з Бельгії – Марії Луес та Іне Воутерс. У центрі їхньої уваги – проблема

«реабілітації промислових територій» шляхом поєднання концептів розвитку культури з комерційною діяльністю. Як зазначають дослідниці, бельгійські проекти в цілому рухаються переважно шляхом створення «навмисних конкуренцій» між старою та новою естетикою, що примушує культуру та комерцію співіснувати у рамках спільних просторів.

Наприклад, розглянутий ними проект «Вілс», хоча і формально позиціонується як музей та галерея, проте насправді є місцем, що об'єднує традиційно розділені на той час функції, такі як презентація, майстерня та мистецька освіта [67, с. 3].

Як ми можемо переконатися, вже на початку 2000-х років дослідники акцентують увагу на тенденції розвитку культурних програм, які передусім націлені на формування соціальних взаємозв'язків між вже існуючими територіями та новими просторами рекреації. Наприклад, у рамках згаданого вище бельгійського проекту «Вілс», це було реалізовано у дизайн-проектіванні за допомогою поєднання методів з арсеналу архітектурного ландшафту та предметного дизайну. За допомогою метафоричної архітектурної концепції «лялькового будинку», дизайнерам вдалося підсумувати свої ідеї в чіткому образі. Ляльковий будинок – це будівля без фасаду, де внутрішні простори «перетікають» один в одний, є прозорими та наскрізними [67, с. 5].

На наш погляд, в якості типового прикладу наукового розвитку цього напрямку в сучасному західноєвропейському дискурсі, слід назвати дослідження Соні Іфко, яке присвячене практикам реновації та ревіталізації у Словенії [60]. Вчена зосереджується на аналізі двох основних атрибутів спадщини – автентичності та цілісності, які, з її точки зору, є «початком для керівництва проєктів повторного використання промислової спадщини» в контексті теорії сталого розвитку [60, с. 45]. Структура її дослідження є багаторівневою. Авторка представляє поняття цілісності як концептуальний параметр, що визначається через взаємодію набору властивостей. Характерно, що ці властивості сформульовані як імперативи:

- дизайн-проект має включати до свого композиційного поля усю множину елементів об'єкта реновації, які є необхідними для вираження його (об'єкта) універсальних цінностей;

- дизайн-проект має розгортатися у належному просторі ландшафту, який має достатній розмір для забезпечення повного представлення характеристик і процесів, що мають значення для характеристики спадщини;

- дизайн-проект має спрямовуватися на виправлення лише тих аспектів спадщини, які «постраждали від негативних наслідків розвитку та/або занедбаності» [60, с. 48].

З огляду на вищезазначене, вчена пропонує до використання так звану динамічну методологію, яка є відповідною та адаптованою до «того самого сегмента спадщини в усі періоди його розвитку» [60, с. 49]. В цілому, її можна підсумувати у вигляді параметрії базових характеристик, які послідовно розкривають сутність автентичності та цілісності об'єкта реновації:

- соціально-історична характеристика, яка розкриває вплив промислової спадщини на культурний ландшафт та аргументує формат збереження історичної цілісності;

- характеристика просторового розвитку, що показує ландшафтні можливості матеріальних структур спадщини, формує кордони та межі просторової репрезентації;

- архітектурно-будівельні характеристики, які зорієнтовані на побудову дизайн-рішень та вираження художньо-естетичних змістів;

- техніко-технологічні характеристики, що конкретизують застосування матеріалів і технік реновації [60, с. 54].

Вагоме місце посідає концепція історичної спадщини у дослідженні групи вчених з Австрії на чолі з Ясною Цізлер. У роботі, що виконана на основі надзвичайно різноманітного матеріалу, звертається увага на впливовість образів минулого, на процеси «економічного перезапуску» користування колишніми промисловими територіями. Автори підкреслюють, що, на прикладі австрійського досвіду 2000-х років, стає очевидним усталений

негативний образ промислових територій, який є контрпродуктивним для будь-якої концепції реновації. Дуже часто промислові реліквії не вдається беззастережно гармоніювати із, наприклад, туристичними або освітніми концепціями. Відтак, єдиною надійною запорукою знищення цього негативного образу інфікованого минулого є статус культурної спадщини, який дозволяє за допомогою дизайн-проектування «зміцнювати та підтримувати особливе почуття ідентичності» із територіями. Іншими словами, лише в образі індустріальної спадщини, об'єкти та ландшафти реновації здатні одночасно підтримувати і зв'язок із минулим, і виступати у ролі каталізаторів нових емоцій та вражень [54, с. 60].

На сучасному етапі проблематика індустріальної спадщини як стратегією реновації лишається однією з домінуючих. Її актуальність, на думку китайського дослідника Пан Чжана, виявляється в унікальній комбінації двох складових, що стали очевидними після декількох десятиліть розробки та втіленні конкретних проєктів. На думку вченого, індустріальна спадщина обов'язково складається з матеріальної та нематеріальної частин спадщини, де в якості другої розглядаються «корпоративна духовна культура, соціальний вплив, наука і технології». Відтак, ресурсний потенціал занедбаних промислових територій, які є потенційними зонами рекреації, за визначенням ґрунтується на історико-культурних засадах у поєднанні з мистецтвом та належним техніко-технологічним забезпеченням [82, с. 445].

Принципи та підходи реновації. Для розв'язання завдань нашого дослідження важливе значення має аналіз принципів та підходів у процесах реновації, що дає можливість розглянути рівень застосування теоретичних ідей та концепцій, а також осмислити попередньо здобутий досвід.

Насамперед відзначимо, що в західному дослідницькому просторі не існує єдиної системи підходів та принципів роботи з промисловими об'єктами у контексті їхнього рекреаційного використання. Аналіз наукової літератури засвідчує значимість цього фактору, а також потребу в узагальненні проблематики.

На наш погляд, усе розмаїття підходів до процесів реновації, яке демонструють розглянуті нами дослідження, можна узагальнити у межах трьох основних типів.

По-перше, це *потенційний підхід*, що зорієнтований на розкриття культурно-історичного та соціально-економічного значення колишніх промислових територій. Зокрема, таку модель розглядає Ясна Ціслер у контексті проблематики регіонального відновлення в Австрії, де інновації пов'язані з розв'язанням конкретних проблем навколишніх міст, а естетика та візуальна складова є інструментами донесення та втілення задуму [54, с. 53]. В її аналітичному проєкті залізниця в австрійській Штирії репрезентована як символ формування ідентичності регіону, який володіє вкрай активним потенціалом впливу [54, с. 57]. Відтак, масштаби індустріальної спадщини вздовж Штирійської залізниці включають 19 чавунних заводів, пивоварню «Gösser» з музейною частиною, екскурсійний маршрут на альпійський завод «Leoben Donawitz VÖEST», колісний завод у Фордернберзі та ще декілька десятків більш дрібних об'єктів. Крім цього, рекреаційний потенціал цієї зони пов'язаний з можливостями туризму та ландшафтного відпочинку (приміром, частина залізниці проходить через вісім віадуків та п'ять тунелів, які становлять окремий атрактивний інтерес) [54, с. 56].

По-друге, в якості одного з найбільш поширених підходів варто назвати *контекстуальний*, який, наприклад, А. Вільякампа та М. Полі характеризують як «підхід культурного планування, що вимагає тісної взаємодії з певним контекстом» [78, с. 502].

Цю модель взаємодії між центром та периферією дослідники демонструють на прикладі реновації колишньої індустріальної території околиць Мілану (Італія). Проєкт спрямований на перетворення району Бовіза біля Мілану з «постіндустріального передмістя» на культурно-освітній центр. Зазначене завдання вимагає залучення декількох існуючих контекстів використання територій до новостворених та актуальних. Характерно, що автори проєкту не виходять за рамки стратегії спадщини та активно

позиціонують рекреаційну територію як «новий простір освіти, культури та мистецтва» для тих типів повсякдення, що є знайомі мешканцям та мають високий статус користування (наприклад, проведення університетських заходів або долучення району Бовіза до Міланського тижня дизайну) [78, с. 504].

Звернемо увагу на те, що контекстуальний підхід передбачає маніпулювання вже працюючими механізмами використання території. Зокрема, на основі наведеного вище прикладу, це культурно-освітній маркетинг, що розглядається авторами як принципово важлива діяльність, що потребує власного дизайн-контексту (місце, планування, інтер'єр тощо) [78, с. 502].

По-третє, проблематика реновації матеріальної спадщини неможлива без *об'єктно-орієнтованого підходу*, що також є одним з найчастіше згадуваних у наукових дослідженнях. Так, М. Тріфа розглядає зазначений підхід у контексті тенденцій реноваційного дизайну в Румунії. Авторка наголошує на тому, що індустріальний ландшафт являє собою найскладнішу категорію спадщини, зокрема, через «вимогу збереження та/або вибіркового перетворення цінних речей та будівель». Стару архітектуру «неможливо відчутти» без автентичного предметного репертуару, саме тому цілісний підхід до відновлення колишніх промислових територій у нових якостях не здатен реалізуватися без об'єктно-орієнтованої складової [77, с. 54].

Окремо відзначимо, що розгляд підходів щодо дизайну рекреаційних просторів на територіях індустріальної спадщини безпосередньо пов'язаний з регламентацією принципів реновації. Наприклад, у дослідженні Марти Боттеро запропонована модель адаптивного повторного використання індустріальної спадщини в межах потенціального та об'єктно-орієнтованого підходу із застосуванням таких базових принципів:

- мінімізації втручання; адаптація повинна зберігати недоторканість існуючих будівель, передбачаючи мінімальні зміни відповідно до нових видів

використання; адаптація має зберегти символічне значення історичних будівель;

- стійкості обраних дизайн-рішень; принципи стійкості повинні формувати адаптивний дизайн повторного використання як систему; зміни мають обґрунтовувати символічну складову, а не сперечатися з нею;

- контекстуального заохочення та співучасті спільнот, що є цільовою аудиторією реновації або територіально межують з об'єктами та зонами колишнього промислового вжитку [49].

На наш погляд, важливо підкреслити, що зазначений проєкт, як і ціла низка подібних, актуалізує систему принципів як, певною мірою, подолання природного компромісу між збереженням символічних культурних та естетичних цінностей просторів та їхньою адаптацією до нових альтернативних способів використання [49].

Проведений аналіз фахових досліджень дозволяє виділити декілька ключових тенденцій в загальному розвитку проблеми.

Вивчення наукової літератури показує, що *співіснування архітектури та ландшафту* у випадку нефункціонуючих або закинутих промислових зон відбувається у межах низки типових ситуацій. На наше переконання, ландшафт схильний поглинати закинуту архітектуру, що пов'язано з природними чинниками. Проте специфіка діяльності людини надає цьому процесу особливостей, які є основою для застосування тієї або іншої моделі реновації території. На конкретних прикладах ми можемо побачити, що це є вагомим фактором для застосування відповідних методик та технік реновації.

Наприклад, у дослідженні Андреа-Лорети Серкле (Cercleux, A. L.) розглядаються сучасні тенденції ревіталізації та реновації індустриальної спадщини в Румунії. Вчена звертає увагу на дизайн-проєкт повернення до міського простору м. Келан (західна частина країни) закинутої території чавуноливарного заводу. Після його закриття у 1990-х роках промислова зона була «повністю позбавлена усіх металевих компонентів», що поступово перетворило архітектуру території на руїни. Відтак, споруди, які залишилися

у вертикальному стані та могли стати основою для відновлення, мали, скоріше, символічне значення [51, с. 222]. На цій основі дизайнерські пропозиції щодо формування рекреаційного простору із застосуванням відповідних технік екологічного відновлення території виглядали єдино можливими.

Інший аспект зазначеної проблеми розглядають Моніка Бруццоне та Роберта Боргі на прикладі проєкту «Апеннінський ландшафт» біля Парми (Італія). В його основі реновація промислової території «Officine Meccaniche Reggiane», що пов'язана з військовим виробництвом. Особливість цього проєкту – у застосуванні авторської концепції «заповнення новою архітектурною полярністю» потенційного ландшафту. За припущенням авторів, проєкт має володіти здатністю інтерпретувати соціальні потреби громади та створювати нові «горизонти територій». Останнім терміном вчені позначають структурно важливі точки або «єдності» ландшафту, архітектури та способів використання [50, с. 1295]. Усе разом узяте визначає характер застосування методів відновлення та проєктування, які характеризуються авторами як «послідовні» та «гнучкі» [50, с. 1295]. Передусім йдеться про специфічне поєднання методик відновлення з дизайн-проєктуванням на основі місцевих матеріалів та без порушення візуального профілю апеннінського ландшафту.

В іншому ракурсі вбачають розвиток занедбаних промислових територій Моніка Бруццоне та Роберта Боргі, які також вивчають практики ревіталізації та реновації муніципалітету Парми (зокрема, шахти «Metodo Fornovo», яка працювала наприкінці XIX – на початку XX століття в одному з найстаріших родовищ нафти в Італії). Цей дослідницький проєкт демонструє, як змінюється методологічний інструментарій в залежності від специфіки співіснування архітектури та ландшафту. Авторки наголошують на тому, що в дизайн-проєктуванні забруднених територій варто поєднувати техніки відновлення одночасно «промислової та природної спадщини». З їхньої точки зору, методологічна виправданість такої моделі пов'язана з тим, що і будівництво, і

експлуатація самих об'єктів відбувалася паралельно у двох зазначених напрямках [50, с. 1290].

У якості ще однієї тенденції щодо вибору застосування певного методологічного інструментарію, слід розглянути *методи ландшафтно-просторового дизайн-проектування*, що принагідно до процесів відновлення якостей колишніх промислових територій розглядаються у багатьох проєктах.

Насамперед виділимо розлогу публікацію Стефанія Де Грігоріо, яка аналізує реновацію закинутого фабричного простору в місті Сагунто (Іспанія). Дослідниця звертається до інструментарію дизайн-гнучкості, розглядаючи в якості центрального завдання побудову взаємозв'язків «між новими функціями та історичною пам'яттю», що в суто матеріальному аспекті є технологічною цілісністю між новими дизайн-рішеннями та оригінальною структурою архітектури та ландшафту.

Принагідно до архітектурної частини, вчена звертає увагу на техніку модульного проектування, яка в цьому прикладі реалізується за принципом інсталяції нової будівлі в стару. Таке рішення має свою просторову логіку, яка «дозволяє спроектувати нові функціональні модулі всередині старої будівлі», а також винести подібні засоби проектування до простору рекреації (ландшафтно-паркова зона). С. Де Грігоріо наголошує на тому, що естетика промислової архітектури ідеально підходить для такого типу інсталяції, оскільки фабрика характеризується великими внутрішніми просторами, а також має очевидний ландшафтно-рекреаційний потенціал. Усе це, на її думку, логічно пов'язати в одну цілісну художню структуру за допомогою модульного проектування.

З просторової точки зору, авторка спирається на власну типологію простору, визначаючи для кожного типу свої методики та техніки дизайн-реновації, а саме:

- зайнятий простір: статичний, у якому розміщені функції, які не можна змінювати;

- динамічний простір: який здатен змінюватися як за характеристиками розмірності, так і за способами використання;
- індиферентний простір: зони доступу / конкурентності, які дозволяють маніпулювати ландшафтом шляхом перемикання однієї функції на іншу [55].

1.2 Дослідження проєктів дизайну рекреаційних просторів у науковому дискурсі України

Дослідження практики та теорії дизайн-реновації триває в Україні декілька останніх десятиліть. Проте, як засвідчує проведений нами аналіз літератури, увага до питання рекреаційного потенціалу колишньої індустриальної спадщини не належить до першочергових та не має належного наукового висвітлення. Із впевненістю можна констатувати, що наразі триває етап концептуалізації цього напрямку в межах загальної проблематики.

Серед публікацій початкового етапу (початок – перша половина 2000-х років) варто виділити дослідження В. Проскурякова та Б. Гой, присвячене аналізу конкурсних проєктів щодо пошуку шляхів реновації території виробничих корпусів ТзОВ «Кристал-Інвест» (м. Львів). Автори вивчають досвід роботи з різноманітними підходами до ревіталізації, а також зосереджують увагу на концепціях архітектурно-образного вирішення будівель та споруд комплексів колишнього заводу. Важливим акцентом дослідження є спроба врахувати потенціал існуючої архітектурної стилістики, яку вчені характеризують як поєднання «ознак естетичних концепцій найрізноманітніших часових епох»: від австрійського цегляного «романтизму» до елементів польського функціоналізму або ж типових лінійно-просторових естетичних ідей радянського промислового будівництва [35, с. 57].

Наголосимо, що дослідження цього періоду в цілому відрізняє поверховість аналізу та, відповідно, розмитість висновків. Досить часто дослідження зорієнтовані, першочергово, на практики опису та регламентації

матеріалу, що вивчається. Домінують типологічні характеристики та прагнення вчених здійснити типово-видову, територіально-географічну та ландшафтно-архітектурну класифікацію потенційних об'єктів та зон реновації.

Наприклад, показовими у контексті зазначеної проблеми, є дослідження Ю. Тютюнника. Вчений у 2010-х рр. активно працював над виявленням, описом та класифікацією індустриальної спадщини України, переважно пов'язаної з цукровою промисловістю XIX – поч. XX ст. Його роботи містять багатий фактологічний матеріал та, безперечно, мають вагоме значення для історико-культурного аспекту загальної проблематики реновації [40]. Звернемо увагу на те, що в працях Ю. Тютюнника окреме місце посідає осмислення культурного потенціалу ландшафтно-рекреаційної індустриальної спадщини [41].

На середину – другу половину 2010-х років припадає поживлення уваги до проблематики ревіталізації та реновації ландшафтно-рекреаційних інфраструктур колишніх об'єктів індустрії. Саме в цей період часу дослідники в Україні переносять фокус уваги на дизайн-проектування та розглядають зазначену тему у напрямку аналізу актуальних або вже здійснених проєктів.

Так, М. Вотінов, у межах концепції гуманізації архітектурно-містобудівної інфраструктури найзначніших міст в Україні, торкається питання природи реноваційних практик, типологізуючи їх як природні або штучно створені. Це, своєю чергою, на думку вченого, актуалізує архітектурно-ландшафтну складову роботи із закинутими промисловими територіями, оскільки «багато великих і найзначніших міст до теперішнього часу вичерпали свої природні ресурси і відчувають гострий дефіцит в об'єктах рекреації, територіях, придатних для відпочинку» [3, с. 109]. Відтак, реновація індустриальної спадщини міст є ґрунтовним завданням на межі архітектури, дизайну та урбаністики, що здатне надати агломераціям та спільнотам «оснащених ландшафтно-рекреаційних об'єктів з високим ступенем стійкості і художньої виразності сьогодні залишається незадоволеною» [3, с. 110].

Найважливішими «агентами трансформацій» щодо рекреаційного розвитку країни вважає дисфункціональні промислові території О. Гнатюк. Її публікація присвячена урбанізованим територіям України т. зв. периферійно-індустріального типу, які часто не мають очевидних культурно-історичних переваг та є екологічно забрудненими. На прикладі міста Запоріжжя та районного центру Жовті Води (центр + периферія) вчена показує, як саме тривають процеси функціональної диверсифікації таких зон, а також намагається інтерпретувати соціальне значення рекреації як окремого типу реноваційної поведінки [4].

Виразною тенденцією цього періоду є поглиблення регіонального аспекту проблеми, що засвідчує її вихід на більш глибокий рівень інтерпретації. Свідченням цього є публікація О. Халепи, яка присвячена виявленню та аналізу потенціалів постіндустріальних локацій в містах України на прикладі Полтави. В межах цього дослідження нас передусім цікавить архітектурно-ландшафтний аспект, пов'язаний з рекреаційними принципами відновлення якостей індустріальної спадщини. Так, на прикладі території колишнього цеху Полтавського турбомеханічного заводу, вчена показує цікаву модель креативного простору, що поєднує базові можливості території з авторськими розробками її розвитку як універсальної рекреації: від виставково-експозиційного до власне паркового компонентів. У центрі уваги О. Халепи перебуває також концепція самоідентифікації індустріального простору, яка націлена на розкриття естетичного потенціалу за допомогою нових або незвичних соціальних моделей розвитку [42, с. 444].

До схожого контексту методик аналізу та концептуального ракурсу звертається і О. Підлісна. Вчена зазначає, що реноваційні практики самі собою є запорукою «переорієнтації» не тільки промислових об'єктів, але й дизайн-практик, що змушені шукати адекватні моделі розвитку та вдаватися до апробації новітніх технік. При цьому реновація, як явище в сучасній архітектурній, дизайнерській та урбаністичній культурі «є одним з перспективних напрямків вирішення протиріч між містом та його

індустріальним минулим» [33, с. 222]. Відтак, не випадковим є те, що авторка публікації пропонує звернути увагу на інтерактивні компоненти у візуальному оформленні колишніх промислових інтер'єрів, а також увести до візуального поля дизайн-реновації медійні засоби виразності в якості «елементів трансформації середовища» [33, с. 224].

На прикладі комплексу будівель заводу «Арсенал» (м. Київ) розглядає проблематику побудови рекреаційних просторів Г. Ковальська. Її підхід має комплексну основу, адже вчена розглядає не тільки базову територію колишнього заводу, але й міський ландшафтний контекст, що також має власні постіндустріальні території. Зокрема, з територією заводу межують споруди Київської фортеці: військові казарми ХІХ ст. Г. Ковальська підкреслює, що концепція включення цих зон до рекреаційного потенціалу центральної частини міста Києва має спиратися на методики роботи з т. зв. планувально-замкненими типами середовища, що «потребує докорінних змін у напрямку формування відкритого простору» [16, с. 377].

На сучасному етапі (2020-ті роки) фіксується ціла низка досліджень, які не тільки торкаються окремих аспектів реновації, але й безпосередньо аналізують проблематику дизайну рекреаційних просторів на території колишніх промислових зон.

Наприклад, група вчених на чолі з А. Субін-Кожевніковою, розглядає в якості предмета дослідження принципи та прийоми реновації промислових забудов на прикладі м. Вінниці. Група об'єктів, що є в фокусі їхньої уваги (колишня виробнича територія агрегатного заводу та виробничий корпус з адміністративно-побутовими приміщеннями), перебувають на перетині проблематики ландшафту та міської архітектури, що зумовлює вибір напрямків реновації «з урахуванням сукупності факторів та передумов: архітектурно-містобудівних, функціональних, конструктивних, історичних та соціальних» [38, с. 68]. Сама модель проекту спирається на характеристики ступеня збереженості функцій території та об'єктів, що є досить традиційним рішенням для практики відновлення промислових територій в рамках міської

забудови. Рекреаційна функція проєктується авторами як «унікальний простір з нереалізованим потенціалом», що сполучає різноманітні за призначеннями зони та є відкритим для подальшого, більш глибокого входження до структури міського ландшафту [38, с. 69].

Також у науковій літературі висвітлено сучасні містобудівні тенденції розвитку постіндустріальних територій, що розташовані в історичному ареалі Львова [52]. На прикладі міст: Львів, Луцьк, Кам'янець-Подільський, аналізуються проєкти громадських просторів та сучасні тенденції дизайну об'єктів міського ландшафту на предмет їхньої відповідності концепціям сталого розвитку, ландшафтної урбаністики та міської екології [75].

У наукових розвідках Л. Шевченко й Н. Новосельчук особлива увага приділена вивченню прийомів ландшафтного дизайну, що спрямовані на формування рекреаційного простору з орієнтацією на збереження культурно-історичних характеристик та відновлення екологічних й художніх цінностей постіндустріального середовища. Дослідники окреслили концепції організації середовища з урахуванням ціннісних характеристик постіндустріальних об'єктів, які полягають у застосуванні води, рельєфу, рослинності та малих архітектурних форм як ключових об'єктів оновленого постіндустріального ландшафту [46].

Отже, упродовж трьох визначених нами етапів вивчення проєктів дизайну рекреаційних просторів в Україні, відбувалося поступове узагальнення проблематики, яка наразі має актуальне значення та потребує чергового концептуального та ідейно-змістовного осмислення.

1.2.1 Порівняльні дослідження вітчизняного та світового досвіду

Зазначений напрям у загальній історіографії проблеми є однаково актуальним як для китайського, так і для українського наукового дискурсу. Сьогодні досвід повернення колишніх промислових територій до активного життєвого простору набуває особливого значення ще й з причини невпинного

зростання урбанізаційних процесів, які, своєю чергою, актуалізують рекреаційну складову реновації.

Оскільки досвід західноєвропейських країн має пріоритет за часовими параметрами, а також реалізується у вкрай різноманітних умовах – від урбанізованих просторів міст до ландшафтних рекреацій – його порівняльна характеристика з процесами реновації в Україні має очевидну актуальність.

Як і в попередньому пункті, історіографія проблеми у зазначеному ракурсі демонструє схильність до оглядовості, що, своєю чергою, робить створення типології чи не основним методом аналізу.

Так, у дослідженнях О. Олійник [29] та П. Гудзя [6], що присвячені закордонному досвіду реновації, розглянуто чимало проектів у західноєвропейських країнах за останні декілька десятиліть. Зрештою, О. Олійник робить на основі такого аналізу типологію за критеріями функціонального підходу (житлова, громадсько-ділова, культурна, рекреаційна реновація), а П. Гудзь – специфіки виробництва та ревіталізації (повна, часткова, змішана).

На типологічній характеристиці буде аналіз зарубіжних практик впровадження нових рекреаційних функцій на депресивних господарських територіях Т. Панченко та С. Сторожук. У контексті завдань нашого дослідження звернемо увагу на архітектурно-ландшафтну складову та аналіз роботи з просторами. Вчені стверджують, що специфіка реновації промислових об'єктів і територій напряму залежить від «національних традицій, структури постіндустріального господарства, природно-кліматичних особливостей», які в сукупності становлять базову програму фактично будь-якого реалізованого проекту. При цьому відновлення, музеєфікація та перепрофілювання виробничих об'єктів, є найбільш поширеними рекреаційними напрямками, які спрямовані на відродження міських територій та санацію експромислових ландшафтів [31, с. 73].

Автори наголошують на реновації ландшафтно-паркового типу як на особливому тренді у відновленні територій, що реалізований на прикладі

десятьків успішних проєктів (серед найвідоміших: «Parc Andre Citroen» на території колишнього автозаводу «Citroen» у Парижі (Франція); парк розваг «Wunderland Kalkar» у межах колишньої атомної станції в околицях Дюссельдорфа (Німеччина); атрактивний парк «Battersea» на місці закритої вугільної електростанції у Лондоні (Великобританія) тощо) [31, с. 72].

Висвітлення світового досвіду реновації є метою дослідження Л. Шевченко та Н. Новосельчук. Вчені наголошують на тому, що саме ландшафтний дизайн, спрямований на практики реновації колишніх промислових територій, «найбільш виразно виявся у тих об'єктах, які було перетворено на рекреаційні території» [45, с. 501-502]. Такий особливий наголос на рекреаційній складовій дозволяє авторкам поєднати поняття «індустріальна пам'ять» із завданнями дизайн-проєктування рекреаційних ландшафтів. Вчені зазначають, що формування предметно-просторового середовища відновлених постіндустріальних об'єктів у світі спирається на прийоми, які забезпечують зміцнення трьох найбільш важливих систем: 1) функціонально-конструктивної складової, 2) організації архітектурно-ландшафтної композиції; 3) вирішення художньо-естетичних задач [45, с. 502].

Зі свого боку, засоби ландшафтного дизайну забезпечують відновлення постіндустріального середовища у нових якостях (наприклад, формування раніше неіснуючої системи пішохідних треків або відновлення рослинного покриву з метою «повернення до відносної рівноваги штучних і природних компонентів постіндустріального ландшафту» [45, с. 505].

Узагальнення зарубіжного досвіду реновації промислових територій та порівняння його з досвідом трансформації виробничих об'єктів в Україні, перебуває у центрі уваги А. Дмитренка та Т. Кузьменко. Вчені вважають, що інтерпретація світового досвіду є необхідною умовою для дизайн-проєктування реновації промислової спадщини, передусім, у великих містах країни. З їхнього погляду, компаративний аналіз дає підстави говорити про низку тенденцій, а саме:

- більшість способів ревіталізації промислових територій, запропонованих для великих міст України, реалізуються лише в кількох найзначніших містах;

- методики переорієнтації існуючих будівель під іншу функцію на практиці значно менше розповсюджені, ніж повне знесення існуючих будівель і «використання під іншу функцію лише території, а не будівель»;

- рекреаційний потенціал лишається вторинним щодо розробки об'єктів та архітектури [9, с. 75-76].

Відзначимо, що остання тенденція у схожому контексті присутня і в дослідницьких матеріалах оглядової публікації дослідників О. Майбороди та І. Духняка, автори якої порівнюють досвід ревіталізації Львова, Івано-Франківська та Варшави [20].

Авторський колектив у складі К.Ванга та О.Шмельової-Нестеренко дослідили та узагальнили методи зв'язування фрагментованих історичних залишків, розробивши вказівки щодо проектування маршрутів огляду міської спадщини, враховуючи їх інтеграцію з міським контекстом [79].

На основі досвіду зарубіжних проєктів розглядає питання дисфункціональних промислових територій (т. зв. brownfields) група авторів на чолі з Н. Білошицькою. Як і в попередніх випадках головним вектором дослідження лишається типологізація та категоризація конкретних проєктів, що в тому чи іншому аспекті мають компаративні характеристики стосовно проєктів в Україні. Вчені виокремлюють декілька типів ревіталізації, користуючись найбільш популярною моделлю функціональних критеріїв, а саме:

- перетворення колишніх промислових територій на суспільно-ділову та торгову зону (передбачає повну або часткову ревіталізацію неефективних територій зі зручним транспортним сполученням);

- формування на основі brownfields житлової забудови (припускає роботу над санітарно-гігієнічними вимогами);

- реновація рекреаційного типу, як частина «системи оздоровлення міського середовища» [1, с. 84].

На наш погляд, роль та місце фактору рекреації практично в усіх розглянутих нами дослідженнях не є першочерговими, проте мають очевидну тенденцію до узагальнення.

1.2.2 Вивчення науково-дослідної методології реновації індустріальної спадщини

Цей процес розвивається переважно у міжпредметному методологічному просторі. На наш погляд, ця обставина зумовлена багатокomпонентними задачами реновації. Процес відновлення територій колишньої промислової активності потребує зусиль цілої низки фахівців (приміром, архітекторів, соціологів та дизайнерів), кожен з яких має власну систему принципів, підходів та методів, що має реалізуватись у спрямуванні на спільну матеріальну базу. Подібна міждисциплінарна складова знаходить вираження у конкретних проєктах, де безпосередність та формалізація задач більш чітко окреслює межі застосування тієї або іншої методології.

Наприклад, методика рефункціоналізації історичної індустріальної спадщини показана І. Кравченко та Ю. Вдовиченко на прикладі дизайн-проєкту арткомплексу. Вчені представляють базову проєктну модель на функціональній основі у формі послідовних етапів: визначення історико-культурного потенціалу; виявлення історично сформованих характеристик; формування нової структури, що «усуває дисонанси, додає нові компоненти та визначає конструктивно-типологічні характеристики» [17, с. 56].

Варто наголосити, що поставлені задачі потребують методологічного інструментарію декількох наукових напрямків. Власне дизайн-методи окреслені вченими у рамках функціонального підходу:

- зонування за жанровою функцією (експозиційна, розважальна, атрактивна тощо) з розподілом за функціональними та рекреаційними зонами;

- формування функцій за принципом соціально-психологічного комфорту і залежності від характеру діяльності (індивідуальної, групової, масової) та створення у кожній зоні відповідного архітектурно-просторового середовища [17, с. 57].

Серед найбільш поширених методів вивчення стратегії реновації, а також репрезентації набутого досвіду дизайн-проектування у межах постіндустріальних територій, слід назвати вже неодноразово згаданий типологічний підхід. Наприклад, О. Гнатюк саме на такій методологічній основі аналізує просторові трансформації урбанізованих територій периферійно-індустріального типу [4, с. 69].

Типологічний підхід є характерним і для досліджень, де в основі аналітичного інструментарію покладена система прийомів та технік. Так, в рамках вже наведеного нами вище проекту реновації промислової забудови на прикладі м. Вінниці, вчені виділяють групи прийомів об'ємно-планувальної перебудови промислових будівель. Наприклад, у реферованому варіанті це можна представити так:

- консервація первісної структури (має місце, коли об'єкт має значну історико-культурну цінність або ж є відповідність об'ємно-планувальних характеристик вимогам просторового розвитку);

- інтеграція додаткових об'ємів шляхом поєднання нової внутрішньої конструкції та існуючої оболонки (створення простору без додавання нових об'ємів, завдяки чому є можливість трансформації внутрішнього наповнення споруди);

- додавання об'ємів (реалізується, коли спостерігається невідповідність форми існуючої будівлі новій функції);

- об'єднання простору (передбачає використання зовнішнього простору як точки артикуляції проекту, де відбувається часткове об'єднання простору за рахунок створення багаторівневих комунікаційних просторів) [38, с. 69].

Насамкінець, типологія як методологічний інструмент використовується і на декларативному рівні, де визначення принципів та підходів маніфестує

проблематику, надаючи робочій гіпотезі дослідження актуального статусу. Наприклад, в цілому оглядова за викладом публікація С. Буравченка та А. Горбунової репрезентує компонентну модель принципів реновації промислових територій, спираючись на досвід дизайн-проектів в Україні за останні десять років. Серед них:

- принцип пріоритету (визначення концептуальних напрямків, що, своєю чергою, окреслюють об'ємно-планувальні рішення);
- принцип комплексності (набір заходів, які визначають функціональне поле планування рішень);
- принцип формування безбар'єрного середовища (припускає проектування інклюзивних та відкритих просторів);
- принцип адаптації (характеризує контекстуальність проекту реновації, що перебуває у рамках міської забудови або інфраструктури);
- зрештою, принцип гуманізації, який є вкрай декларативним, проте формує концептуальну точку зору на «філософію» реновації; визначає ціннісно-змістовне поле проекту [2, с. 11-12].

Зважаючи на завдання дослідження, у центрі уваги перебуває методологічний напрямок, що є інструментарієм для дослідження проектів дизайну рекреаційних просторів. Серед досліджень, які, з нашої точки зору, пропонують дієві та практично орієнтовані рішення, виділимо статтю І. Прищепи, що безпосередньо присвячена методам та принципам ландшафтно-архітектурної реконструкції постіндустріальних територій міста. Авторка ставить собі за мету «пошук методів і принципів» для реконструкції постіндустріальних територій міста, що втратили своє початкове промислове призначення, визначаючи при цьому в якості ключового напрямку задачу «створення ландшафтних об'єктів та надання постіндустріальним територіям рекреаційної функції» [34, с. 307].

Авторка наголошує на пріоритетності «використання досвіду пам'яті, пов'язаного з минулим промисловим використанням», що можна розглядати як «один з основних принципів, притаманних постіндустріальним паркам» [34,

с. 308]. Також цікавою є пропозиція актуалізації «принципу організації простору за індустріальним типом», що покладено в основу концепцій таких парків реновації, як «Duisburg-Nord park» (Дуйсбург, Німеччина) або «Westergasfabriek park» (Амстердам, Нідерланди). В обох випадках у концепції ревіталізації території та дизайн-проектуюванні, було закладено принцип «збереження планувальних особливостей індустріального ландшафту», а також була використана існуюча дорожньо-транспортна та інженерна інфраструктура [34, с. 309].

Безперечно, вагоме значення має принцип екологізації ландшафту, що, з точки зору І. Прищепи, полягає у своєрідному «проникненні парку «в саму будівлю» за рахунок вертикального озеленення та озеленення покрівлі. «Архітектура промислових будівель, – зазначає вчена, – зазвичай груба, масивна та «важка», а вертикальне озеленення додає будівлям простору та легкості» [34, с. 309].

Насамкінець, у публікації наголошено на вагомості «принципу раціонального використання ресурсів і матеріалів та переробці промислових відходів та сміття», який природно притаманний філософії та внутрішній функціональній логіці відновлення територій. Характерно, що зазначена властивість стосується як конструктивного дизайну, так і побудови художньо-образної програми реновації, що впливає із загальносвітового досвіду (приміром, іржаві уламки металу використовувалися в ландшафтному дизайні Парку «Чжуншань» (Китай) або еко-території «The Steel Yard» (Провіденс, США) [34, с. 309].

Методи реновації промислової архітектури у широкому контексті містобудівної практики розглядає група дослідників на чолі з І. Мериловою. Автори дослідження з огляду на те, що реновація промислових територій потрібна для «відтворення міського простору», що, своєю чергою, передбачає «розкриття нових можливостей старих територій та будівель з метою покращення екологічної та містобудівної ситуації» [27, с. 285]. На цій основі пропонується три ключові групи методів, які, на наш погляд, можуть бути

застосовані для універсального проєктування в межах рекреаційних задач.

Серед них:

- методи «аплікації» (створення композиційних структур на основі існуючих конструкцій старих промислових будівель або ландшафтів);

- методи «аналогії» (зіставлення та компаративний аналіз проєктованого об'єкта з репрезентативними аналогами, прототипами; перенесення принципів реновації з одного об'єкта аналогії на інший);

- методи «інтеграції» (внесення додаткових морфологічних компонентів до структури реноваційних об'єктів) [27, с. 285-286].

На прикладі створення технопаркових середовищ розглядають проблематику методології М. Шапранова та Л. Бармашина. Дослідниці звертають увагу на те, що система принципів і технік реновації ніколи не володіє «наперед готовими рішеннями», а отже потребує експертних обстежень та фахової оцінки. На наш погляд, це пояснює увагу вчених до пошуку методологічного сценарію, який спрямований на виявлення «статусу структуроутворюючого об'єкта, його історичної значущості, конструктивних та інженерних особливостей» тощо [44, с. 6].

У зазначеному контексті в якості найбільш ефективної методики реновації промислових об'єктів у технопаркове середовище дослідниці розглядають сценарні методи проєктування архітектурно-містобудівних об'єктів. Вони ґрунтуються на параметрії та варіативності трансформацій [44, с. 7]. Вкрай цікавим є запропонований вченими принцип гнучкості використання просторів та змінної геометрії формоутворення. Така комбінація дозволяє формувати одночасно й технічно виважені простори, і ефективні художньо-образні концепти, які підвищують ефект користування [44, с. 7-8].

1.3 Реновація у китайському науковому дискурсі про дизайн: тенденції та напрямки дослідження

1.3.1 Вивчення європейського та світового досвіду як окрема складова історіографії проблеми

Для китайського дизайну важливе значення має вивчення глобальних мистецьких процесів, що особливо яскраво виражені у тенденціях західноєвропейського регіону. У Європі співіснування великої кількості країн та, відповідно, великої кількості економік, породжує надзвичайно багатий історичний ґрунт для процесів реновації. Від початку ХХІ століття і до сьогодні практично будь-яка західноєвропейська країна має широко представлені програми повернення до суспільного ландшафту колишніх промислових об'єктів або навіть цілих зон, що через індустріальну насиченість використання у минулому, наразі потребують реноваційної реабілітації.

Як зазначають китайські дослідники, «дискурс адаптивного повторного використання промислових будівель» торкнувся КНР достатньо пізно, у 1990-х роках. На той час західноєвропейське наукове середовище вже пройшло шлях у декілька десятиліть дослідницьких пошуків, а мережа вчених-міжнародників поширилася з Європи та США до країн Азії [70, с. 1584]. Зазначена обставина зумовлює зосередження основного фокусу нашої уваги на китайських дослідженнях початку ХХІ століття, які формувалися вже не тільки на існуючому академічному та науковому ґрунті, але й спиралися на практичну складову.

Наразі дослідження такого досвіду, незважаючи на домінуючу тенденцію до аналізу соціально-економічної проблематики, має і дизайнерську спрямованість. На основі проаналізованих нами матеріалів можна виділити декілька дослідницьких напрямків, які акумулюють основні аспекти процесу реновації як дизайн-практики.

Передусім – це спроба дослідити та осмислити *типологію реноваційних процесів* у контексті певного постіндустріального середовища, що, до певної міри, визначає можливості дизайн-розвитку об'єктів.

Наприклад, Чжан Яньфен (*张艳锋*), на основі дослідження проєкту реконструкції сталеливарного заводу AG Tyssen у Рур-Дуйсбурзі (Німеччина), аналізує чотири реноваційні моделі розвитку. Вони мають різноманітну рекреаційну спрямованість та спираються на відмінні між собою системи дизайн-проєктування.

По-перше, *модель розвитку музею*, яка, з точки зору Чжан Яньфеня, є найбільш типовою для перетворення Рурського індустріального басейну Німеччини, оскільки використовує вже існуючу архітектурну спадщину. Зокрема, саме на музейний комплекс була перетворена споруда металургійного заводу середини XIX ст., яка в якості центру величезної території під відкритим небом зосередила, передусім, простори дитячої творчості та пізнання. Відповідно, у сенсі дизайн-проєктування, це потребувало подвійного переосмислення матеріальної фактури заводу: і як реноваційного музейного простору, і як дитячого коворкінгу, що має інший рівень доступності та якості взаємодії з місцем.

По-друге, важливою є *модель парку відпочинку та / або ландшафтного парку*, що спирається на потребу у використанні колишньої промислової зеленої зони. Музей у контексті парку або музей у постіндустріальному ландшафті, з точки зору дослідників, є програмним продуктом реновації. Рекреаційна зона збагачує простір та формує більш стабільні зв'язки між спільнотами та територіями. У сенсі дизайн-практик це дозволяє, наприклад, об'єднати матеріальні артефакти індустріальної культури (старі верстати, платформи тощо) з образно-пластичним потенціалом ландшафту.

По-третє, традиційною для Німеччини є *модель торговельно-комерційного розвитку території*, що поєднує два найбільш важливі компоненти: туризм та шопінг. Автор характеризує її як своєрідну модель

гіпермаркету, де торгівельні та спортивні зали існують в одній системі з культурою харчування та розваг.

Зрештою, четверта модель використовує регіональну складову, яка позиціонує постіндустріальні території як *культурну спадщину*, важливу для побудови більш ідентичного образу минулого. Зокрема, дослідник звертає увагу на те, що Рурська промислова зона органічно пов'язана в один музейно-культурний комплекс, що нараховує щонайменше «два десятка об'єктів промислового туризму, 6 Національних музеїв та 12 типових промислових містечок із 25-ма туристичними маршрутами» [95, с. 82-84].

Так, Чжан Сяолі (张晓莉) пропонує звернути увагу на модель розвитку історичної спадщини Рурської області в Німеччині, зокрема, з точки зору збереження візуальності пам'яті міст та містечок. З його позиції, предметний світ минулого набагато краще споживати у властивому інтер'єрі та ландшафті, які засобами дизайн-проекткування мають бути «вмонтовані» (формально та змістовно включені) до сучасного культурного поля [92].

У межах цього напрямку пошук та визначення типології реновації часто співіснує з дослідженням власне китайських проєктів, свідченням чого є публікація вже згаданого вище Чжан Яньфеня, де попередньо класифіковані підходи реновації у Німеччині та Великобританії покладені в основу впорядкування колишніх промислових територій в районі Тісі міста Шеньян (зокрема, редизайн Shenyang Low Voltage Switchgear Factory) [94].

У якості ще одного подібного прикладу варто навести дослідження Тіцзюнь Лі та Лілі Ао (李铁军, & 敖黎黎), здійснене на матеріалі реновації Лондонської електростанції Old Riverbank [99]. У якості окремого дослідницького напрямку, який засвідчує інтерес китайських вчених до західноєвропейського досвіду реновації, слід назвати *пошук нових якостей та характеристик використання* постіндустріальної спадщини.

Наприклад, дослідження групи китайських вчених на чолі з К. Чжу (动态的遗产策略), присвячене проблематиці реорганізації знаково-символьної

моделі об'єктів на прикладі голландського досвіду. В основі аналізу вчених – робота над подоланням дезорганізації історичного промислового ландшафту за допомогою інструментарію архітектури та дизайну. При цьому архітектурна складова реновації формує нові якості просторів і територій, а дизайн-складова – надає їм матеріальної сутності та емоційності споживання.

Як зазначають автори проєкту, наприклад, музейний простір за допомогою перебудови та добудови, завдяки дизайн-рішенням, отримує імпульс для перетворення концепції музею з «суцільного контейнера для зберігання експонатів» на «всеосяжне та доступне місце зустрічей» [87, с. 28]. Подібне застосування архітектурно-дизайнерських засобів здатне, на думку вчених, активувати нові якості реноваційного середовища.

На наш погляд, спільною рисою досліджень зазначеного напрямку є створення таких дизайн-пропозицій, які здатні змінити первинну сутність індустріального об'єкта. Це потребує не просто відновлення або перебудови функціональних засад старої архітектури і території, але й надання об'єктам та ландшафтам нового матеріального досвіду.

Так, подібні риси відзначені Менг Фанлеєм (孟潘磊) на прикладі трансформації об'єктів промислової спадщини у Нідерландах, де автори проєкту розмістили три кабіни контейнерного типу на висоті 50 м як готельний комплекс, що здатен поєднувати традиційний досвід оглядового майданчика з рекреаційними функціями [89].

Насамкінець, абсолютно передбачуване місце в дослідницькому огляді проблематики дизайн-реновації посідає *екологічна складова*. Зважаючи на її всеосяжність та глобальну присутність у сучасному дискурсі дизайну, екологічна тематика представлена цілою низкою більш вузьких аналітичних контекстів.

Наприклад, у дослідженні Лу Вейфан і Юй Дацін (陆伟芳, & 余大庆) розглядається «екологія місця» у взаємозв'язку з художньо-образним потенціалом об'єктів та просторів реновації на основі британського досвіду

забудови забруднених промислових територій. Варто наголосити, що вчені відносять художньо-образну складову дизайну до екологічного інструментарію, який, на відміну від утилітарного підходу архітектури, володіє здатністю до гнучкої трансформації об'єктів. Іншими словами, на думку вчених, те, що не здатна змінити архітектура, можна переосмислити образними та художньо-проектувальними засобами [109].

Зазначимо, що у китайському науковому дискурсі пошук методик реновації, які перебувають на межі функціональних та образно-інтерпретаційних підходів, досить часто поєднує екологічну проблематику з оцінкою західноєвропейського досвіду.

Наприклад, таким є дослідження Чжан Хайоу (张海欧), у якому автор розглядає проблематику адаптивних методик розвитку «міських промислових пусток» та їхньої трансформації засобами дизайну «на цінні та ефективні ландшафтні простори», спираючись при цьому на досвід промислової реконструкції «брудних» промислових об'єктів у м. Сіетл (США) [93]. Прикладом того, як дослідження екологічної складової західноєвропейського досвіду визначає вектори аналізу власне китайської проблематики реновації, є також публікація групи дослідників на чолі з Ю Вентіном (余文婷), де завдання «покращення промислових об'єктів за допомогою екологічного дизайну» розглядається як частина універсальної методики, що здобута на перетині східного та західноєвропейського досвіду реновації [112].

У подібному ракурсі китайські вчені вивчають як загальнонаціональні проєкти (як, приміром, реновацію промислової спадщини в Австралії) [113], так і історії відновлення та реконструкції конкретних проєктів (наприклад, проєкту реконструкції та використання старих фабричних будівель у районі старого порту Вісмара, Німеччина) [114].

Насамкінець, окремо наголосимо на важливості для китайського наукового дискурсу проблеми рекреаційної складової в роботі з

індустріальною спадщиною. В зазначених рамках західноєвропейський досвід вважається корисним та досить часто стає предметом розгляду.

Звернемо увагу на спільну рису в дослідницькому апараті китайських вчених, який, першочергово, стосується репрезентації гіпотез дослідження. Типовою, на нашу думку, можна вважати точку зору Чжан Цзяньцзяня (张健健), який на прикладі реноваційних практик у Великобританії, пропонує розширювати методики реконструкції з масштабів окремих об'єктів до формування повноцінних «парків спадщини» з обов'язковою ландшафтною (парк, територія, рекреаційні зони) та предметною (передусім, артефакти промислового минулого) складовою [115].

1.3.2 Основні напрямки і тенденції в дослідженні проблематики реновації в китайській науковій літературі початку XXI ст.

Вивчення принципів реновації. У китайському науковому просторі дослідження принципів реновації є однією з найбільш стійких форм аналізу проблематики. На сьогодні вона має досить розвинену історіографічну структуру, яка містить як теоретичні аспекти, так і безпосереднє узагальнення практики реновації китайської індустріальної спадщини. Характерним прикладом такого типу аналізу, що містить обидві складові, є дослідження Се Юлінь (谢雨林). Вчений визначає принципи реновації промислових об'єктів з точки зору концепції сталого розвитку, яка, як вважають дослідники, наразі домінує у китайських соціально-економічних наративах [103]. Се Юлінь зосереджує свою увагу на трьох принципах: орієнтації на розвиток; недоторканості старовини у її первісному значенні; інтеграції об'єктів реновації як до існуючих, так і до нових культурних та соціальних систем.

Зі свого боку, застосування принципів окреслює два найбільш узагальнені напрямки реновації: помірної та глибинної (докорінної). На думку дослідника, вони характеризують китайську модель роботи зі старою

промисловою спадщиною та безпосередньо виникають з концептуальних засад сталого розвитку [103]. На нашу думку, у дослідницькій схемі Се Юлінь слід звернути окрему увагу на принцип «збереження старого як старого», який широко обговорюється китайськими фахівцями. В основу свого авторського бачення Се Юлінь покладає проблематику матеріалів та техніки дизайну, які, на його думку, є найбільш властивими інструментами для реалізації базових принципів.

Наприклад, він звертає увагу на потребу в дотриманні оригінальних морфологічних характеристик старих об'єктів, які не мають втрачати свою первісну естетику під вагою осучаснення та декоративізації. За словами дослідника: «Оригінальний та новий стилі мають бути ідеально поєднані» [103, с. 93], що в межах аналізу означає видимість (очевидність) співіснування «старого» та «нового». Характерно, що відмінність у напрямках реновації вимагає або авторського підходу (помірна реновація), або стандартизації (докорінна) [103].

Чжен Лі та Ван Лідонг (郑莉 & 王立东) розглядають наведені вище принципи реновації вже в якості «відносно зрілої системної теорії», що ґрунтується та розвиває ключовий концепт «реновації старого як старого» [107, с. 88]. Особливістю їхнього бачення реновації як системи, є культурно-історичний підхід, у межах якого об'єкти старої промисловості розглядаються як матеріальна спадщина, що має власний технічний та образних репертуар. І, якщо перше вимагає у процесі відновлення чи трансформації урахування властивостей оригінальних матеріалів, то друге позиціонується як креативні засоби дизайн-проекування, що «утримують» стару естетику в природніх межах [107].

Ландшафтно-орієнтований розвиток старих промислових об'єктів. У найбільш повному вигляді концепцію ландшафтного розвитку промислових об'єктів розглянуто в дослідженні Чан Сянці (Chang Xiangqi, англ.) та Чжу Юйфан (Zhu Yufan, англ.). (常湘琦, & 朱育帆). Вчені оперують поняттям «промислова археологія», визначаючи його як дуальну характеристику

індустріальної спадщини, яка є одночасно і артефактом історії розвитку промисловості Китаю, і своєрідним культурним шаром, який накопичився за десятиліття користування техногенними ландшафтами. При цьому автори переконані, що індустрія як парадигма дизайну, виникає не відразу. Її формують певні етапи в розвитку галузі, а також зміни у соціальних практиках людей, які живуть та працюють у цьому місці. Усе це є факторами формування «культурного контексту ландшафту», який в стадії своєї дисфункції можна назвати «промисловою археологією» [90].

Поступовість «вмирання» індустріальної естетики, на думку вчених, визначає подібну поступовість у її реновації, проте вже у вигляді або законсервованої історико-культурної спадщини, або трансформованого культурного середовища. В обох випадках домінуючим фактором є не архітектура в цілому чи окремі об'єкти, що продовжують зникати, а ландшафт як єдина непорушна константа.

Отже, китайські дослідники виділяють чотири стадії у ландшафтно-орієнтованому розвитку промислових об'єктів, які є поступовими етапами коректної реновації, що її можна порівняти з роботою над культурним шаром в археології: 1) постіндустріальна трансформація, що націлена на найбільш «мальовничі» (естетично ефективні) зони, парки, кар'єри тощо; 2) етап розвитку лендарту та застосування монументальної перспективи для поновлення образно-пластичної цілісності; 3) етап репрезентації власне промислової спадщини, але з обмеженими якостями ландшафтного дизайну в контексті тенденцій «музеєфікації»; 4) насамкінець, етап постіндустріалізації ландшафту, на якому об'єкт реновації має поновити комерційну складову (давати прибуток та приносити користь), проте не в своєму історичному промисловому значенні (туризм, торгівля, відпочинок, освіта) [90, с. 84-85].

Важливою частиною ландшафтно-орієнтованого напрямку є концепція «трьох старих» (三舊), яка на початку 2000-х років була запроваджена у провінції Гуанчжунь, а на сьогодні є репрезентативною для Китаю в цілому. Концепція орієнтована на подолання трьох найбільш властивих для

промислового минулого Китаю ландшафтів: міського, селянського та власне промислового (дослівно: «старі міста, старі села, старі фабрики»).

Сучасними апологетами цієї концепції можна вважати Цюй Цяня (曲茜) [96] та Вен Чжесюна (翁哲雄) [101], які розглядають проблематику реновації старих промислових об'єктів як комплексну типологію, що залежить від якостей певної території. Наприклад, на думку Цюй Цяня, реконструкція фабрики у сільському або міському контексті відрізняється специфікою соціокультурних властивостей. Міські агломерати потребують іншого типу дизайну, ніж, наприклад, старі фабрики, що представляють собою, в дійсності, померлі робітничі містечка. Оскільки реновація – це, зокрема, процес художнього переосмислення матеріальних об'єктів (як архітектурних, так і об'єктів промислового дизайну), їхнє первинне естетичне значення не має заважати новим якостям користування. Спільноти користуються спадщиною, першочергово, як територією або ландшафтом, натомість усі інші аспекти є похідними від цього [96].

Наведена вище тенденція розглянута китайськими вченими на прикладі конкретного простору реновації: заміського парку Дуншен Бацзя (Dongshen Bajia Country Park). Вчені розглядають параметр радіуса охоплення ландшафтною територією парку у взаємозв'язку з відкритістю дизайн-рішень. Наприклад, актуальним є питання: які рішення спонукатимуть відвідувачів до взаємодії з просторами, як «уламками минулого», а які вимагатимуть нового емоційного досвіду [85].

Реновація як механізм формування міського простору. Зазначена тенденція ґрунтується на цілій низці досліджень, автори яких приділяють першорядну увагу вивченню ефективності реновації в аспекті урбаністики.

Саме поняття «виробництво міського простору» принагідно до реноваційних практик, активно використовується в актуальному проєкті групи китайських вчених на чолі з Лі Ліньюе (李凌月) [98, с. 71]. У центрі уваги вчених перебуває вивчення процесів повернення старих індустріальних

територій, що з об'єктивних обставин були винесені за межі міського користування. Передусім, це закриті промзони, квартали складських приміщень, нефункціонуючі залізниці тощо.

Специфіка китайських промислових зон пов'язана з особливостями соціально-економічного ландшафту (фізичний простір у поєднанні з людськими ресурсами). Для групи дослідників на чолі з Ді Руй (邱锐), це є ознакою особливої детермінації «механізму виробництва міського простору», адже велика кількість занедбаних промислових будівель продовжує існувати у міських агломераціях поряд з розвиненою інфраструктурою та естетикою споживання, зокрема, і культурно-історичного. Тому включення «старого простору» як «нового простору» спирається на використання потенціалів певної місцевості, які завжди посилаються на контексти культури та мистецтва [117].

У сенсі аналізу цієї тенденції цікаве спостереження наводять Тан Шаолінг і Лян Чжімін (湯紹玲, & 梁志敏), відзначаючи особливу взаємозалежність реновації простору як включення його до існуючих систем споживання. Приміром, в концепції поєднання реноваційного та міського ландшафтів міста Хечжоу, включення музею Хакка в соціальну екологію мікрорайону передбачало висадження винограду навпроти будівель старого винного заводу, які й були об'єктами реновації. На думку вчених, таке пряме посилення на історію користування об'єктами через активне та емоційне користування «прив'язує» їх до вже існуючих у місті територій [100].

Характерним для зазначеної тенденції в дослідженні процесів реновації є поняття «жорсткість простору», яке вчені використовують принагідно до промислової естетики нефункціонуючих об'єктів. Наприклад, у розгорнутій статті Ма Хуей та Цзоу Гуантянь (马辉, & 邹广天) аналізується реконструкція території промислових заводів кінця XIX століття у Нанкіні. Автори стверджують, що проблема особливої морфології простору в комплексі старого заводу (передусім, багатоярусність, мала площа вікон та велика

кількість збережених цокольних приміщень), була подолана інноваційною концепцією дизайну освітлення. Її призначення полягало в емоційному подоланні «жорсткості» простору, який мав належні функціональні характеристики, проте очевидно потребував емоційного оновлення. Відтак, аби «показати особливий шарм простору промислових установок», автори дизайн-проекту поєднали кінетичні властивості зламаних верстатів з ефектами освітлення [111].

Наголосимо на тому, що концепція «виробництва простору» засобами дизайн-проектуювання, на думку дослідників, з'являється з причинно-наслідкових факторів індустріалізації у Китаї переважно другої половини XIX століття. Як вважає Пан Гомін (庞国明), реальна причина занепаду промислових ландшафтів – це переміщення людей. Відтак, для сучасного міста, старий індустріальний об'єкт – це кинутий, неактуальний об'єкт, який залишила культура споживання. Отже, реновація має виразне завдання повернення людей до об'єкта, але в іншій якості, для чого необхідно «переробити» старий простір, повернувши його до громадського користування. З погляду дизайну, це, на думку вченого, є прерогативою ландшафтних та інтер'єрних засобів, що впливає з його досвіду дослідження реконструкції фабрики «Redtory» в Гуанчжоу [91].

Схожими за концептуальним характером є й дослідження Чжу Хай і Гао Цяовей (朱海, & 高侨伟), які розглядають механізми формування нових містких просторів на прикладі трансформації індустріального ландшафтного парку на території колишнього нафтового заводу в Фушуні (Fushun Petroleum № 1) [97].

Проблематика цінності як фактору реновації. Сучасна система реновації у КНР побудована за принципом включення старих середовищ до нових, що передбачає конкретні моделі поєднання актуальних способів життя з середовищем, що проектується. Наприклад, Чен Тін (陈婷), досліджуючи реконструкції старих складських приміщень у пристані Тайгуцанг міста

Гуанчжоу, виділяє три ознаки цінності нефункціонуючої старої індустрії, яка має рекреаційний потенціал, а саме: естетичні, практичні та історичні цінності [110]. Така градація має значення для втілення реноваційного задуму та безпосередньо впливає на застосовані дизайн-рішення. На нашу думку, посилення на цінності як фактор у конкретних дизайн-проектах не має беззастережного цілісного значення, адже естетичну складову дизайну важко відокремити від культурно-історичної.

Для багатьох дослідників цінності естетики пов'язані з особливим значенням промислового дизайну для науки та культури Китаю, про що неодноразово зазначалося у фахових роботах.

Так, Рен Лімін (任利民) рекомендує використовувати стилістику та образність старої промисловості для планування дизайн-пропозицій оновлення занедбаних територій та об'єктів. При цьому його аргументація пов'язана як з економічними міркуваннями (дешевше та екологічніше використовувати вже існуючі матеріальні цінності), так і з міркуваннями потреби у збереженні художньої культури. Акцент на засобах промислового дизайну робиться у контексті гасла: «Естетика має заробляти» [83].

Натомість Тун Цян (佟强) ставить питання естетики реновації в іншому ракурсі. На його думку, міські громадські об'єкти як частина реальної інфраструктури, не можуть естетично конфліктувати з «індустріальним минулим», оскільки негативна історія варварського та екологічно некоректного використання ландшафтів руйнує сьогодення. Відтак реновація таких об'єктів за допомогою промислового дизайну є ефективним доказом успішності сучасного етапу індустріалізації Китаю. Іншими словами, грамотна реновація є, певною мірою, рекламною вітриною як для переосмислення негативного досвіду в минулому, так і для підтвердження правильності сучасного шляху розвитку [84].

Важливою складовою проблематики цінності як фактору реновації є дослідження культурної цінності старих промислових територій.

Варто взяти до уваги, що специфіка процесів реновації у КНР від самого початку свого розвитку мала яскраво виражену гуманітарну складову. У 1990-х роках місцеві спільноти творчих типів зайнятості у Пекіні, Шанхаї та Гуанчжоу спонтанно захоплювали нефункціонуючі промислові території у містах, перетворюючи їх на сквоти. На думку Ма Пенфей, це стало причиною того, що повторне використання індустріальної спадщини серед дослідників «стійко асоціюється з креативними індустріями» [70, с. 1584]. Вчені шукають у процесах реновації виражену культурно-мистецьку складову. Наприклад, Се Кун (解琨) підіймає зазначене питання у ракурсі пошуку та дизайн-інтерпретації культурної ідентичності території, наголошуючи передусім на формальних рішеннях: «Форма повинна відображати характеристики епохи», а її унікальність – слугувати «орієнтиром для естетики» [102].

Відзначимо, що такі теоретичні ідеї підкріплюються конкретною практикою втілення зазначених концепцій та міркувань, які часто набувають неочікуваного та нового змісту. Наприклад, Лю Сяоду (刘晓都) розглядає питання культурно-історичного значення реновації об'єктів, які навпаки не є достеменно важливими для культури регіону. На його думку, окремої уваги потребує розробка дизайн-програм для старих промислових об'єктів з «низькою культурною цінністю», які часто ігноруються як неважливі або неактуальні. Натомість, за його словами, «феномен реконструкції таких старих фабричних будівель спонукає до культурного та соціального мислення», що не можна зробити без грамотно вирішеного дизайну. Тому використовувати низьку історичну цінність занедбаних промислових територій варто з опорою на засоби проєктування, які виявляють комплексні ознаки середовища та є важливими для сучасного мешканця (першочергово, це стосується використання вже існуючих матеріалів та питання включення їхнього естетичного поля до проєктних ідей) [86].

Досить часто аналіз проєктів реновації пов'язується з культурно-освітніми контекстами, які, на думку дослідників, надають можливість

посилити значення території, яка має погану репутацію та не включена до загального соціокультурного контексту. Так, Цю Юнчже (邱勇哲) використовує концепцію «історичного сліду», яка, на його думку, дозволяє актуалізувати практично будь-яку потенційно важливу для реновації територію у межах провінції Гуансі. Цінність старих фабрик у самій старовині – таке гасло є для нього ключовим і саме на його основі вчений буде програму редизайну приміщень та ландшафтів [105].

Фактор освіти є вагомим і для дослідницького ракурсу Ye Maole (叶茂乐), який вивчає регенерацію промислових будівель на прикладі старої фабрики «Xohua Electronics». Вчений звертає увагу на чималу кількість методів реновації, проте вважає, що у їхньому репертуарі бракує методик узагальнення. Вони надають мешканцям не просто територію для користування, але й набір цінностей та важливих культурних орієнтирів. Тому аналіз прикладів реновації, які засобами дизайну створюють і фізичні простори, і культурні коди (моделі культуру та освіти), є для вченого першорядним завданням [88].

На наш погляд, важливо відзначити те, що в подібних дослідженнях культурно-освітня складова проєктів реновації присутня як узагальнюючий інструментарій, який є результатом попередньо проведеного аналізу. Наприклад, учені, що вивчали дизайн-моделі реконструкції прядильної фабрики «Xian Dahua», аргументують вибір типу реновації у формі музею промисловості низкою факторів: від суто економічних, до власне факторів доцільності розробки артоб'єктів у межах інтер'єрно-просторових рішень [108].

1.4 Методи дослідження

У процесі наукового дослідження постіндустріальні території, що були піддані реновації, розглядались як цілісна система. Це дало змогу

застосовувати системний підхід, у якому кожна складова аналізується в контексті взаємозв'язків з іншими компонентами, враховуючи вплив характеристик окремих частин на загальне функціонування системи. Основна особливість системного підходу полягає в його спрямованості на виявлення цілісності об'єкта, встановлення різних типів зв'язків складових частин (ландшафтів, архітектурних споруд, виробничого обладнання тощо) та формування єдиного цілісного бачення. Системний підхід передбачає комплексне дослідження територій, які колись виконували виробничі функції, в контексті дизайну. Дослідження в цьому ключі акцентує увагу на узгодженні функціонування ключових аспектів, таких як проєктна концепція, характер попереднього призначення території та інтеграція нових об'єктів.

Наукове дослідження передбачає структуризацію методів в єдину систему, що визначає їхню роль на кожному етапі дослідження. Основною функцією цих методів є забезпечення внутрішньої організації та регулювання процесу пізнання або практичного перетворення певного об'єкта.

Процес дослідження здійснювався на двох рівнях: емпіричному та теоретичному. На емпіричному етапі, який забезпечив накопичення фактів для систематизації матеріалів щодо дизайну парків на постіндустріальних територіях, використовувалися методи спостереження та порівняння. Ці методи дозволили зафіксувати та вибрати об'єкти, виявляючи їхні характерні ознаки.

Комплексний підхід дозволив урахувати всі аспекти та фактори, які прямо або опосередковано впливають на процеси формування парків, створених на промислових територіях завдяки процесам реновації, із залученням різних наукових теорій та методів.

Метод узагальнення стосується опрацювання проєктного досвіду і дозволяє встановити сучасні тенденції в галузі організації парків на постіндустріальних територіях.

Дослідницька робота базувалася на об'єктивних описах наявних об'єктів і включала обґрунтоване використання комплексних методів, як-от: аналіз,

синтез та аналогії. У процесі роботи були застосовані також методи композиційного та порівняльного аналізу архітектурно-просторових рішень парків, з опорою на публікації спеціалізованої та наукової літератури, фотоматеріали, планувальні креслення та предметні описи.

Території парків розглядалися як складні композиційні структури, що формуються з різних компонентів і елементів. У дослідженні були визначені функції, значення та взаємозв'язки композиційних складових, які формують цілісну художньо-естетичну систему. Основними методами дослідження стали:

Порівняльно-історичний метод – реалізується шляхом здійснення процедур, що дозволяють встановити подібність/відмінність між об'єктами під час тих змін від промислового підприємства до середовища сучасного парку;

Порівняльно-історичний метод – базується на проведенні процедур, які дозволяють виявити подібності між об'єктами в їх еволюції від промислового підприємства до сучасного паркового середовища. Цей метод дає змогу аналізувати зміни у функціональному призначенні та просторовій організації, а також розглядати історичні контексти, які вплинули на формування сучасних ландшафтів.

Порівняльно-типологічний, що дозволяє встановити схожість між генетично не пов'язаними об'єктами (як-то промислова територія та паркове середовище);

Метод структурного аналізу – передбачає розгляд об'єкта як структури з виявленням наявних взаємозв'язків складових цілісної системи, такої як парк, його функціонування як дизайн-об'єкта та носія характеристик, що позначають його ідентичність. Систематизація структури дає змогу встановити все різноманіття зв'язків цілого, виявити серед них істотні та неістотні, необхідні та випадкові. Розкриття структури дає змогу побачити місце, роль та значення її складових у цілому, виявити їх взаємодію. Позначений метод дозволяє означити чинники існування парків, внутрішній

механізм їхнього функціонування, характер взаємодії з оточуючим середовищем.

Метод структурного аналізу допомагає виявити природу зв'язків між різними елементами парку, такими як рослинність, архітектурні форми, рельєф тощо. Завдяки структурному аналізу можна з'ясувати, як ці компоненти взаємодіють один з одним, і як вони впливають на загальне сприйняття території відвідувачами. Цей аналіз допомагає визначити, які компоненти відіграють ключову роль у функціонуванні парку, а які можуть бути незначущими.

Метод функціонального аналізу – передбачає вивчення всього спектру функцій, що притаманні об'єкту. У цьому процесі важливо проводити чітку класифікацію та оцінку цих функцій: головні, допоміжні та другорядні. Їх сукупність має характеризувати структуру об'єкта, що вивчається у динаміці.

Метод функціонального аналізу дозволяє зрозуміти, як різні елементи парку взаємодіють для досягнення спільних цілей і як вони співвідносяться з потребами користувачів. Цей метод допомагає визначити, які функції є основними для забезпечення комфортного і ефективного використання простору, а які можуть бути розглянуті як додаткові чи вторинні, і можуть бути оптимізовані або змінені у процесі вдосконалення дизайну. Цілісне розуміння усіх функцій визначає структуру об'єкта, що вивчається у динаміці.

Метод морфологічного аналізу дозволяє детально дослідити елементи ландшафтного дизайну, архітектурні структури, рослинні композиції, інфраструктуру та інші компоненти парку. Морфологічний аналіз сприяє виявленню різноманітності форм, розмірів, кольорів та текстур, а також їх функціональних властивостей. Визначення морфологічних характеристик дає змогу виявити зв'язки між елементами і зрозуміти, як їхня комбінація створює унікальний простір. Морфологічний аналіз дозволяє також вивчити історичні та культурні контексти формування паркових територій. Це надзвичайно важливо для створення парків, які не лише враховують сучасні вимоги, але й поважають культурну спадщину і специфіку певної місцевості.

Метод композиційного аналізу дозволяє виявити, як різні елементи парку взаємодіють між собою, створюючи цілісний просторовий образ. Аналіз композиційних аспектів включає в себе дослідження пропорцій, кольорової гами, контрастно-нюансних співвідношень, метро-ритмічної організації, які впливають на сприйняття парку відвідувачами. Дослідити, як елементи парку розташовані в просторі – які з них є домінуючими й слугують акцентами, а які виконують функцію фону. Композиційний аналіз допомагає виявити, як художні засоби, такі як форма і колір, можуть створювати настрій, емоції та атмосферу в парку.

Метод структурно-функціонального аналізу передбачає виявлення характеристик, що виявляють типологічну складову шляхом встановлення функціональних та структурних особливостей у об'єкті дослідження.

Метод асоціацій дозволяє виявити, які емоціональні та соціальні значення пов'язані з певними елементами парку, які раніше виконували інші функції, як-то промислові об'єкти. Враховуючи асоціації, можна краще розуміти, як ці елементи сприймаються сучасними користувачами, а також як їх можна адаптувати до нових умов та потреб.

Метод асоціацій також сприяє розвитку концепції дизайну, яка враховує культурний контекст та історичні аспекти. Так, збереження або адаптація старих промислових елементів у новому парку підкреслює колективну пам'ять громади і зв'язок з її історією, створюючи унікальну ідентичність простору.

Метод феноменологічного аналізу зосереджується на першочергових переживаннях та сприйнятті, яке формує унікальне розуміння простору, дозволяє детально дослідити, як відвідувачі взаємодіють з парком або його окремими елементами, а також як емоції, спогади та асоціації впливають на їхній досвід. Завдяки феноменологічному аналізу відбувається розуміння емоційної та культурної складової парків на постіндустріальних територіях, де береться до уваги минуле та історія цієї території.

Застосування зазначеного комплексу методів забезпечує всебічний аналіз об'єкта, адже кожен метод додає свій внесок у загальну картину

дослідження. Крім того, систематизація отриманих даних, використання кількісних і якісних методів, а також проведення порівняльного аналізу між різними об'єктами дозволяє зробити узагальнення, що відображають широкий спектр явищ і тенденцій, характерних для досліджуваного контексту.

Висновки до розділу

1. На основі аналізу літератури встановлено, що загальна історіографія проблеми сформувалася на перетині декількох наукових дискурсів. Першорядне значення серед них має західноєвропейський та американський напрямки, оскільки саме в рамках зазначеного наукового простору вчені вперше зіткнулися з практикою реновації та ревіталізації об'єктів на територіях індустріальної спадщини. Цей процес відображено в публікаціях Л. Луреса, Т. Панагопулоса, М. Луес, І. Воутерс, С. Іфко, Я. Цізлер, А.-Л. Серкле, С. де Грігоріо та ін.

Дослідження проєктів дизайну рекреаційних просторів у науковому дискурсі України спирається на аналіз як зарубіжного, так і українського досвіду. В наукових публікаціях домінує проблематика порівняльного аналізу, що засвідчує вагоме значення історіографічної спадщини та демонструє загальну зорієнтованість на переосмислення світового досвіду. В якості окремої складової аналітичного спектру, слід назвати вивчення науково-дослідної методології реновації індустріальної спадщини, що, у переважній більшості випадків, спирається на конкретні проєкти в межах країни. Це знайшло своє відображення у публікаціях В. Проскуракова, Б. Гой, О. Гнатюк, А. Субін-Кожевнікової, Л. Шевченко, Н. Новосельчука, О. Олійник та ін.

Китайська дослідницька модель ґрунтується на тенденціях та напрямках, які, переважно, містять виразну складову урбаністики, що актуалізує увагу до реновації як механізму формування міського простору. У цих межах в китайській науковій літературі досліджуються базові принципи реновації, вивчається та ретранслюється проблематика цінностей як фактора

реновації. Авторами, які висвітлювали це питання, є: П. Ма, Д. Лан, Я. Чжан, С. Чжан, Л. Тіцзюнь, А. Лілі., К. Чжу, Ф. Менг та ін. Тенденції ландшафтно-орієнтованого розвитку нефункціонуючих промислових об'єктів також посідають вагоме місце у загальному цілому китайських досліджень, проте, вочевидь, потребують системного узагальнення на рівні компаративного аналізу з європейським та світовим досвідом.

Також встановлено, що однією з особливостей китайського підходу до реновації промислових об'єктів є використання ціннісно-орієнтованих методів.

2. Аналіз стану дослідженості проблеми демонструє загальну тенденцію до типологізації та категоризації процесів реновації. Ця характеристика, на наш погляд, є свідченням етапу концептуалізації проблематики, що потребує системного узагальнення, а в окремих випадках – науково-критичного підходу.

У якості загальної тенденції в історіографії питання, варто визначити заглибленість до культурно-історичного контексту, що актуалізує архітектурну складову та мінімізує власне проблематику дизайну.

3. На основі аналізу англomовних, китайських та українських досліджень можна виділити три основні підходи стосовно формування дизайнерських рішень рекреаційних просторів на територіях колишньої індустріальної активності.

Перший підхід розглядає території та об'єкти реновації в якості постіндустріальної спадщини. Це категорія об'єктів, що мають культурно-історичне значення, є носіями відповідного художньо-стильового та естетичного змісту, є виразниками матеріальної культури того чи іншого історичного періоду. Рекреаційний потенціал таких територій є конвергентним з культурно-історичним потенціалом.

Другий підхід типологізує території та об'єкти реновації як, певною мірою, «інфіковане» матеріальне середовище – об'єкти та зони, що екологічно постраждали або вкрай ресурсно виснажені через промислову активність у

минулому. Вони є своєрідними «закритим зонами», що потребують глибокої (іноді докорінної) трансформації та, найголовніше, семіотичного переосмислення. Рекреація таких середовищ містить виразну екологічну складову та функціонує в межах моделі дизайн-санації.

У рамках третього підходу розкривається конструктивний потенціал реновації. Території та об'єкти колишньої індустріальної активності розглядаються у фокусі потенціального підходу – як спадщина, що володіє здатністю до перебудовування, трансформації, гібридизації тощо. Рекреаційний потенціал об'єктів та просторів у контексті такого підходу спирається на практику предметного дизайну, інтерпретації середовища та ландшафтно-орієнтовані методи.

4. Вирішення поставлених у дисертації завдань відбувалось на підставі застосування системного та комплексного підходів, що дозволяє врахувати не лише окремі елементи дизайну та архітектури, але й їхні взаємозв'язки, середовище, в якому вони існують, а також культурні та історичні контексти. Це забезпечує більш цілісний підхід до дослідження і дозволяє отримати повнішу картину та глибше розуміння об'єкта.

Загальнотеоретичні методи, такі як теоретичний аналіз та емпіричні дослідження, дозволяють закласти підґрунтя для подальшого аналізу, а спеціальні методи, наприклад, порівняльно-історичний та порівняльно-типологічний, дають змогу виявити ключові напрямки у розвитку дизайну середовища парків, що досліджуються. Морфологічний та композиційний аналізи сприяють детальному розгляду структурних елементів і композиційних рішень, дозволяючи виявити важливі особливості, які впливають на функціональність та естетику об'єкта. Структурно-функціональний аналіз допомагає з'ясувати, як різні компоненти взаємодіють і виконують свої ролі у цілісній системі.

Узагальнюючи ці методи та підходи, можна стверджувати, що їхня інтеграція забезпечує комплексний аналіз, що враховує всі аспекти проектування сучасних парків на постіндустріальних територіях.

РОЗДІЛ 2

ДИЗАЙН ПАРКІВ НА ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЯХ: ТИПОЛОГІЯ, ПІДХОДИ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ СЕРЕДОВИЩА

У країнах Західної Європи, США, Австралії та Латинської Америки в межах сучасних міст нерідко можна побачити колишні промислові території, що розташовані переважно в історичних районах. Такі об'єкти займають значні площі та є затребуваними для їх залучення в якості громадських зон відпочинку та місць для соціальної взаємодії. До того ж історичні райони вирізняються особливою туристичною привабливістю і є своєрідною «візитівкою» міста, у той час як занедбані промислові споруди спотворюють загальний вигляд міського середовища. За цих обставин адаптація занедбаних просторів та їх рефункціоналізація перетворилися на одну з ключових тенденцій у міському ландшафтному дизайні XXI століття.

Дослідники цієї проблематики відзначають, що постіндустріальні території можуть слугувати новими міськими зеленими зонами, створеними для відпочинку та соціальної взаємодії. У таких просторах реалізуються ключові соціальні, культурні, освітні, рекреаційні та екологічні функції. Постіндустріальні парки, зберігаючи історичний вигляд колишніх промислових зон, наповнюються новими цінностями та значеннями, додаючи їм сучасного звучання.

Аналізуючи питання реновації промислових об'єктів та територій, науковці у всьому світі підкреслюють значущість нових підходів до планування міського простору, де визнавалась би цінність амбівалентних ландшафтів і зеленої інфраструктури. Так, англійські науковці А. Йоргенсен і М. Тайлекот припустили, що «різноманітні форми рельєфу та природні середовища існування, які часто є наслідками промислового занедбання, можуть стати основою для нових ландшафтів» [62, с. 443-445].

Проблематика натуралізації колишніх промислових зон, а саме їх реінтеграція у міське та приміське середовище, стає одним з провідних завдань сьогодення, що постало перед сучасними архітекторами та ландшафтними дизайнерами. Аналіз наукових досліджень з цієї проблематики свідчить, що постіндустріальні простори шукають нового продуктивного використання, завдяки чому включаються в нові ландшафтні наративи і форми. В процесі реновації постіндустріального простору виникає нова соціальна роль такого паркового середовища – він стає новим центром людської комунікації, де особливості промислової спадщини органічно інтегровані в унікальну історію міста [124, с. 39-40].

Аналіз нових форм і функції міських зелених насаджень та шляхів їх впровадження в просторову структуру міст, надав можливість науковцям визначити, що процес урбанізації з трансформації постіндустріальних міст у «зелені» зони може покращити умови і якість життя міських громад, створити новий імідж міст та сформувані образ нового мегаполісу з унікальною ландшафтною ідентичністю. Характерною рисою сучасних постіндустріальних міст є парки або рекреаційні та освітні об'єкти з високою часткою зелені, які виникають на деградованих та/або забруднених територіях.

Головними завданнями створення парків на постіндустріальних територіях у просторі міського середовища є:

- збільшення частки зелених насаджень у структурі міст, збереження біорізноманіття, охорона та відновлення середовищ існування;
- підвищення вартості інвестицій та престижності місця, зміцнення та повага до ідентичності місця, зміна іміджу міст;
- створення доступних і безпечних місць для відпочинку та оздоровлення мешканців сильно урбанізованих територій [146, с. 4].

При формуванні парків на колишніх постіндустріальних зонах важливим стає не тільки збереження природної та культурної спадщини, а й відповідність потребам сучасного користувача і викликам міського

розвитку. Окрім цього, необхідним є врахування фактора природної спадкоємності, адже інтенсивна експлуатація родовищ корисних копалин і важка промисловість призводять до глибоких антропогенних перетворень і порушень просторово-функціональної структури багатьох промислових агломерацій. Негативні наслідки охоплюють як природне середовище і ландшафт, так і умови життя мешканців навколишніх районів. Відновлення стану рівноваги між природою та культурою на цих деградованих територіях разом з одночасним задоволенням потреб нових користувачів є величезним викликом, який стоїть перед постіндустріальними просторами і вимагає великих фінансових витрат та інноваційних рішень.

Постіндустріальні парки, створені на територіях, що зазнали деградації через промислову діяльність, відповідають принципам сталого розвитку. Вони зберігають характерну спадщину людської діяльності, водночас відновлюючи природне середовище. Такі парки повертають ландшафти, раніше втрачені через втручання людини, та сприяють їх «природній ревіталізації». У цих зонах можуть формуватись унікальні урбо-індустріальні екосистеми, де рослинні угруповання створюються і розвиваються самостійно, без участі ландшафтних архітекторів і дизайнерів. Це результат поєднання культурних та природних процесів, що впливають на біотичні умови (зокрема, появу чужорідних видів рослин) та абіотичні фактори (зміни ґрунту та гідрологічних умов) [64, с. 205-208].

За визначеннями американського соціолога Кевіна Лофрана, створення нового ландшафтного простору на територіях колишніх промислових об'єктів у межах міста, не лише реалізує концепцію естетизації та реновації середовища, а й має свою цінність для суспільства, що було підтверджено під час пандемії Covid-19, коли безпечні місця для зустрічей на відкритому повітрі стали критично важливою соціальною інфраструктурою. Окрім цього, досліджуючи наслідки реорганізацій колишніх промислових зон у парки в США, науковець підкреслив, що такі перетворення, насамперед, спрямовані на ревалоризацію та одержання прибутку із занедбаних земель [159]. Наукові

дослідження підтверджують, що концепція реновації колишніх промислових зон має не лише естетичну, а й першочергово економічну доцільність.

У межах проведеного дослідження дизайну сучасних постіндустріальних парків, нагальним став розгляд питань щодо типології планувальних рішень обраних об'єктів, визначення провідних підходів та концептуальних напрямків організації колишнього промислового ландшафтного середовища. Для глибокого дослідження означених аспектів було сконцентровано увагу на роботі з об'єктами неживої природи (рельєф місцевості та водойми) та впровадженні як постіндустріальних, так і новостворених об'єктів.

Необхідно відзначити, що питання застосування зелених насаджень в постіндустріальних парках, їх типологія та особливості композиційного устрою є ґрунтовною темою, яка потребує всебічного та міждисциплінарного дослідження, що доцільно здійснити в рамках подальших наукових розвідок з цієї проблематики.

2.1 Типологія планувальних рішень парків, організованих на постпромислових ландшафтах

Сучасні парки, створені на місці колишніх промислових зон, стали невід'ємною частиною програмного, соціального та економічного розвитку, спрямованого на оновлення міст і регіонів. Комплексний підхід до таких програм передбачає природну реконструкцію, реабілітацію та ренатуралізацію існуючих природних компонентів, інтеграцію нових зелених насаджень у структуру міста, а також системні заходи для покращення стану довкілля. Завдяки цьому парки стали відігравати ключову роль у плануванні процесів трансформації урбанізованих територій, розробці екологічних стратегій і реалізації програм ландшафтного оновлення міст та регіонів. Значні зелені проекти стали символом таких мегаполісів, як Берлін, Нью-Йорк,

Ганновер, Гамбург, Роттердам, Лондон, Норд-Па-де-Кале та інші, перетворюючи їх на приклади сталого міського розвитку [146, с. 1-3].

Вивчення світового досвіду створення парків на колишніх деградованих постіндустріальних зонах у межах сучасних міст дозволило визначити, що за своїм просторовим устроєм вони можуть бути: однорівневі та багаторівневі. Це визначається як самою структурою ландшафту, так і наявністю колишніх промислових об'єктів і конструкцій, а також самою концепцією проєкту з трансформації території у простір сучасного парку [21].

Дослідження просторового вирішення постіндустріальних територій, що були перетворені у парки, дозволило виділити п'ять провідних планувальних рішень, які стали основою організації таких ландшафтів:

- лінійно-послідовна схема планування;
- центрально-осьова схема планування;
- радіально-центрична схема планування;
- зигзагоподібна схема планування;
- кластерна схема планування.

Лінійно-послідовна схема планування характеризується тим, що зони в парку організовуються вздовж поздовжньої осі простору. За такою схемою функціональні зони розташовані одна за одною, створюючи витягнуту композицію, що проходить через всю довжину парку. Наведена планувальна система застосована у парках Hunter's Point South Waterfront Park (Нью-Йорк, США), Klyde Warren Park (Техас, США), Museum Park Louvre Lens (Ланс, Па-де-Кале, Франція).

З-поміж зазначених парків необхідно виділити Hunter's Point South Waterfront Park, який розташовується у Нью-Йорку (США) (Рис. 2.1). Цей парк розміщено на місці старого порту, реновація якого зайняла 25 років. В основі проєктного рішення лежить ідея інтегрованого дизайну, що поєднує в собі інфраструктуру, ландшафт, архітектуру та мистецтво. Парк являє собою нову модель міської набережної, що розташована навпроти Мангеттена – одного з найбільш престижних районів Нью-Йорка. Багаторівневий рельєф парку

спроєктовано у такий спосіб, що він уникає неминучих паводків та підвищення рівня води в річці Іст-Рівер.

Парк має не лише рекреаційне, а й культурне призначення. Вхідна зона парку, на яку відвідувачі потрапляють через вузький міст, являє собою лендарт інсталяцію «Люмінесценція». Створена нью-йоркським художником Нобухо Нагасава, вона зображує фази місяця за допомогою сяючих шестифутових дисків. Ландшафтний архітектор Том Балслі відзначив, що цей парк «це водночас стійка інфраструктура та місце для усамітненого споглядання» [137]. Лінійно-послідовна схема планування простежується у розташуванні стежок, що розташовані перпендикулярно центральній алеї. Вони пролягають через рельєфні луки та затінений мис для пікніка, на якому встановлено дерев'яні конструкції для відпочинку.

Багаторівнева рельєфна система парку дозволила архітекторам розробити у верхній частині парку стежки для прогулянок, нижче розмістити ділянки для відпочинку та тераси для занять фітнесом. А вздовж берегової лінії помістити зони для катання на човнах і зручні площини, які використовуються місцевими жителями та студентами для різноманітних соціально-комунікативних заходів (освітніх програм, зустрічей, фестивалів тощо). Розгалужена система стежок поєднується з набережною на південній частині парку та веде до споглядального майданчика на висоті близько 9 метрів. Означена платформа являє собою сталеву консольну конструкцію, що нагадує промислову спадщину ділянки, відкриваючи вид на Мангеттен [137].

Іншим прикладом лінійно-послідовної планувальної схеми є простір Bethlehem SteelStacks Arts + Cultural Campus (Віфлеєм, Пенсильванія, США) (Рис. 2.2). Цей парк із кампусом розташований на місці колишнього заводу компанії Bethlehem Steel Corporation, який спеціалізувався на виготовленні сталі. Індустріальна зона створювала значні екологічні проблеми для міста через пошкоджені ґрунти, які неможливо було обробити. У процесі реновації більшу частину фундаментів старих промислових споруд було демонтовано, а непроникні покриття замінили матеріалами, що зменшують утворення

дощових стоків. Територія заводу була озеленена завдяки масштабним висадкам рослинності.

У соціальному аспекті проєкт активно залучив місцеву громаду, створивши парк на просторі, придатний не лише для прогулянок, а також для проведення артфестивалів, виставок та різноманітних шоу. Ця ініціатива зробила територію осередком культурного й екологічного відновлення [126].

Територія цього парку вирізняється багаторівневою просторовою структурою, яка включає пандуси, сходи, естакади та майданчики. Новостворені рівні паркової зони проходять паралельно колишній промисловій забудові, що підкреслює лінійність композиційної системи. Центральним композиційним та змістовним елементом є збережена будівля колишнього заводу, яка різко виділяється у парковому середовищі як своїми масштабами, так і виразною промисловою естетикою.

Контраст між заводською спорудою та сучасним парком підсилюється за допомогою штучного освітлення. Прожектори різних кольорів акцентують увагу на будівлі, створюючи яскравий художній образ, особливо у вечірній час. Додатково освітлюються головна транзитна зона парку та ключові майданчики, що забезпечують комфорт і безпеку для відвідувачів.

Центрально-осьова схема планування забезпечує організацію функціональних зон уздовж головної композиційної осі простору. Така схема може передбачати симетричне або асиметричне розміщення зон парку відносно центральної осі. Прикладами парків з центрально-осьовою схемою планування є: Ballast Point Park (Сідней, Австралія) (Рис. 2.3), Parc des Pies (Енен-Бомон, Нор-Па-де-Кале, Франція) (Рис. 2.4), High Line, Section 2 (Нью-Йорк, США) (Рис. 2.5) та ін.

Серед визначених прикладів таких парків варто виокремити Ballast Point Park, який має багаторівневу структуру та розташований на території колишнього заводу з виробництва мастил компанії Caltex. Площа парку становить 2,5 га, і він займає півострів Берчгроув у західному портовому передмісті Сіднея, районі Балмейн. Дизайн парку базується на концепції

ресайлінгу, що забезпечує інноваційне використання перероблених матеріалів для створення унікального середовища. Цей підхід не тільки зберігає спадщину території, але й додає середовищу парку сучасного змісту, інтегруючи минуле в гармонії з природою.

Цей екологічний підхід у Ballast Point Park був доповнений масштабною програмою знезараження території та системою очищення зливових вод. Для цього використані біовідстійники, дощові сади та вітряні турбіни, які забезпечують виробництво енергії. Вітряні турбіни в парку не лише виконують свої функції, але й слугують символом переходу від залежності від викопного палива до відновлюваних джерел енергії. Інтегрована система управління та переробки дощової води гарантує, що вся вода, яка стікає у гавані Сіднея з території парку, проводить ретельну очистку перед її потраплянням у навколишнє середовище.

Планувальна схема розміщення різних функціональних зон у парку формується вздовж головної осі півострова, яка розділяє простір парку на дві рівні частини. У ландшафтному дизайні парку наявний регулярний стиль організації простору з чіткою геометричною системою розподілу тротуарів для відвідувачів та відкритими маданчиками газонних насаджень.

Іншим виразним прикладом застосування центрально-осьової схеми планування в процесі реновації ландшафтного середовища є Парк де Іль (Parc des Iles), або парк островів, що розташований в Енен-Бомоні Нор-Па-де-Кале (Франція). Його було створено на місці коксохімічного заводу Дрокур. Колишній гірничодобувний комплекс, уведений в експлуатацію у 1930 році, з роками став одним із найбільших у Європі. У 2004 році коксохімічний завод було повністю демонтовано [147]. Паркова територія представлена штучними островами овальної форми, які під різними кутами наче нанизані на центральну вісь. Таке композиційне розташування ландшафтних просторів уособлює центрально-осьову схему планування. Кожен зі штучних островів є унікальним середовищем для окремих рослин (наприклад, острів хмелю та острів-сад). Окрім цього, парк вміщує острови, що мають різне рельєфне

рішення (площинний навітряний острів, острів пагорбів та острови лагун). Усі вони поєднуються між собою прямолінійними пішохідними та велосипедними доріжками, утворюючи живе природне середовище, що постійно оновлюється, в якому розвивається біорізноманіття.

Провідними завданнями створення Парку де Іль було формування нового природного середовища з багатим біорізноманіттям та організація простору для активного відпочинку. При організації ландшафтного середовища парку архітекторами запроєктовано велосипедні доріжки, чисельні пішохідні стежки, кільцева зона для ролерів, майданчики для сімейного відпочинку. У такий спосіб, прогулюючись між сушею та водою, відвідувачі зможуть обрати для себе той вид відпочинку, який їм до вподоби та споглядати різноманіття утвореного ландшафту [147].

Ще одним прикладом застосування центрально-осьової схеми планування є парк High Line, Section 2, що розташований у Нью-Йорку (США). Цей парк являє собою перепрофільовану надземну вантажну лінію довжиною у 2,4 км, яка знаходилась в історичній частині міста. Реорганізація цього занедбаного простору дозволила сформувати новий естетично привабливий центр відпочинку.

Планувальна схема парку High Line побудована на основі виявлення центральної вісі простору, на яку асиметрично нанизуються всі зони ландшафту. Таке рішення обумовлене вихідною ситуацією колишньої промислової зони з вузькими та довгими рейками залізниці. Наразі парк High Line, який розміщується на території естакади, являє собою простір для пішохідних прогулянок та спокійного відпочинку. В ньому відсутні зони для велосипедних прогулянок або локації для занять спортом, що обумовлено габаритами такого простору. Автор проєкту Джеймс Корнер зазначив, що «головна мета була не в тому, щоб переформити парк складними втручаннями, а радше посилити існуючий контекст і спроектувати його як захоплюючий досвід, епізодичну прогулянку та сюрреалістичну подорож містом. У цьому проєкті збереження та інновації поєднуються завдяки

адаптивному повторному використанню існуючої структури як нового, переконливого, єдиного у своєму роді місця для відпочинку та громадської набережної» [136].

Аналогічним проектом є парк Promenade Plantée у Парижі, з надземною залізницею, яка була перероблена у довгий громадський парк. Також схожий проєкт реалізовано у Лондоні – парк Паркленд-Уок, який розміщується вздовж лінії колишньої залізниці від Фінсбері-парку до Олександра-Палас. У дизайні цих парків виразно виявилась центрально-осьова схема планування, що обумовлено специфікою колишньої промислової зони.

Радіально-центрична схема планування передбачає виявлення центральної зони парку, до якої спрямовано всі стежини та зони ландшафту, що розміщені радіально. Цікавим прикладом такої схеми планування є парк Playscape be-Mine (Брюсель. Бельгія) (Рис. 2.6), який було створено на місці колишньої шахти [149]. Парк є цікавим прикладом інтеграції спортивного та рекреаційного простору з елементами історичної спадщини. Центральний майданчик на вершині терикону, з його аскетичним характером і нерівною поверхнею, створює унікальну атмосферу для активного відпочинку. Відсутність зелених насаджень може підкреслювати концепцію природної чистоти та простоти, що контрастує з навколишнім середовищем. Особливо вражає підйом на вершину, який складається з вертикальних дерев'яних конструкцій і бетонного сегмента, що функціонує як спортивна зона. Це не лише фізичне випробування для відвідувачів, але й символічне відображення історії шахтарства, де командна робота була необхідною умовою для виживання. Концепція поступового ускладнення маршруту сприяє розвитку співпраці та взаємодії між учасниками, що, безумовно, робить відвідування парку більш змістовним і цікавим. Отже, парк не лише пропонує фізичну активність, але й формує соціальні зв'язки між відвідувачами, нагадуючи про важливість командної роботи, яка була критично важливою у шахтарській практиці. Це робить його не лише місцем для спорту, але й простором для навчання та розвитку спільноти.

Іншим виразним прикладом застосування радіально-центричної схеми планування є парк Bottrop Ebel Bernepark, який розташовується у Рурській області в Німеччині [125]. Цей об'єкт реновації розміщено на території колишніх водних очисних споруд. Композиційним центром ландшафту є два колишніх водяних відстійники, кожен з яких має круглу форму діаметром 70 м. Один об'єкт було трансформовано в озеро, а інший – у майданчик для прогулянок. Від геометричних центрів цих об'єктів, які симетрично розташовуються стосовно центральної архітектурної споруди, вибудовується вся композиція парку. Особливо виразно це прослідковується в дизайні стежинок на майданчику, що чітко підпорядкований радіальній системі планування. Окрім цього, в дизайні ландшафту важливим стало збереження індустриальних конструкцій, які застосовані у містках, що з'єднують центри колишніх водяних відстійників з периметром, дозволяючи відвідувачам дістатись до центрів означених локацій. В цілому такий парк відрізняється лаконізмом форм, максимальним зануренням у природне середовище та відсутністю виразних декоративних елементів.

Зигзагоподібна схема планування передбачає розміщення основних стежок за чіткою ламаною траєкторією, де основний напрямок руху не переривається, а формує єдину транзитну зону. Означена схема застосовується на територіях зі значним перепадом висот ландшафту. Виразними прикладами впровадження цієї системи є такі постіндустріальні парки як Olympic Sculpture Park (Сієтл, США) (Рис. 2.7), Roman Quarry Redesign (Сент-Маргаретен, Австрія) (Рис. 2.8) та ін.

Серед наведених прикладів Olympic Sculpture Park дійсно є вражаючим прикладом сучасного міського парку, який вдало поєднує природу, мистецтво та урбаністичний простір. Його Z-подібна форма не лише естетично приваблива, але й функціональна, адже дозволяє створити безперервний простір, що підіймається над існуючою інфраструктурою. Це рішення допомагає з'єднати центр Сієтла з набережною, що є важливим кроком у відновленні міського простору. Розташування парку на колишньому

промислового майданчику, на березі затоки Елліот, надає йому особливого історичного контексту. Перепад висоти в 12 метрів до поверхні води створює динамічний ландшафт, який стимулює відвідувачів досліджувати територію. Виставковий павільйон, розроблений для мистецьких експозицій, лекцій та освітніх програм, підкреслює важливість культурного аспекту парку, роблячи його не лише місцем для відпочинку, але й центром мистецтва та навчання. Поєднання трьох архетипних ландшафтів – вічнозеленого лісу, листяного лісу та прибережного саду – створює різноманіття природних середовищ, що може приваблювати різні групи відвідувачів. Це також забезпечує можливості для екологічної освіти та дослідження місцевої флори і фауни, що є важливим аспектом сучасного урбаністичного дизайну [157]. Зигзагоподібна система планування парку дозволяє органічно його включити у простір міського середовища та сприяє формуванню єдиного поля соціальних, культурних та мистецьких комунікацій.

Ще одним цікавим прикладом застосування зигзагоподібної схеми планування є парк Roman Quarry Redesign, який розташовується у Сент-Маргаретені, Австрія. Виразний рельєф парку є результатом колишнього видобутку корисних копалин [151]. Головна пішохідна стежина парку має зигзагоподібну форму та являє собою дерев'яну пандусну конструкцію, яка пронизує всю територію ландшафту. Вона оминає дерева та підлаштовується під рельєф місцевості. Саме ця зигзагоподібна форма є провідним елементом створення виразного художнього образу парку. Її чіткий геометричний абрис виступає на контрасті з природним оточенням. Означена конструкція оснащена вбудованим штучним освітленням, яке має не лише функціональне призначення, а й підкреслює скульптурний характер такої форми.

Кластерна схема розміщення провідних функціональних зон передбачає формування простору парку окремими лакунами, самостійними блоками, які пов'язані між собою транзитними зонами. Це дозволяє органічно вписати паркову зону у міський простір. Цікавими прикладами парків з означеною планувальною схемою є Maufield Park (Манчестер, Великобританія) (Рис. 2.9),

Millenary Park (Будапешт, Угорщина), Schalker Verein (Гельзенкірхен, Німеччина) та ін.

Серед зазначених постіндустріальних парків необхідно відзначити Millenary Park, який розташований у Будапешті та займає площу розміром 34800 м² (8,6 акрів). До реконструкції в 2001 році, це місце було занедбаним заводським комплексом, де вироблялися механічні та електричні деталі. У міру того, як навколо цього простору повільно розрослися житлові квартали, необхідність перетворення постіндустріальної території у парк ставала все актуальнішою.

Загальна мета проекту парку полягала у тому, щоб створити місце, яке було б гнучким у використанні та дозволяло б відвідувачам пристосовувати простір під свої потреби. В основу проектного рішення парку покладено ідею формування «простору людської взаємодії». Концептуально парк поділено на дві зони: «зона мотивації» та «зона взаємодії» [143]. Означені зони поділяються на велику кількість окремих локацій, що ілюструє кластерну систему планування. Всі елементи поєднуються між собою розгалуженою системою доріжок. Одним з найбільш виразних елементів парку є скляний коридор, який являє собою групу прозорих блоків, що розміщено по метричній системі вздовж однієї з доріжок парку (по діагоналі вздовж всього парку). Такі об'єкти не лише формують виразність транзитної зони, а й розділяють «зону мотивації» та «зону взаємодії». Відвідувачі, проходячи цим скляним коридором, споглядають довкілля як виставлений напоказ об'єкт, з яким відсутня будь-яка взаємодія. Проте, після проходження цього коридору, людина потрапляє у «зону взаємодії» – інтерактивний простір та майданчик творчості, який оснащений мобільними парковими об'єктами. Відвідувач парку може самостійно формувати навколишнє середовище, пересуваючи мобільні об'єкти та власноруч організовувати своє оточення.

У центральній частині парку розміщується штучне озеро розміром 2023 м² (0,5 акрів), яке об'єднує декілька зон ландшафтного простору. Над

поверхнею водойми розміщено відкритий музичний павільйон, форма якого підкреслює гостроконечну геометрію озера.

Важливим елементом організації простору Millenary Park є поєднання закритих та відкритих об'єктів – відреставровані заводські будівлі гармонійно влітаються у паркову зону, а відкритий концертний зал та музичний павільйон нівелюють кордони між інтер'єрним та екстер'єрним середовищем.

Millenary Park задовольнив кілька екологічних потреб у цьому районі міста. Ґрунт та ґрунтові води промислової зони були сильно забруднені. Для видалення підземних забруднень було встановлено дренажну систему – дощова вода збиралась у дренажні труби разом із забрудненими ґрунтовими водами. Потім цю воду видаляли із системи, натомість чисту вводили в систему підземних іригацій. Означена структура очищення дозволяє підкреслити, що Millenary Park ілюструє світову тенденцію до спроб покращення екологічної ситуації міського середовища.

З-поміж прикладів, які виразно ілюструють кластерну схему планування, є парк Masonic Amphitheatre and Smith Creek Pedestrian Bridge, що знаходиться у м. Кліфтон-Фордж (Вірджинії, США) (Рис. 2.10). Цей парк розташовується на місці колишнього промислового складу, будівельні матеріали якого були повторно використані під час зведення корпусу амфітеатру та мосту, що є частиною паркового комплексу. В основу проєкту покладено ідею повного перепланування постіндустріальної занедбаної будівлі у громадський парк та майданчик для виступів. Ідея дизайну полягає в тому, що нові елементи устаткування парку є скульптурними формами, які органічно вибудовуються з ландшафтного простору. До складу побудованих елементів входять: сцена з акустичною оболонкою, куліси з майданчиком, «зелена» кімната та флігелі, зона відпочинку, кабіна керування звуком та освітленням, пішохідний міст [141]. Створені малі архітектурні форми мають просте біонічне формоутворення, що додає динаміки у сприйнятті ландшафту, а впровадження локального штучного освітлення акцентує увагу на чіткому розподіленні функціональних зон паркового простору. Система штучного

освітлення та акустична система контролюються з критої кабінки (дубового клину, розташованого в кутку зони відпочинку). Його форма та розташування забезпечують максимальне укриття для обладнання керування з мінімальним впливом на лінії огляду глядачів. Прямий доступ між парком-амфітеатром та історичним центром міста забезпечує міст, що сприймається як вигнута доріжка з пандусами та сходами.

Аналіз організації парків на постпромислових територіях у західноєвропейських, американських та австралійських містах дійсно виявляє низку важливих функцій, які ці парки виконують. Детальніше про кожен з них:

- естетизація постпромислових територій: переобладнання колишніх промислових зон у зелені парки не лише покращує естетичний вигляд цих територій, але й підвищує загальну якість життя мешканців. Зелена інфраструктура, скульптури та ландшафтний дизайн допомагають перетворити занедбані місця на привабливі простори для відпочинку та дозвілля;

- організація середовища з функцією нових соціальних практик та комунікацій: парки стають важливими соціальними просторами, де люди можуть зустрічатися, спілкуватися та брати участь у різноманітних заходах. Виставки, фестивалі, пікніки та інші культурні події сприяють зміцненню соціальних зв'язків у громадах;

- екологічне відновлення та озеленення міського середовища: перетворення постпромислових територій на парки сприяє відновленню екосистем, зменшенню забруднення та покращенню якості повітря. Озеленення допомагає утримувати вологу, зменшує ефект «міського острова тепла», а також забезпечує середовище для місцевої флори та фауни.

- репрезентативна функція: нові парки формують позитивний імідж міста, демонструючи його прогресивність та увагу до екології та якості життя. Це може сприяти залученню туристів і нових мешканців, а також підвищувати вартість нерухомості в прилеглих районах;

- музеїфікація індустриального минулого: збереження елементів промислової архітектури та історичних об'єктів у парках допомагає зберегти пам'ять про минуле. Це створює можливість для освітніх програм, які ознайомлюють відвідувачів з історією промисловості та її впливом на розвиток міста.

Дослідження чисельних прикладів реновації колишніх деградованих індустриальних зон у парки дозволило виявити п'ять провідних схем планування: лінійно-послідовна, центрично-осьова, радіально-центрична, зигзагоподібна, кластерна (Табл. 2.1).

Визначені схеми планування можуть реалізовуватись на основі трьох провідних способів композиційної побудови форми та їх комбінацій:

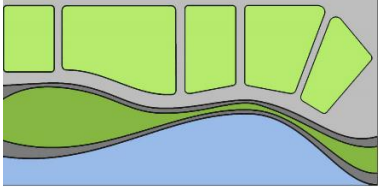
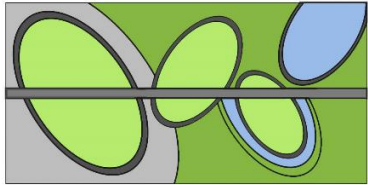
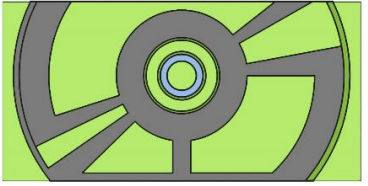
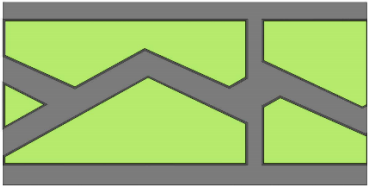
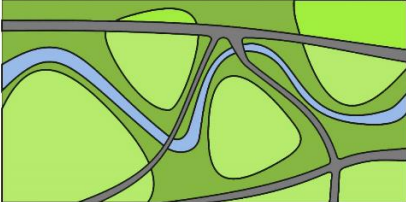
- за метричною або ритмічною композиційною сіткою;
- за радіальною системою;
- за допомогою взаємозв'язків просторових вісей.

Аналіз прикладів свідчить, що лінійно-послідовна система планування найчастіше будується на основні композиційної сітки. Центрично-осьова та радіально-центрична схема планування парків будуються на базі радіальної композиції у комбінації з взаємозв'язками вісей. Зигзагоподібна та кластерна системи планування найчастіше проєктуються на основі запровадження взаємозв'язків композиційних просторових вісей.

Систематизація планувальних рішень підтверджує, що постіндустріальні парки можуть бути розглянуті як гнучка система, що здатна адаптуватись до деградованого промислового середовища та підлаштуватись під наявні умови як в аспекті врахування особливостей ландшафту, так і при опрацюванні індустриального минулого місця.

Таблиця 2.1

Типологія планувальних рішень парків, створених на постіндустріальних територіях

Характеристика схеми планування	Планувальна схема
лінійно-послідовна	
<p>Зони в парку організуються вздовж поздовжньої осі простору. За такою схемою функціональні зони розташовані одна за одною, створюючи витягнуту композицію, що проходить через всю довжину парку.</p>	
центрально-осьова	
<p>Організація функціональних зон уздовж головної композиційної осі простору. Така схема може передбачати симетричне або асиметричне розміщення зон парку відносно центральної осі.</p>	
радіально-центрична	
<p>Схема планування передбачає виявлення центральної зони парку, до якої спрямовано всі стежини та зони ландшафту, що розміщені радіально.</p>	
зигзагоподібна	
<p>Схема планування передбачає розміщення основних стежок за ламаною траєкторією, де основний напрямок руху не переривається, а формує єдину транзитну зону. Така схема застосовується на територіях зі значним перепадом висот ландшафту.</p>	
кластерна	
<p>Схема передбачає формування простору парку окремими лакунами, самостійними блоками, які пов'язані між собою транзитними зонами.</p>	

2.2 Дизайнерські підходи у формуванні ландшафтного середовища постіндустріальних парків та прийоми щодо їх реалізації

Створення сучасних парків на місці колишніх промислових об'єктів спрямовано на вибудовування нового гармонійного, естетично-виразного, функціонального, екологічного та економічно доцільного середовища. Аналіз чисельних світових прикладів реорганізації колишніх промислових комплексів в сучасні парки дозволив систематизувати проєктні підходи, виокремивши їх у дві групи за джерелом походження – природні та антропогенні:

- опрацювання визначальних для такої території об'єктів неживої природи;
- інтеграція об'єктів промислової спадщини та новостворених малих архітектурних форм.

Виявлені проєктні підходи працюють у комбінації один з одним та передбачають роботу великої кількості спеціалістів, які вивчають технічні дані та визначають найкращу стратегію реорганізації занедбаних промислових територій у сучасні паркові зони. Необхідно зазначити, що визначення проєктних підходів щодо формування ландшафтного середовища парків на постіндустріальних територіях базується на наукових розвідках української дослідниці Л. Шевченко, яка у співавторстві з Н. Новосельчук [46] окреслила провідні прийоми створення ландшафтного дизайну колишнього промислового середовища, що дозволило розвинути зміст означеного питання.

2.2.1 Об'єкти неживої природи в організації дизайну парків на колишніх промислових територіях

У дизайні парків на постіндустріальних територіях такі об'єкти неживої природи як земля (грунти, каміння, мінерали), різноманітні водні ресурси,

джерела природного світла (сонце, зірки) та повітря відіграють фундаментальну роль. Робота з об'єктами неживої природи дає можливість дизайнерам та архітекторам трансформувати колишній промисловий простір відповідно до концепцій проєкту, працювати з рельєфом місцевості та впроваджувати в ландшафт різноманітні рукотворні об'єкти (малі архітектурні форми, ландшафтні меблі, артінсталяції тощо).

Зупинимось на найбільш впливових проєктних підходах, які стосуються роботи з об'єктами неживої природи на колишніх промислових територіях, що піддаються процесам реновації. До них належать:

- робота з рельєфом місцевості колишніх промислових зон;
- включення водойм на нових паркових територіях постіндустріальних об'єктів.

Опрацювання рельєфу місцевості колишніх промислових зон. Робота з рельєфом у процесах перепрофілювання постіндустріальних територій є першочерговою, оскільки йдеться про пристосування земельної ділянки колишнього промислового комплексу під затверджений проєкт ландшафтного дизайну та можливість реалізації певних художніх ідей. Цей процес може відбуватись шляхом застосування таких *прийомів*:

- штучної трансформації рельєфу постіндустріальної місцевості задля її пристосування до завдань майбутньої експлуатації;
- збереження існуючого рельєфу індустріального ландшафту, що сформувався під час роботи промислового підприємства.

Засобами штучної трансформації колишнього промислового рельєфу є корекція існуючих схилів та пагорбів, формування різноманітних майданчиків, створення каскадів і амфітеатрів. Ці засоби дозволяють дизайнерам, враховуючи топографічні та геодезичні дослідження місцевості, максимально трансформувати постіндустріальну зону. Цікавим прикладом такого перетворення рельєфу місцевості є Louvre Lens Museum Park (Париж, Франція), який розташований перед музеєм мистецтв. Парк було створено на місці колишнього промислового звалища Лоос-ан-Гоель [145]. В основі

проєкту реновації території лежить ідея репрезентації ландшафту як мистецького простору, в яке відвідувач занурюється під час прогулянок. Втілюючи свою концепцію, архітектор К. Мосбах створила масштабний простір лендарту, де засобами геопластики організувала виразне середовище. На території влаштовано велику кількість пагорбів та схилів, які утворюють ритм у просторі. Художньо-образне рішення парку реалізується через систему невисоких рівнів, які плавно переходять одне в одне, акцентуючи увагу на рослинних формах. Провідною стратегією роботи з ландшафтом було формування збалансованої кривизни поверхні, що утворює сприятливий простір для сучасних мистецьких практик та потенційних культурних подій. Парк-музей «Ленз Лувр» (Louvre Lens Museum Park, *англ.*) є простором для активних соціальних зустрічей, що пов'язано з діяльністю музею мистецтв, який розташований поряд (Рис. 2.11).

Протилежним за змістом стратегій опрацювання постіндустріальних територій є *прийом збереження існуючого рельєфу місцевості, що сформувався під час роботи промислового підприємства*. Його застосування дозволяє представити особливості ландшафту, підкреслити його індустріальне минуле та виявити ідентичність місця. Цікавим прикладом його реалізації є парк, що розміщується вздовж колишніх копалень Ігуалада (Scenic Path along Igualada's Old Gypsum Mines) в передмісті Барселони (Іспанія). Дизайн парку реалізовано у межах великого проєкту «Зеленого кільця Ігуалади», метою якого є створення серії маршрутів для пішоходів та велосипедистів у вигляді зеленого поясу по периметру міста. У цьому контексті рішення парку, що розташований вздовж старих гіпсових копалин, є як відновлення ділянки довжиною 1,65 км, [155]. Парк розміщено на території, де велось інтенсивне видобування корисних копалин, і коли шахти закрились, цей простір використовувався як станція перевалки побутових відходів. Така експлуатація ландшафту призвела до змін початкової топографії – відбувались обвалення й зсуви схилів через втрату поверхневого рослинного покриву та відсутності заходів щодо контролю водного стоку. Також проблемою цього ландшафту

стали скельні стіни, де раніше видобували гіпс. Вони мають круті нестійкі схили і часто спричиняють невеликі обвали каміння. І саме це каміння стало будівельним матеріалом для підірних конструкцій стін, що забезпечили систему фільтрації і перенаправлення потоків дощової води, яка сходить з гірських схилів в нові локації, де були висаджені рослини. Окрім формування виразного пішохідного маршруту навколо міста, проєкт парку має на меті відновлення ландшафту через покращення біорізноманіття місцевості та екологічного стану. Для цього в проєкті було заплановано широку доріжку, що складається з трьох паралельних сегментів. Вона підпорядковується кривизні рельєфу, плавно опоясуючи колишні копальні. Внутрішній край доріжки організовує місце для рослин, допомагає спрямовувати водянні стоки зі схилу гори і створює смугу безпеки для запобігання невеликим зсувам. Ті ж елементи, які використовувалися для створення лінійних лав у зонах відпочинку, також застосовуються нижче для створення водоскидів. Центральна частина паркової доріжки виконана з гранітно-піщаного матеріалу та сягає завширшки до трьох метрів. Завершальна частина стежини організовує серію оглядових майданчиків, які розміщуються вздовж всієї дороги. У бетон, який використано в цій частині стежки, додано люмінесцентний заповнювач, що покращує видимість у вечірній час, повертаючи у вигляді люмінесценції сонячну енергію, накопичену протягом дня. Планування цього лінійного мальовничого оглядового майданчика враховує основні існуючі орієнтири, рослинність та дерева за рахунок розширення та створення майданчиків для відпочинку, доповнених лінійними лавками [155] (Рис. 2.12).

Включення водойм на нових паркових територіях постіндустріальних об'єктів. Означений підхід спрямовано на організацію як штучних, так і природних локацій з водними об'єктами, які утворюють у ландшафтному середовищі різноманітні зони для відпочинку. Він може реалізовуватись шляхом запровадження таких *прийомів*:

- опрацювання контурів берегових ліній існуючих природних водойм;
- створення штучних водойм, що мають природний характер;
- реорганізація колишніх промислових об'єктів у водоймища.

В аспекті реалізації вищезазначеного проєктного підходу, найбільш масштабним є прийом опрацювання берегових ліній природних водойм, вздовж яких раніше розміщувались промислові комплекси. До таких берегових ліній належать набережні річок та заток, морські й океанські узбережжя.

Формування контурів набережної лінії природної водойми може реалізовуватись такими *засобами*:

- створення чіткого кордону через високо підняту площину суші над дзеркалом води, зведення парканів тощо. В цьому випадку формується простір для міських прогулянок без безпосереднього контакту з водою (Ballast Point Park (Тампа, США), Franklin Wharf Park (Хобарт, Австралія), Queen Elizabeth Olympic Park (Лондон, Великобританія), Sub Base Platypus (Сідней, Австралія) та ін.);
- з'єднання поверхні землі з дзеркалом води завдяки нівелюванню перепадів висот, введення піщаних та кам'яних насипів, які дозволяють людині контактувати з водоймою (Hunter's Point South Waterfront Park (Нью-Йорк, США), Parc Andre Citroen (Париж, Франція) та ін.).

З-поміж означених прикладів опрацювання берегової лінії парків на постіндустріальних територіях можна виділити Pirrama Park (Сідней, Австралія), який відрізняється чіткою композиційною структурою, лаконічністю прямокутних форм та візуальною легкістю (Рис. 2.13). Дизайнерське рішення цього простору спрямоване на трансформацію міської постіндустріальної бетонної набережної у цікавий міський набережний парк, де створено зв'язок урбаністичного середовища з природним водним ресурсом. На відміну від інших портових парків Австралії, які розміщуються на скелястій поверхні узбережжя, Pirrama Park має рівну тектонічну основу без

рельєфних перепадів, що обумовлено його індустріальним минулим [148]. Pirrama Park оснащено системами накопичення сонячної енергії та водоочищення, які застосовуються для життєзабезпечення прилеглих до парку міських територій. Окрім цього, значні морські інженерні роботи на краю гавані створили захищену бухту та формують виразну берегову лінію. Дизайн парку пропонує різноманітні місця відпочинку вздовж набережної, надаючи можливість зійти вниз до самої кромки води або гуляти вздовж водойми високими платформами. Цей парк, що сформував нову громадську площу на березі води, насичений значною кількістю малих архітектурних форм, зокрема навісами і павільйонами для відпочинку. Простір парку вміщує ігрові зони для дітей, які розташовані на безпечній відстані від води та огорожені невисокими монолітними бетонними конструкціями. Pirrama Park став місцем, яке реалізує широкий спектр громадських запитів, зокрема, культурні заходи, зустрічі, фестивалі тощо.

Прийом створення штучних водойм передбачає можливість впровадження активних та/або пасивних форм водних об'єктів. До активних форм належать фонтани, різноманітні каскади, «водяні стіни» [46, с. 428] та інші системи, які утворюють динаміку водних мас. Активні водні об'єкти стають композиційними акцентами у зонах відпочинку та допомагають формувати виразний художній образ ландшафтного середовища. До пасивних водних форм, які застосовуються у формуванні постіндустріальних парків, належать басейни, озера та ставки. Басейни мають виразну геометричну конфігурацію (найчастіше прямокутну), де межі переходу від води до суші мають чіткі форми, позначаючи видимий бар'єр. Натомість озера та ставки мають в плані більш природню криволінійну форму та оформлюються по периметру валунами, рослинами та деревами, що більш виразно імітує природне середовище. Гладка поверхня води у пасивних об'єктах створює ефект віддзеркалення навколишнього середовища, наповнює простір легкістю та допомагає виявляти окремі зони парку. В дизайні парків на постіндустріальних територіях часто трапляється комбінація активних та

пасивних форм. Виразним прикладом створення штучних водойм є комплекс парків Sugar Beach, що створено на місці колишнього цукрового заводу у Торонто (Канада) (Рис. 2.14) [127]. Ландшафтний комплекс вміщує три окремі локації, що розташовуються на узбережжі озера Онтаріо. Збільшення темпів житлової, комерційної та інституційної інтенсифікації в центрі Торонто принесло з собою гостру проблему з урахування потреб місцевих громад у рекреаційних зонах. Парк площею 8500 м² складається з трьох окремих компонентів: міського пляжу, площі та обсадженої деревами набережної, що проходить по діагоналі крізь парк. В основі образного рішення дизайну парку лежить ідея представлення цукру, його структури, форми, кольору кондитерських виробів. Це прослідковується в розробці багатьох елементів ландшафтного середовища – від обладнання для пляжу вздовж берегової лінії до об'єктів лендарту. Середовище парку сформоване з урахуванням можливостей проведення активних масових заходів. Один з гранітних виступів парку разом із трьома трав'яними курганами формує амфітеатр для концертів під відкритим небом, а у просторах між курганами організовано оригінальні оглядові майданчики. Найбільш виразним об'єктом парку є динамічний водний комплекс у вигляді низки фонтанів, які встановлено у гранітному кленовому листі біля пляжу. Ця композиція формує простір для відпочинку та охолодження для дорослих і дітей. Необхідно зазначити, що тема кленового листа послідовно реалізується в декоративному оздобленні парку. Між площею та пляжем, відвідувачі гуляють парком вздовж набережної, яка має мозаїчну гранітну бруківку із зображеннями кленового листа. Обсаджена кленами набережна утворює затінений маршрут до краю води, надаючи відвідувачам можливість посидіти та насолодитися видом на озеро, пляж або площу. Опрацювання контурів берегової лінії має мінімалістичний характер, виконуючи функцію формування зони міського пляжу.

Іншим прикладом створення штучних водойм на території постіндустріального парку є Rosa Luxemburg Garden, який розташований на

місці колишньої залізничної колії у Парижі (Франція) (Рис. А.2.15). Цей парк-сад тягнеться з півночі на південь вздовж залізничних колій Східного вокзалу. Довга залізнична колія окреслює безперервний маршрут, який охоплює критий та відкритий сади, що виходять до вулиць району міста. Rosa Luxemburg Garden має багатоярусні тераси, де розміщено трав'янисті галявини, ряди дерев, меблі для сидіння та дитячі ігрові зони. Ландшафтне середовище південної частини парку розташовується під величезним металевим каркасом. Всі складові парку (доріжки, меблі для сидіння, водойми та зелені насадження) підпорядковані прямолінійній структурі колишньої залізничної колії. Полив висаджених дерев та квітників здійснюється завдяки застосуванню системи накопичення дощової води, яка встановлена на даху металевої покрівлі. Грунтопокривні рослини, папороті, кущі, трави, в'юнкі рослини та кущі утворюють атмосферу лісового підліску в тіні величезної промислової споруди [152]. Виразним акцентом паркового ландшафту є низка штучних водойм, які розміщено у центральній зоні парку. Ці об'єкти мають чітку прямокутну структуру та представляють приклад пасивної форми водойм, що доповнюють постіндустріальний характер парку. Дизайнерське рішення парку Rosa Luxemburg Garden побудовано на контрасті природних та промислових форм і є живописним оазисом у центрі сучасного мегаполіса.

Прийом реорганізації колишніх промислових об'єктів у водоймища реалізує концепцію ресайклінгу та реалізується такими засобами:

- використання технологічних резервуарів чіткої геометричної форми, що слугували для зберігання різноманітних речовин;
- застосування кратерів в землі, що залишились після видобутку корисних копалин.

З-поміж постіндустріальних парків, де було застосовано цей прийом, можна виділити такі: Bottrop Ebel Bernepark (Боттроп, Німеччина) та Millenary Park (Будапешт, Угорщина). В означених об'єктах постіндустріальні водні споруди є прикладами пасивних водяних форм, що, завдяки масштабу та місцю розташування, стають композиційним центром ландшафтного

середовища. У парку Bottrop Ebel Vernepark реорганізований промисловий резервуар набув функції штучного озера чіткої круглої форми. У цьому рішенні конструкція має високі борти, що обумовлено самою структурою промислового резервуара. Така система пасивної форми не передбачає безпосереднього контакту людини з водою, а спрямована на створення змістовного центру ландшафтного середовища (Рис. 2.16).

Аналогічним є рішення штучної водойми у Парку Тисячоліття (Millenary Park, *англ.*), що має більш складну геометричну форму та займає центральну частину паркового простору. В даному дизайн-рішенні борти штучної водойми складаються з декількох шарів – високого паркану та кам'яної насипи, що повторює складні контури водойми (Рис. 2.17).

Поміж прикладів постіндустріальних парків з водними об'єктами можна виділити Морський парк Лаасбі (Laasby Sea Park, *англ.*), який запроєктовано для регулювання кліматичних умов місцевості та формування спортивно-рекреаційного простору [139] (Рис. 2.18). Парк розташовано у невеликому датському містечку Лаасбі на території старої фабрики. Ця кліматична зона характеризується великим рівнем випадіння опадів, що призводить до затоплень прилеглих будівель. З метою вирішення цієї проблеми датські архітектори почали досліджувати альтернативні варіанти благоустрою території через встановлення спеціальних резервуарів для води. Сьогодні Морський парк Лаасбі використовує дощову воду як ресурс для перетворення старої промислової зони на сучасний міський парк з унікальним природним оточенням. У просторі парку збудовано три резервуари для зливових вод, які захищають ландшафт від зростаючих обсягів дощів у майбутньому. Периметр водойм має природне оформлення, а саме – різноманітні рослини, каміння та земляні насипи, що створює ефект їхньої природності. Навколо прокладена пішохідна доріжка, яка з'єднує всю територію парку, де розміщені майданчик для пляжного волейболу, ігровий дитячий майданчик, горбистий ландшафт для катання на скейтборді і зона відпочинку, побудована у вигляді дерев'яних сходів для сидіння, що спускаються до однієї з водойм. Навколо резервуарів з

водою розташовані конструкції для кросфіту, які можна використовувати як для занять фізкультурою, так і в якості ігрових інсталяцій для дітей. У період випадання великої кількості опадів, частина цих конструкцій приховується водою і працює тільки як скульптурні елементи [139].

2.2.2. Інтеграція об'єктів промислової спадщини та новостворених малих архітектурних форм як проєктний підхід у дизайнерському рішенні парків на постіндустріальних територіях

До цієї групи проєктних підходів належать:

- інтеграція промислових об'єктів при формуванні ландшафтного середовища;
- використання колишніх промислових архітектурних конструкцій як «оболонки» сучасного міського парку;
- впровадження новостворених малих архітектурних форм у простір постіндустріального парку;
- включення артінсталяцій у колишній промисловий ландшафт.

Інтеграція промислових об'єктів як проєктний підхід у формуванні ландшафтного середовища. Означений підхід передбачає збереження індустріальних об'єктів, що вже не експлуатуються, та може втілюватись шляхом застосування двох провідних прийомів:

- інтеграції колишніх промислових об'єктів як цілісних одиниць у середовище парку;
- включення окремих елементів індустріальних об'єктів у парковий дизайн.

Реалізація цих прийомів відбувається шляхом застосування *засобів контрасту та нюансу*. Засіб контрасту дозволяє по-різному інтегрувати колишні промислові об'єкти у глибинно-просторовій композиції ландшафтного середовища. При впровадженні колишніх промислових об'єктів як цілісних одиниць, засіб контрасту дозволяє створити композиційну

домінанту в просторі та позначити ідентичність місця. Натомість, при включенні окремих складових індустріальних об'єктів, засіб контрасту більшою мірою спрямовано на формування змістовних акцентів у просторі. Означений засіб впливає на атрактивність середовища, оскільки саме через демонстрацію масштабних постіндустріальних об'єктів відбувається формування виразного художньо-образного рішення паркового простору та підкреслюється ідентичність місця. Яскравим прикладом реалізації цього засобу є Парк Газових заводів (Gas Works Park). Цей парк розташований на березі озера Юніон, навпроти центру Сієтла (США), на місці колишнього заводу з переробки вугілля. Ділянка площею 76890 м² (19 акрів) була придбана міською владою для парку в 1965 році. Відкритий для публіки через десять років парк із вершиною Великого Земляного кургану (збудованого з матеріалу викопаного на місці), був запроєктований для пасивного відпочинку. З цього місця відкривається панорамний вид на озеро та міський пейзаж. Головним індустріальним об'єктом на території парку є колишня будівля з витяжним компресором, яку було перетворено на ігровий майданчик під відкритим небом. Цей промисловий комплекс є композиційною домінантою над ландшафтним середовищем. Споруду доповнює металева котельня, яку було перетворено на місце для пікніка. Цю тематику індустріального простору підтримує дитячий майданчик, який виконано у вигляді різнокольорового лабіринту, що складається з механічних деталей. Окрім виразного художнього образу, цей парк вважається революційним завдяки рекультивації забруднених ґрунтів за допомогою природних процесів біоремедіації. У 2013 році Gas Works Park був внесений до Національного реєстру історичних місць США [133] (Рис. 2.19).

Нюанс, як композиційний засіб у формуванні постіндустріального середовища може втілюватись через незначні відмінності у формі, кольорі або масштабах колишніх промислових об'єктів чи їх елементів стосовно простору парку. Прикладом застосування зазначеного засобу є Південний парк Шенеберг (Берлін, Німеччина), який розташовується на місці покинутої

залізничної станції Темпельхоф. Станція була закрита у 1952 році, і з того часу територія поступово перетворилася на природну оазу з багатими сухими луками, лісами з трав'янистою рослинністю. Від колишнього існування залізничного об'єкта збереглося кілька будівель і споруд, зокрема, адміністративна будівля та водонапірна вежа [156] (Рис. 2.20). З-поміж індустриальних об'єктів, які залишились у ландшафтному просторі, можна виділити такі елементи: залізничні рейки, перила, огорожувальні конструкції та містки. Вони за своїм масштабом гармонійно поєднуються з оточуючим середовищем та не виділяються на тлі пишної зелені парку. Натомість, металева вежа та покинутий тунель стають акцентними елементами у просторі, утворюючи змістовні центри просторової композиції. Розгалужена система пішохідних доріжок оминає старі дерева та гармонійно вплітається у загальну структуру парку.

Проектний підхід, що ґрунтується на використанні колишніх промислових архітектурних конструкцій як «оболонки» сучасного міського парку характеризується влаштуванням паркової зони під масштабними індустриальними фермами та колонами, сукупність яких утворює напіввідкритий простір. Система означених ажурних конструкцій не лише підкреслює промислове минуле місця, у якому розміщено парк, а й формує сприятливе середовище для соціальних комунікацій, роботи, відпочинку або творчості.

Визначений підхід реалізується такими *прийомами*:

- збереження характеру поверхонь будівельних конструкцій;
- оновлення каркасу колишньої промислової будівлі.

Приєм збереження будівельних конструкції втілюється шляхом консервації автентичного вигляду матеріалів та конструкцій. Приєм оновлення каркасу колишньої промислової будівлі здійснюється завдяки *засобам* фарбування конструкцій у нові кольори та додаванню не характерних для такої споруди оздоблювальних матеріалів. Виразними прикладами реалізації означеного проектного підходу є парки Carpenters Wharf (Лондон,

Великобританія), Ecodistrict la Mercedes (Барселона, Іспанія), Foundries' Garden (Нант, Франція), MFO Park (Цюрих, Швейцарія), Parco Dora (Турін, Італія), The Steel Yard (Провиденс, США) та ін.

З-поміж означених прикладів найбільш виразним є Ливарний сад (Foundries' Garden, *англ.*), що розташовується у м. Нант (Франція) (Рис. 2.21). Парк є частиною масштабного проекту з реорганізації колишньої фабричної зони у великий робочий і житловий район площею 3,5 м² (350 га). Провідна концепція створення парку ґрунтувалась на врахуванні історії та географії місця, його соціального середовища завдяки максимальному використанню існуючих конструкцій без їх руйнування (промислові печі, рейки, ферми, колони). Виходячи з цього, були сформульовані основні завдання проекту: створення «саду під дахом» – критого громадського простору для повсякденного використання, дитячих ігор та різноманітних соціальних заходів; репрезентація колишньої промислової діяльності не лише як аспект музеєфікації, а й як спадщина місця, де багато жителів працювали, і для яких збереження об'єкта є емоційною даниною промисловому минулому міста [132].

Ливарний сад розділений на дві основні зони. «Квітковий сад» розташований навколо колишніх печей. Тут висаджено злакові культури, бамбук і арундос, які створюють «зелені колони» біля нових резервуарів для води. У цій зоні парку проходить репрезентація колишнього промислового обладнання – «галерея машин». Зона «Саду подорожей» займає основну частину простору та забудована на висоті 1,5 м від рівня землі. Підняття рівня основної зони парку здійснено через промислове забруднення ґрунту, який потрібно було стабілізувати. Тема подорожі проілюстрована колекцією рослин, які потрапили до Європи через атлантичні порти протягом XVI-XVIII ст. Після реставрації металевої ажурної конструкції, яка є основним каркасним елементом, покрівлю цього об'єкта було замінено на суміш суцільної та прозорої полікарбонатної черепиці. Покриття ділянки (дах і будівлі навколо) захищає її від вітру й дозволяє температурі в саду бути на 3-4 градуси вищою,

ніж на вулиці. Цей «парниковий ефект» дозволив висадити майже екзотичну рослинність [132].

Аналогічна система облаштування паркової зони була використана у рішенні простору MFO Park, що розташований у м. Цюрих (Швейцарія) (Рис. 2.22) [142].

Зовсім інший характер використання колишніх промислових конструкцій у ландшафтному дизайні паркового середовища присутній у парку «Сталевий двір» (The Steel Yard), що розташований у м. Провіденс, штат Род-Айленд (США). Цей камерний та аскетичний парк облаштовано на місці двору колишнього сталеливарного заводу [161]. Реорганізація цього простору стала демонстрацією регенеративного проектування, яке спрямоване на трансформацію промислової зони в архітектурно-ландшафтний комплекс для проведення освітніх програм, соціальних комунікацій, творчих заходів та навчання. Провідною метою проекту стало створення середовища, яке пропонує художникам приміщення для студій з обробки металу, кераміки та художнього скла. Головним елементом формування виразного художньо-образного рішення парку «Сталевий двір» є залишені промислові ферми та двотаврові колони, які були пофарбовані у яскраві червоний та жовтий кольори. Означені конструкції, що розташовуються по повздовжнім осям внутрішнього двору, утворюють ритм у просторі та акцентують увагу відвідувачів на промисловому минулому місця. У центрі парку організована вимощена площа, так званий «килим», витканий з важких і легких покриттів, непроникних і проникних матеріалів. Краї за тротуаром діють як «рови для зливової води», що проникають у зливі стоки і забезпечують місце життя рослинності. Установка килимового покриття поверх існуючого рівня скоротила обсяг земляних робіт і дозволила усьому забрудненому ґрунту залишитися на місці, зберігаючи форму рельєфу (Рис. 2.23) [161].

Проектний підхід впровадження новостворених малих архітектурних форм у простір постіндустріального парку реалізується завдяки включенню у ландшафтне середовище нових об'єктів, що мають допоміжне

функціонально-утилітарне значення та відіграють важливу роль у формуванні художньо-образного рішення парку. Малі архітектурні форми застосовуються для: зонування простору парку, організації різноманітних соціальних процесів (концерти, фестивалі, суспільні лекції тощо), формування виразного художнього образу ландшафтного середовища.

У ландшафтному дизайні парків на постіндустріальних територіях найбільш розповсюдженими малими архітектурними формами є: огорожі, брами і сходи; торговельні павільйони і кіоски; споглядальні майданчики; паркові альтанки, павільйони, арки і містки; дитячі ігрові майданчики; інформаційні стенди [118].

Проектний підхід впровадження новостворених малих архітектурних форм у простір парку містить такі *прийоми*:

- підпорядкованість новостворених малих архітектурних форм існуючому рельєфу;
- формування нових функціональних рівнів (містків, переходів, пандусів та ін.).

Виразними прикладами впровадження малих архітектурних форм у просторі ландшафтного середовища парків на постпромислових територіях є: UNIT City (Київ, Україна), Mayfield Park (Манчестер, Великобританія), Morgan Boyle Park (Річнод-Хілл, Канада), Masonic Amphitheatre and Smith Creek Pedestrian Bridge (Вірджинія, США), Klyde Warren Park (Даллас, Техас, США), Industry City (Нью-Йорк, США) та ін.

З-поміж означених прикладів необхідно відзначити парк UNIT City, який розташовується на місці колишнього мотоциклетного заводу у м. Київ (Україна). Цей парк являє собою цілісну екосистему площею у 24000 м² (24 га), спрямовану на формування сприятливого середовища для соціальної комунікації. «Концепцію парку UNIT City було розроблено польською компанією Wojciechowski Architekci у співпраці з нідерландським ландшафтним архітектором Хірокі Мацуурою. В її основу покладено ідею про створення міського простору, продуктивного та приємного водночас» [120].

Парк охоплює не лише ландшафтне середовище, а й розгалужений комплекс будівель, включаючи малі архітектурні форми (кіоски, сходи, пандуси, містки, інформаційні стенди тощо). Одним з об'єднуючих елементів цього простору є дерев'яні лавки, які з'єднані між собою у цілісну лінійну структуру, що охоплює весь простір парку. Доповнення із зелених насаджень у вигляді рельєфних пагорбів утворюють ритм у просторі [162]. В основі формоутворення ландшафтного середовища лежить форма квадрату, що прослідковується у цілісній планувальній системі, у рішенні фасадів архітектурних споруд та у дизайні ландшафтних меблів. На контрасті до цієї системи формоутворення є центральний павільйон літнього кафе, де за основу обрано сферичну конструкцію, яку доповнює виразна прямокутна вітрина. Цей лаконічний елемент підкреслено виділяється на тлі архітектурних споруд, у рішенні фасадів яких наявні чіткі метро-ритмічні членування системи скління (Рис. 2.25).

Іншим яскравим прикладом включення малих архітектурних форм у простір ландшафтного середовища постіндустріальних парків є Mayfield Park (Манчестер, Великобританія). У цьому парку малі архітектурні форми відіграють ключову роль у побудові оригінального художньо-образного рішення простору. Вони виконані у вигляді витягнутих конусоподібних металевих ажурних рейкових конструкцій, які за своєю формою нагадують промислові труби. За функціональним призначенням ці об'єкти є елементами дитячого ігрового майданчика, де об'ємні елементи поєднані між собою містками, тунелями та пагорбами. Рейкова система, на основі якої побудовані малі архітектурні форми, наявна у рішенні огорожувальних конструкцій на містках та пандусах для прогулянок, якими пронизано весь простір парку (Рис. А.2.26). В дизайні простору Mayfield Park такі масштабні та виразні архітектурні форми стають домінантою простору, створюючи композиційний центр ландшафтного середовища.

За своєю формою, матеріалами та ступенем інтеграції малі архітектурні форми можуть не тільки виступати на контрасті з оточуючим простором

постіндустріального парку, а й бути лаконічно інтегрованими у предметно-просторове середовище. Цікавим прикладом такого рішення щодо впровадження малих архітектурних форм є Masonic Amphitheatre and Smith Creek Pedestrian Bridge, що розташований у Вірджинії, США. У середовищі парку представлено малі архітектурні форми у вигляді павільйонів, навісів, містків та сходів. За своїм формоутворенням їх можна поділити на дві групи: форми, що створені на основі плавних ліній, які гармонійно поєднуються у загальному просторі парку; форми, які сконструйовано на базі ламаних чітких ліній та прямокутників. Такі об'єкти можуть додавати динаміки композиційному рішенню та допомагають зонувати паркове середовище, акцентуючи увагу на окремих локаціях (Рис. 2.27).

У цілому можна зазначити, що новостворені малі архітектурні форми у дизайнерських рішеннях парків на постіндустріальних територіях можуть впроваджуватись як поодинці, так і групами, створюючи ритмічні композиції. В аспекті візуального сприйняття ці об'єкти можуть виступати: акцентними елементами через контраст їхніх форм, конструктивного рішення, кольору, масштабу або матеріалу стосовно інших елементів парку; або ж вплітатись у загальну структуру парку на нюансних співвідношеннях через підпорядкованість формотворчих елементів, тотожних оздоблювальних матеріалів і кольорів.

У межах втілення вищезазначеного проєктного підходу важливим аспектом стає застосування дизайнерських ландшафтних меблів, що спрямовано на формування оригінального предметно-просторового середовища парку. Тут меблі відіграють не тільки функціональну роль, а й формують художньо-образне рішення. Яскравими прикладами цього прийому є: City Square Developing (Люксембург), C-m!ne (Бельгія), The Goods Line (Австралія), Werkspoorkathedraal Utrecht (Нідерланди), Wirral Metropolitan College (Великобританія) та ін.

Найбільш виразним прикладом впровадження означеного прийому є територія парку C-m!ne, що розташовується на місці колишньої вугільної

шахти міста Генк (Бельгія). Вона стала центральним простором міста з культурно-креативною та рекреаційною функціями. Більшість будівель навколо C-m!ne є колишніми шахтарськими будівлями, які були перетворені на Академію дизайну, культурний центр, театр, кінотеатр і ресторани. Дизайн предметно-просторового середовища площі взаємодіє з навколишніми будівлями та сприяє формуванню простору для різноманітних подій та культурних заходів [134]. На гірничодобувне минуле цього місця вказує оздоблювальний матеріал, який застосовано для вимощення площі. Дизайнерами застосовано чорні сланцеві плити різних розмірів, які було добуто в результаті діяльності цієї шахти. Плити викладено у довільному порядку на основній поверхні площі, також їх застосовано для формування сходів та парканів. Головним елементом формування виразного художнього образу є колишні шахтарські вежі, які за своїх масштабом та конструктивним устроєм різко контрастують з оточуючим середовищем. Для акцентування уваги на цих об'єктах додатково здійснюється різнокольорове штучне освітлення, яке змінюється в залежності від події, яка відбувається на площі. Конфігурація означених масивних постіндустріальних конструкцій стала основою для формоутворення ландшафтних меблів для сидіння, які представлені у цьому просторі. Стільці та табурети були розроблені дизайном Кармелі Богман у співпраці з бюро HOSPER. Меблеві об'єкти виготовлені з пластин з нержавіючої сталі, глянцева поверхня якої відблискує та віддзеркалює навколишнє середовище. Рублена форма меблів контрастує з природнім напільним покриттям та перекликається з формою постіндустріальних веж, утворюючи гру масштабів та матеріалів. Внутрішня і тильна поверхні меблів пофарбовані порошковою фарбою в червоний колір, що додає яскравих акцентів та створює ритм у просторі (Рис. 2.28).

Проектний підхід включення артінсталяцій у колишній промисловий ландшафт. Вивчення матеріалу дослідження доводить, що включення артінсталяцій відбувається шляхом застосування прийому формування акцентів у парковому середовищі. Означений прийом реалізуються такими

засобами: контраст форм, кольору, фактур матеріалів об'єктів з навколишнім предметно-просторовим середовищем парку; використання ритмічних закономірностей; впровадження штучного декоративного RGB-освітлення (виявлення необхідних об'єктів).

Цей проєктний підхід визначається впровадженням різноманітних стаціонарних артоб'єктів (найчастіше металевих) та творів лендарту, які формують виразні акценти у ландшафтному середовищі постіндустріального парку.

Цікавими прикладами втілення цього прийому є такі об'єкти як парк на території колишнього заводу з виготовлення вінілових платівок Стара вінілова фабрика (Лондон, Великобританія), парк на місці колишньої фабрики Zsolnay Factory, що спеціалізувалась на виготовленні керамічних, фарфорових та гончарних об'єктів (Піч, Угорщина) та ін. Територія ландшафтного простору The Old Vinyl Factory є частиною реорганізованої промислової ділянки площею 68796 м² (17 акров) (Рис. 2.29). Архітектурні споруди, які оточують парк, відображають виразну промислову естетику колишнього підприємства, яке було центром звукозапису. Провідна мета дизайн-проєкту парку полягала у представленні історичної спадщини місця та розкритті потенціалу багатофункціонального мікрорайону [160].

Для акцентування уваги відвідувачів парку на історичній спадщині цього місця було запропоновано створити артінсталяцію, яка складається з масштабних скульптур грамофонів з кольоровими структурними трубами та масивними бетонними елементами, на поверхі яких прослідковується радіальний рельєф – імітація вінілової платівки. Означені ландшафтні артоб'єкти розміщено у просторі парку за метричною схемою, утворюючи певну алею для прогулянок.

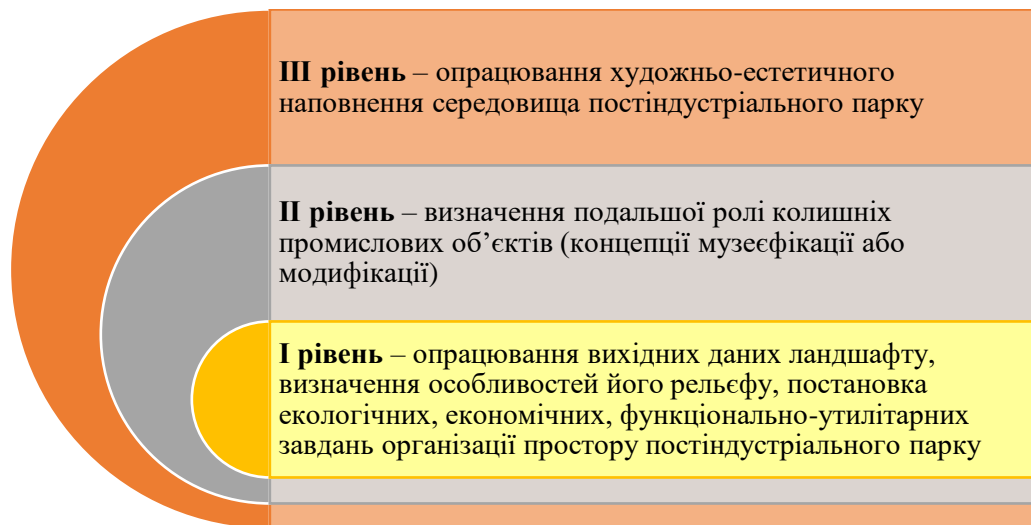
Завдяки висадженню нових дерев, зелена інфраструктура створює нові екосистеми та коридори дикої природи на ділянці. Ці нові посадки допомагають пом'якшити кліматичні зміни, зменшити забруднення повітря,

раціонально управляти дренажем і збільшити екологічне біорізноманіття [160].

Встановлені проєктні підходи та прийоми їхньої реалізації дозволяють виокремити різні за масштабністю завдання, які постають перед архітекторами та дизайнерами в процесі реновації занедбаних промислових територій – від роботи з рельєфом місцевості до створення змістовних акцентів у предметно-просторовому середовищі й формування нових змістів. Отже, проведений аналіз дозволив виявити три рівні роботи з облаштування парків на постіндустріальних територіях (Схема 2.1)

Схема 2.1.

Рівні роботи з облаштування парків на постіндустріальних територіях

2.3 Концептуальні засади формування середовища сучасних парків на постпромислових територіях

Аналіз світового досвіду формування просторового середовища сучасних постіндустріальних парків надав можливість виявити два основні концептуальні напрямки, за якими формується ідентичність об'єкта:

- музеєфікації колишнього промислового середовища;
- модифікації постіндустріального ландшафту.

Означені концептуальні напрямки мають на меті трансформацію деградованих постіндустріальних ландшафтів та їхню реорганізацію у нові простори для нової соціальної взаємодії. Проте, кожен з виявлених напрямків реалізує цю мету по-різному.

Музеєфікація колишньої промислової території передбачає формування постіндустріального ландшафтного простору через акцентування уваги на промисловому минулому конкретної місцевості. Музеєфікація спрямована на дбайливе ставлення до історичної спадщини промислових комплексів, які довгий час розвивались, давали робочі місця та часто ставали містоутворюючими об'єктами.

У концепції музеєфікації ідентичність парку визначається ступенем збереженості промислових об'єктів та реалізується шляхом застосування таких *підходів*:

- *збереження рельєфу місцевості*, що сформувався внаслідок промислової діяльності виробництва. При застосуванні означеного підходу музеєфікація стає масштабною та вміщує завдання меліорації з укріплення берегових ліній (за наявності водойм); роботу зі стічними водами, які можуть зашкодити сформованому ландшафту; встановлення прихованих конструкцій з метою зміцнення вертикальних схилів (за наявності великих перепадів рельєфу);

- *реставрація й подальша демонстрація на відкритому повітрі колишнього промислового обладнання та споруд*. У процесі застосування цього підходу постіндустріальні артефакти стають провідними елементами формування виразного художнього образу ландшафтного середовища. Окрім того, колишнє промислове обладнання набуває повторного використання у нових функціях, що реалізує стратегію екологізації занедбаних постіндустріальних територій;

- *встановлення нових малих архітектурних форм*, різноманітного функціонального обладнання та елементів освітлення, які не порушують цілісність існуючого рельєфу місцевості. Цей підхід включає застосування

підвісних мостів, пандусів, майданчиків, доріжок тощо, які органічно вписуються в рельєф місцевості та сприяють процесу оглядання паркових пейзажів. Означений підхід спрямовано на формування функціонального, безпечного та ергономічного середовища для відвідувачів парку.

Виразним прикладом втілення концепції музеєфікації є Duisburg Nord Park, який розташований у м. Дуйсбург (Німеччина) на місці колишнього сталеливарного заводу (Рис. 2.29). Реорганізація території у паркове середовище уособлює інноваційний підхід до міського культурного ландшафту, що характеризується прийняттям його промислової спадщини.

Duisburg Nord Park не можна розглядати окремо від масштабних зусиль з меліорації занедбаного постпромислового регіону, частиною якого він є. До початку 1970-х років Рурська область Німеччини, де розташований парк, була одним із найбільших у Європі центрів видобутку вугілля та виробництва сталі. Проте, занепад цієї важкої промисловості прискорив економічну й екологічну кризу, а також соціальні зміни та втрату культурного значення у регіоні. В результаті залишився занедбаний ландшафт з димовими трубами, забрудненими ґрунтами та промисловими руїнами.

Парк, що займає площу 2,3 км² (230 га), було реорганізовано протягом тринадцяти років (з 1989 по 2002 рік). Серед основних його зон можна виділити: залізничний парк, що складається з підвісних оглядових майданчиків, виконаних зі старих рейкових колій; нові пішохідні мости; аквапарк; альпінарії (зона для скелелазіння); центральна площа, яку оточено масштабними постіндустріальними об'єктами. В означену багатокomпонентну просторову структуру влітаються сади, заховані серед колишніх складських бункерів.

У цьому проєкті активно застосовується концепція повторного використання колишніх промислових об'єктів. Наприклад, тут знаходиться "Газометр" – колишній бензобак, який був заповнений водою і тепер є найбільшим у світі критим дайвінг-центром. Міцні бетонні бункери забезпечують тренувальні бази для скелелазіння.

З самого початку ідеї екологічного підходу та сталого розвитку визначали дизайн та реалізацію нового ландшафту. Залишки знесених будівель були повторно використані в субстратах для рослин, переробленому бетону або нових матеріалах для мощення [140].

Одним із важливих завдань музеєфікації цього простору стала робота з перетворення річки Емшер, що протікає через парк зі сходу на захід. Раніше річка була відкритим каналізаційним каналом. Нова конструкція водопропускних труб відводить стічні води, перетворюючи річку на колектор попередньо очищених стоків та дощової води. Платформи, що виступають над водою, також роблять це нове середовище доступним для відвідувачів парку.

Ще одним виразним прикладом реалізації концепції музеєфікації колишнього промислового простору є парк Museum of Steel (Монтеррей, Мексика) (Рис. 2.30), де розміщувався завод з виробництва сталі площею 15000 м² (1,5 га). Ландшафт парку, який спроектовано компанією Surfacedesign Inc. Harari Landscape Architecture, відображає історичне минуле постіндустріального об'єкта через репрезентацію 70-метрової сталеливарної печі та промислових конструкцій. Наявність таких масивних і виразних споруд підкреслює домінуюче положення парку в навколишньому приміському просторі. Окрім залучення колишніх промислових артефактів, на історичне минуле підприємства вказує використання сталі як одного з основних оздоблювальних матеріалів (в оформленні майданчиків, в дизайні фонтанів, сходів і терас). Дизайнери використали перероблений матеріал, який вже був застосований на підприємстві. Такий підхід до проектування поєднує рекультивацию промислових майданчиків і повторне використання місцевих матеріалів з екологічним відновленням. Особливістю є використання «зелених» технологій, зокрема, і «зелених дахів» на створених малих архітектурних формах, де розсажені різноманітні посухостійкі рослини. Такі системи дозволяють полегшити візуальне сприйняття важких постіндустріальних елементів, які є основою формування виразного художнього образу такого парку [144].

Одним з важливих елементів формування сприятливого паркового середовища є каскад, яким ллється вода. Біля входу в музей ступінчастий каскад завершується туманним фонтаном – композицією з каміння, вкритого рудою. Ця конструкція нагадує процес каустичного нагріву, який колись використовувався для видобутку руди, але замість пари він генерує прохолодний туман, який покриває площу, що формує сприятливу атмосферу для відвідувачів у спекотному та посушливому мексиканському кліматі.

Окремо необхідно відзначити реорганізацію водостійкої системи ландшафту – весь зливовий стік у межах ділянки очищується у низці внутрішніх очисних каналів. Вони оточують виставкові майданчики та демонструють нову інтерпретацію колишніх промислових каналів, якими колись переміщували побічні продукти виробництва сталі. Водні рослини та макрофіти водно-болотних угідь очищають зливові води, перш ніж вони потраплять у підземну цистерну, де вони зберігаються для застосування у посушливий сезон [144].

Необхідно зазначити, що концепція музеєфікації колишніх промислових об'єктів тісно пов'язана з питаннями екологічної доцільності в аспекті реорганізації деградованих територій. Музеєфікація передбачає максимальне збереження автентичності місця через відсутність тотальної трансформації ландшафту та мінімізацію витрат на нові забудови.

Безсумнівно, що концепція музеєфікації колишнього промислового середовища доречна в тих зонах, які своїм станом не загрожують оточуючому середовищу та за технічними показниками можуть бути максимально збережені.

Проте, якщо колишня промислова зона зазнала значних пошкоджень, або взагалі не відрізняється виразністю рельєфу або цікавим обладнанням, на основі якого можна побудувати виразний художній образ парку, дизайнери й архітектори застосовують концепцію модифікації місцевості.

Концепція модифікації постіндустріального ландшафту. Якщо концепція музеєфікації спирається на автентичність місця, то концепція

модифікації спрямована на перетворення колишнього індустріального простору в нове міське середовище, сформоване засобами світлового дизайну, функціонального зонування простору, впровадженню різноманітного обладнання та виразних малих архітектурних форм. Тут конотації з колишнім промисловим минулим об'єкта прямують не через прямі цитування та експозицію постіндустріального обладнання, а через змістовно-ідейні зв'язки.

Концепція модифікації постіндустріальні території у парк може втілюватись шляхом застосування таких проєктних *підходів*:

- *формування рельєфу ландшафту виходячи з художньо-проєктного рішення дизайн-проєкту*. Означений підхід включає: створення невеликих насипів та затишних лагун; формування каскадів та складних перепадів рельєфу; додавання штучних водойм (озера, водопади, фонтани);

- *інтеграція виразних малих архітектурних форм та нових інженерних конструкцій*, які змінюють візуальне сприйняття ландшафту, формують сучасний міський простір без конотацій з конкретною промисловістю.

Яскравим прикладом запровадження концепції модифікації постіндустріального простору є парк The Goods Line, який розташовується у м. Сідней (Австралія) (Рис. 2.31). Цей парк є трансформованим простором колишньої залізничної лінії. Наразі його середовище стало ключовим стратегічним зв'язком між великими районами міста (Девонширським тунелем, Чайнатауном і Дарлінг-Харбором) і важливою зеленою зоною найбільш густонаселеного району Сіднея. Парк The Goods Line є енергійним громадським простором, в якому представлено розвинену інфраструктуру для різноманітних активних соціальних заходів та громадської взаємодії: від трибун та амфітеатру до дитячої ігрової зони та спортивного обладнання для настільного тенісу. Ця нова платформа для залучення громадськості забезпечує зміну соціальної та екологічної ролі міського парку. Автори проєкту модифікації цього міського простору зазначають, що такий парк «служує потужною метафорою руху міста від індустріального минулого до

сучасної економіки знань (knowledge economy)» [158]. На історичне минуле цієї території вказують вуличні світильники, що зберігають виразну індустріальну естетику. Окрім елементів штучного освітлення, у середовищі парку немає елементів, які б виразно демонстрували певну галузь чи специфіку колишнього промислового об'єкта. Задля формування сучасного динамічного простору парку в межах виразно витягнутої за формою території, було застосовано зигзагоподібну схему планування. Це дозволило створити велику кількість зон для відпочинку, зайняття спортом або соціальних комунікацій, які розміщуються по діагоналі відносно одне одного. Також динамічна композиційна структура планування відображається завдяки ритмічно розташованим зеленим зонам. Окрім цього, важливими елементами формування виразного художнього образу парку The Goods Line стали яскраві за кольором та виразні за формотворенням ландшафтні меблі, які представлено у вигляді модульних об'єктів для сидіння, столів для тенісу, комплектів витягнутих лав та багатофункціональних масивних столів. Означені об'єкти не мають конотації з конкретною промисловістю, а утворюють сучасний динамічний міський простір для відпочинку, творчості та спорту.

Концепція модифікації постіндустріального ландшафту стала підґрунтям для створення невеликого парку The Great River Promenade, що розташований у м. Руан (Франція). Його простір було сформовано на місці колишнього міського порту та автостоянки (Рис. 2.32). Трансформована набережна простягається вздовж узбережжя Сент-Катрін на один кілометр. Територію набережної засаджено платанами та перегороджено кількома мостами. Парк має каскадну тричастинну лінійну схему планування, яка дозволяє підійти відвідувачам ближче до води. Галявина на набережній обладнана спеціальними місцями для відпочинку та вміщує ігрові майданчики, трав'янисті ділянки та тополеві гаї [153]. Модифікація постіндустріальної території була реалізована завдяки новій системі планування, ярусного членування рельєфу, розташуванню великої кількості

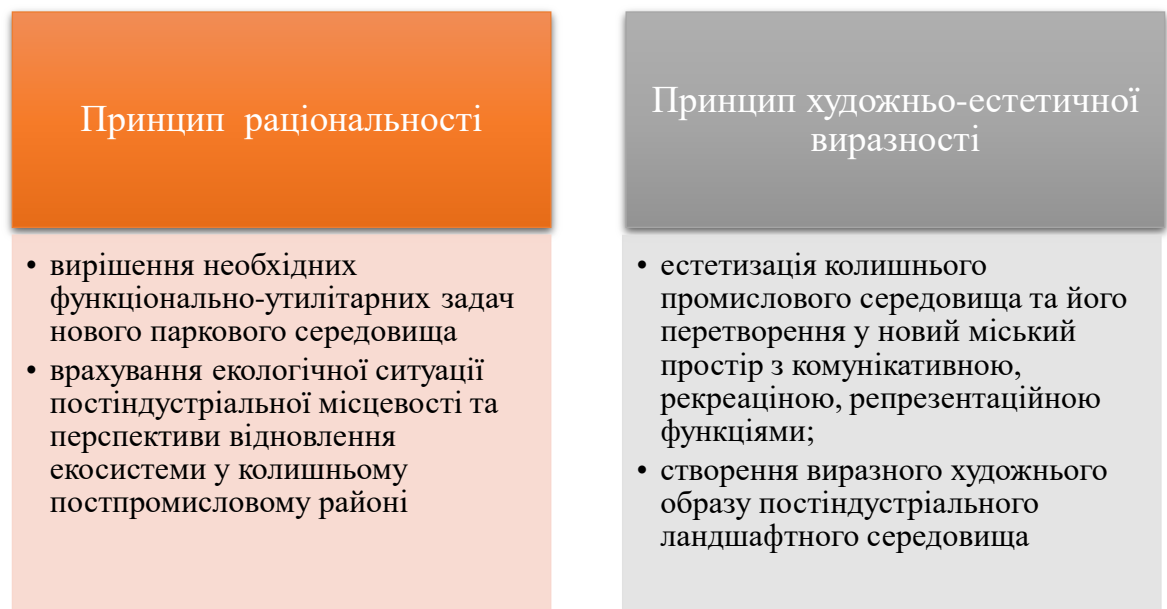
різноманітних зон відпочинку та ділянок для занять спортом. У цілому в середовищі парку The Great River Promenade відсутні виразні постіндустріальні форми, які надавали б чіткі конотації з конкретним індустріальним минулим місця.

Окреслена концепція формування постіндустріального парку спрямована на вираження авторської ідеї проекту через прості геометричні форми, метро-ритмічні членування, гру масштабів, поєднання різних матеріалів, зонування та сценарії штучного освітлення, а не через включення конкретних промислових об'єктів.

У результаті дослідження світового досвіду організації парків на постіндустріальних територіях, було визначено провідні *принципи формування* таких об'єктів (Схема 2.2).

Схема 2.2.

Провідні принципи формування парків на постіндустріальних територіях

У дизайні сучасних парків, організованих на постіндустріальних територіях, *принцип раціональності* втілюється через:

– доцільність вибору системи планування та пристосування необхідних ландшафтних зон до існуючого рельєфу місцевості;

- ергономічність організації простору, що забезпечує комфортне та безпечне перебування людини у середовищі парку;
- екологічність, що втілюється шляхом відновлення екосистеми занедбаної постіндустріальної території; створення нових систем поливу; впровадження натуральних оздоблювальних матеріалів в дизайні малих архітектурних форм та ландшафтних меблів;
- економічність доцільності, яка стосується впровадження нових архітектурних форм, водних пристроїв, декоративного освітлення, включення артоб'єктів тощо.

Дотримання принципу раціональності в дизайні постіндустріальних парків пов'язане саме з вирішенням необхідних функціонально-утилітарних задач.

Принцип художньо-естетичної виразності в зазначених парках найчастіше реалізується через апелювання до постіндустріального минулого конкретного місця, що виявляється через збереження колишніх споруд та обладнання, виявлення характерного рельєфу місцевості, який було сформовано саме через діяльність промислового підприємства.

Цей принцип виражає чітке відображення художніх ідей в рішенні ландшафтного середовища. Художній образ розкривається через планувальну систему, представлене промислове обладнання, виразні водні установи, артінсталяції. Рівень художньо-естетичної виразності постіндустріального парку залежить від того, наскільки чітко образний зміст представлений у формі. Головним завданням при формуванні предметно-просторового середовища парку на постпромисловій території стає створення гармонійної композиції у складній образній структурі форми.

Досягнення художньо-естетичної виразності предметно-просторового середовища парків формується завдяки низці таких композиційних засобів:

- угруповання другорядних елементів навколо композиційного центру – масштабного колишнього промислового об'єкта (будівлі заводу,

масивної доменної печі, будівельних ферм та конструкцій), який виразно ілюструє історичне минуле місця та транслює його ідентичність;

- створення декількох композиційних центрів, навколо яких вибудовується загальний простір паркового середовища;

- введення подібних за формоутворенням елементів (прослідковується в дизайні ландшафтних меблів та малих архітектурних форм);

Окремим важливим елементом формування художньо-естетичної виразності парків на колишніх промислових територіях є *впровадження засобів світлового дизайну*, що реалізовується шляхом включення функціонального освітлення ландшафтної території, що є фундаментальним елементом формування безпечного паркового простору. Безпечне пересування відвідувачів у просторі залежить від достатнього рівня освітленості середовища, що забезпечується застосуванням різноманітних ліхтарів, світлових інформаційно-рекламних елементів та вбудованих напільних світильників. Актуальним засобом є додавання декоративного RGB-освітлення розсіяного та спрямованого типу, що застосовується задля акцентування уваги відвідувачів парку на окремих постіндустріальних конструкціях та спорудах.

Виразним прикладом упровадження засобів світлового дизайну є парк Bethlehem SteelStacks Arts + Cultural Campus (Пенсільванія, США). У його середовищі застосовано розгалужений сценарій штучного освітлення. Тут наявне функціональне освітлення транзитної зони та зон відпочинку, а також присутнє активне використання декоративного RGB-освітлення розсіяного та спрямованого типу – металева будівля заводу підсвічується розсіяним світлом трьох кольорів: червоним, синім та фіолетовим. Завдяки масштабу, складній конфігурації елементів та різнокольоровому декоративному освітленню, постіндустріальний об'єкт стає композиційною домінантою ландшафтного середовища та головним елементом формування виразного художнього образу парку.

Принцип художньо-естетичної виразності спрямовано на встановлення конотацій між усіма засобами та прийомами побудови загальної композиції ландшафтного середовища. В результаті чого вибудовується загальний характер постіндустріального парку, його унікальна ідентичність. У дизайні постіндустріальних парків означені принципи формоутворення втілюються комплексно, створюючи виразні та функціональні простори зі своєю ідентичністю.

Висновки до розділу

Встановлено, що формування парків на колишніх деградованих зонах у просторі міського середовища може відбуватись на основі п'яти основних планувальних схем: лінійної або лінійно-послідовної; центрально-осьової; радіально-центричної; зигзагоподібної; кластерної.

У дослідженні розширено та поглиблено зміст проектних підходів та прийомів до формування середовища парків на постіндустріальних територіях. Систематизовано проектні підходи та виділено дві групи за джерелом походження (природні та антропогенні):

- *Проектні підходи, в яких робота ведеться з об'єктами неживої природи:*

- робота з рельєфом місцевості колишніх промислових зон. Виявлений проектний підхід втілюється *прийомами*: штучна трансформація рельєфу місцевості задля її пристосування до завдань майбутньої експлуатації (*засоби*: корекція існуючих схилів та пагорбів; формування різноманітних майданчиків; створення каскадів і амфітеатрів); збереження існуючого рельєфу місцевості, що сформувався під час роботи промислового підприємства (реалізується через *засіб* підпорядкованості планувального рішення парку особливостям сформованого рельєфу);

- включення водойм на нових паркових територіях постіндустріальних об'єктів. Означений проектний підхід впроваджується

через *прийоми*: опрацювання контурів берегових ліній існуючих природних водойм (провідними *засобами* є: формування чіткого кордону між водою та береговою лінією; з'єднання поверхні землі з водною поверхнею); створення штучних водоймищ, що мають природний характер (втілюється через *засоби*: провадження в ландшафтний дизайн активних форм водних об'єктів (фонтани, каскади); включення пасивних форм водоймищ (басейни, озера, ставки) із системою накопичення дощової води; реорганізація колишніх промислових об'єктів у водоймища (*засоби*: використання технологічних резервуарів чіткої геометричної форми; застосування кратерів в землі, що залишились після видобутку корисних копалин);

- *Проектні підходи, де наявна інтеграція об'єктів промислової спадщини та новостворених малих архітектурних форм:*

- інтеграція колишніх промислових об'єктів (обладнання та споруд) у ландшафтне середовище. Виявлений проєктний підхід втілюється через *прийоми*: впровадження колишніх промислових об'єктів цілісно (*засоби*: контраст форм, масштабів, матеріалів, кольорів та фактур постіндустріальних об'єктів стосовно загального ландшафтного середовища з метою створення композиційної домінанти та підкреслення ідентичності місця); прийом включення постіндустріальних об'єктів частково (*засоби*: контраст форм, масштабу, кольору та/або матеріалу використаних елементів постіндустріальних об'єктів задля створення акцентів у просторі; нюанс форм, кольору та/або матеріалу застосованих промислових об'єктів задля формування цілісності та візуальної єдності всіх складових елементів ландшафтного середовища);

- використання колишніх промислових архітектурних конструкцій як «оболонки» сучасного міського парку. Означений проєктний підхід реалізується через *прийоми*: збереження будівельних конструкцій (реалізується через *засоби* консервації автентичного вигляду матеріалів та конструкцій); оновлення каркасу колишньої промислової будівлі (втілюються *засобами*: фарбування колишніх промислових конструкцій у нові кольори;

впровадження не характерних для такої споруди матеріалів; влаштування системи поливу рослин із застосуванням дощової води та спеціальних резервуарів);

– впровадження новостворених малих архітектурних форм. *Прийомами* впровадження цього проєктного підходу є: підпорядкованість малих архітектурних форм існуючому рельєфу (*засоби*: подібність форм новостворених об'єктів до рельєфу місцевості; впровадження натуральних оздоблювальних матеріалів; кольорова гама новостворених об'єктів наближена до природнього оточення); прийом формування нових функціональних рівнів (містків, переходів, пандусів тощо). Втілюється через *засоби*: впровадження кольорових контрастів; виразна робота штучних оздоблювальних матеріалів (метали, полімери);

– включення артінсталяцій у колишній промисловий ландшафт. Виявлений проєктний підхід втілюється *прийомом* створення композиційних акцентів у середовищі парку. Окреслений прийом реалізується через *засоби*: контрасту форм, матеріалів, кольорів об'єктів; використання ритмічних закономірностей; впровадження штучного декоративного освітлення.

Аналіз світових прикладів організації парків на постіндустріальних територіях дозволив визначити три основні рівні роботи з такими об'єктами:

- опрацювання вихідних даних ландшафту, особливостей його рельєфу, визначення екологічних та економічних завдань;
- визначення подальшої ролі колишніх промислових об'єктів (музеєфікація або трансформація);
- ідейна змістовність простору і естетизація середовища. Кожен із зазначених рівнів відображає різні за масштабністю завдання, що постають у процесі реорганізації занедбаних колишніх промислових територій та перетворення їх у сучасні міські парки.

У результаті аналізу світового досвіду формування середовища парків на постіндустріальних територіях, було визначено дві основні концепції, за якими вирішується сучасний дизайн парків на постіндустріальних територіях:

концепція музеєфікації та концепція модифікації. Означені концепції мають на меті реорганізацію деградованих постіндустріальних ландшафтів у нові простори для соціальної взаємодії. Проте, кожен з виявлених напрямків реалізує означену мету різними підходами.

У підсумку проведеного наукового дослідження було встановлено, що формування середовища постіндустріальних парків реалізується за двома основними принципами: принципом раціональності та принципом художньо-естетичної виразності. Визначені принципи втілюються в ландшафтному дизайні постіндустріальних парків у комплексі, створюючи виразне та оригінальне середовище.

Порівняльний аналіз реалізованих дизайн-проектів парків на територіях колишніх промислових підприємств різного типу дозволяє виявити класифікацію таких ландшафтів:

- за розмірами парку: мініпарки (Foundries' Garden, Нант, Франція; MFO Park. Цюрих, Швейцарія), ландшафти в межах декількох кварталів міської забудови (Olympic Sculpture Park, Сієтл, США; Masonic Amphitheatre and Smith Creek Pedestrian Bridge. Вірджинія, США) та великомасштабні локації (займають всю території колишнього промислового підприємства) (Parc des Iles, Енен-Бомон, Нор-Па-де-Кале, Франція);

- за місцем розташування: в межах міського середовища (High Line, Section 2, Нью-Йорк, США; The Old Vinyl Factory. Лондон, Великобританія), на околиці міста (Південний парк Шенеберг. Берлін, Німеччина); уздовж набережної водойми (Hunter's Point South Waterfront Park. США; The Great River Promenade. Руан, Франція.);

- за ступенем інтеграції колишнього промислового обладнання: парки-музеї (Duisburg Nord Park, Дуйсбург, Німеччина; Museum of Steel. Монтеррей, Мексика), парки з одиничними інсталяціями (С-m!ne. Генк, Бельгія) та ландшафти без експозиції індустріальних об'єктів (Millenary Park, Будапешт, Угорщина);

– за рівнем трансформації рельєфу: парки з тотальним перетворенням рельєфу (Laasby Sea Park., Лаасбі, Данія), з частковою трансформацією (Bottrop Ebel Bernepark, Боттроп, Німеччина; Pirrama Park. Сідней, Австралія; Playscape be-Mine, Бельгія.) або ж збереження рельєфу без змін (Південний парк Шенеберг, Берлін, Німеччина);

– за ступенем виразності художньо-образного рішення: у дизайні парку виразно продемонстровано постіндустріальне минуле місцевості, на якій його розміщено (Bethlehem SteelStacks Arts + Cultural Campus. Пенсільванія, США; Rosa Luxemburg Garden. Париж, Франція); у ландшафтному дизайні сформовано сучасне міське середовище для відпочинку без посилення на промислову естетику (The Goods Line. Сідней, Австралія; UNIT City, Київ, Україна);

– за формоутворенням: дизайн постіндустріального парку базується на основі впровадження чітких геометричних форм, що прослідковується в рішенні об'ємних елементів, малих архітектурних форм, сітки доріжок тощо (The Steel Yard. Провіденс, США; Roman Quarry Redesign. Сент-Маргаретен, Австрія); простір ландшафтного середовища формується на основі комбінації чітких геометричних форм та плавних ліній (Mayfield Park. Манчестер, Великобританія; Louvre Lens Museum Park. Париж, Франція).

РОЗДІЛ 3

ДИЗАЙН СУЧАСНИХ ПАРКІВ КИТАЮ НА ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЯХ: ПРОЄКТНІ ПІДХОДИ В ОПРАЦЮВАННІ ПРОМИСЛОВОЇ СПАДЩИНИ

3.1. Передумови актуалізації процесів реновації індустриальних ландшафтів у Китаї

На сьогодні перед Китаєм стоять завдання не тільки динамічного розвитку, економічного зростання, а й захисту довкілля. Розширення міської інфраструктури спричинило появу численних промислових зон, багато з яких втратили свої первісні функції. Це призвело до погіршення умов життя та занепаду соціально-економічного середовища.

Проте сьогодні охорона довкілля є одним із ключових напрямів національної політики Китаю, а реалізація концепції сталого розвитку – важливою стратегією. Для китайської культури завжди було характерним прагнення гармонії між людиною та природою. Китайці вважали ідеальним середовищем для життя поєднання творчих зусиль природи і людини.

Сучасний китайський урбанізм активно використовує принципи класичного дизайну садів, щоб досягти функціональних та естетичних цілей у містах. Ці принципи варіюються від адаптації дизайну до місцевих умов для зменшення впливу споруд на природу до використання творчих методів, як-от «запозичення сцени», яке дозволяє створювати оглядові точки для милування природою з різних перспектив. Також застосовуються підходи, що змінюють ландшафти, спрямовані на поліпшення взаємодії між людьми та довкіллям і вплив на їхній стан [166].

Основною перевагою відродження міських територій є доведений позитивний вплив природи на здоров'я людини, особливо для мешканців мегаполісів, які часто обмежені у доступі до відкритих просторів. Яскравим прикладом успішної реновації став парк, створений на місці колишнього

Шанхайського аеропорту Лунхуа. Цей аеропорт функціонував 80 років і до 1949 року залишався єдиним цивільним аеропортом Шанхаю.

Проект реалізувала компанія Sasaki, яка спеціалізується на ландшафтній архітектурі. Парк розташований уздовж річки Хуанпу і являє собою лінійну композицію, яка зберігає асоціативний зв'язок з минулим об'єкта. Повторне використання бетонних панелей злітно-посадкової смуги, підсвічених для підкреслення, нагадує про історію території. Високі перила, що імітують освітлення аеродрому, та інші архітектурні деталі посилюють зв'язок із функціональним минулим аеропорту.

На території парку створено безліч зон, як-от стежки крізь заболочені ділянки, галявини, гаї для спостереження за птахами, сади метеликів і затонулі сади, які також використовуються для проведення заходів. Ці зони не лише естетично привабливі, а й вирішують екологічні завдання, зокрема очищення та збереження дощової води завдяки системі каналів і дощових садів. Ці елементи, характерні для концепції «губчастих міст», допомагають ефективно управляти зливовими водами, накопичуючи та очищаючи їх.

Парк також відображає традиційні китайські мотиви: канали в південній частині асоціюються з водними містами, прикрашеними кам'яними мостами. Бамбукові набережні, оточені насадженнями, дозволяють відвідувачам милуватися як природними водно-болотними угіддями, так і бетонними поверхнями, що нагадують про індустріальне минуле території.

Отже, реновація промислових зон стала важливим завданням для сучасних мегаполісів Китаю. Адаптивне використання таких територій з перетворенням їхнього функціонального призначення сприяє досягненню ключових цілей:

- створення комфортного міського середовища, де оновлені території стають важливими точками тяжіння для міста;
- забезпечення екологічної безпеки довкілля;

- сприяння культурному збагаченню суспільства через впровадження і закріплення нових сценаріїв культурно-дозвілєвої діяльності громадян;
- розвиток освітніх практик, спрямованих на формування екологічної свідомості та культурної обізнаності [53];
- збереження місцевої ідентичності та відчуття приналежності до місця [59];
- залучення інвесторів та стимулювання економічної активності, що сприяє підвищенню якості життя населення;
- створення нових робочих місць на об'єктах з новими функціональними призначеннями [23].

Трансформація промислової спадщини є ключовим питанням у процесі міського розвитку Китаю. Нині значна частина індустріальної спадщини країни зазнала змін, зокрема, адаптації до рекреаційних функцій, що дозволило інтегрувати промислові території в сучасне міське середовище.

Природне середовище кожного міста є своєрідним каркасом, у межах якого формується забудова. Взаємодія між природними ресурсами та урбаністичними процесами визначає унікальну ідентичність кожного міста. Промислова спадщина є невід'ємною частиною культурного надбання, що слугує важливим символом індустріальної цивілізації та економічного прогресу країни.

Понад 70 років інтенсивного промислового будівництва залишили Китаю значний спадок, що позначає ключовий етап у процесі його індустріалізації. Ця спадщина є не лише важливим символом китайської цивілізації, але й унікальним культурним надбанням, яке заслуговує на збереження та осмислення.

Захист промислової спадщини має особливе значення, оскільки:

- сприяє передачі передових культурних здобутків людства;
- забезпечує збереження і популяризацію культурної спадщини та особливостей індустріальних міст;

- сприяє сталому регіональному, економічному та соціальному розвитку.

У такий спосіб, адаптація промислової спадщини не лише забезпечує збереження історичного досвіду, але й створює нові можливості для урбаністичного, економічного та культурного оновлення.

Великі міста Китаю, такі як Пекін, Шанхай, Гуанчжоу та Шеньчжень, активно впроваджують інноваційні підходи до використання промислової спадщини. Якщо збереження культурних реліквій спрямоване на успадкування традицій і підтримку «старого», то адаптація промислових об'єктів орієнтована на створення «нового» майбутнього.

Яскравими прикладами цього підходу є Парк Шуган, який був створений до зимових Олімпійських ігор 2022 року у Пекіні, верф Цзяннань та електростанція Наньші, що стали центральними об'єктами Всесвітньої виставки у Шанхаї 2010 року. Інші приклади включають зерносховище і нафтові резервуари на пристані Пудун Міншен, відкриті простори на березі річок Сюйху, а також трансформацію цементного заводу в рамках Нанкінського саду експо-парку.

Ці проекти демонструють успішні стратегії збереження і адаптивного використання промислової спадщини, перетворюючи її на нові міські культурні пам'ятки. Вони також слугують типовими прикладами ефективного міського оновлення, яке:

- створює якісне ландшафтне середовище;
- забезпечує функціональні об'єкти для громадськості;
- формує основу для сталого майбутнього розвитку міст.

Отже, адаптація промислових ресурсів стає важливим інструментом урбаністики, забезпечуючи містам нові можливості для економічного, соціального та екологічного прогресу [104].

Індустріальні ландшафти відіграють важливу роль у формуванні унікальних рис, що ідентифікують певні регіони та міста. Вони не лише зберігають сліди історичного розвитку, але й сприяють створенню відчуття

місцевої ідентичності. Індустріальна спадщина дозволяє підкреслити унікальність місця, викликаючи у людей відчуття приналежності та відповідальності за спільний простір.

Цей зв'язок з промисловим минулим формує особисту і колективну ідентичність, закріплюючи відчуття історичної спадковості та культурної значущості конкретного регіону [56]. У 90-х роках ХХ століття дослідники та екологічні активісти привернули увагу до значення промислової спадщини, розробляючи концепції її захисту та збереження. Вони наголошували на необхідності збереження занедбаних промислових споруд, будівель і територій як альтернативи їх знищенню. Основний акцент робився на культурній, ідентичній та науковій цінності цих об'єктів, а також на їхньому потенціалі як туристичних пам'яток, здатних стати символами місцевої історії та джерелами економічного розвитку [57].

У процесі стрімкої урбанізації, багато міст Китаю втратили свою унікальну спадщину, що спричинило стандартизацію міського середовища. У цьому контексті адаптація промислової спадщини, яка зберігає індивідуальні особливості, відіграє ключову роль у збереженні історичної ідентичності міст. Промисловий ландшафт, тісно пов'язаний з культурним ландшафтом, має значення не лише для урбаністичного планування, але й для археологічної консервації, економічного розвитку та оцінки архітектурної спадщини.

Промислові райони зазвичай вирізняються характерними елементами, такими як заводські будівлі з високими димохідними трубами, ряди водонапірних веж та яскраво освітлені доменні печі. Ці архітектурні структури виявляються впізнаваними символами регіону чи міста, слугуючи важливим інструментом для розуміння характеру урбаністичного розвитку та історії міського простору. Вони також є базисом для створення культурної та економічної цінності через збереження і реінтерпретацію історичних об'єктів у сучасному контексті [104].

У своїй науковій публікації Лю Боїн (Liu Boying, *англ.*), доктор філософії Університету Цинхуа відзначає, що «промислова спадщина є важливою

частиною культурної спадщини та важливим символом виміру індустріальної цивілізації та економічних досягнень країни. Порівняно з культурними реліквіями та історико-культурними містами, промислова спадщина є "молодою" спадщиною, і розуміння цінності індустріальної спадщини почалося лише у XXI столітті». Він провів систематизацію нормативних документів та заходів, які визначають процес охорони та адаптації промислової спадщини в Китаї. Цей процес представлено у такий спосіб:

- відповідно до рішення Міжнародної ради з охорони пам'яток та історичних місць (ICOMOS, англ.), прийнятого на Конгресі в Сіані у жовтні 2005 р., Китай, підтримуючи тему «Міжнародного дня пам'яток та історичних місць», запроваджує 18 квітня 2006 року як дату «Захисту промислової спадщини»;

- квітень 2006 року – Державна адміністрація культурної спадщини провела Форум із захисту промислової спадщини Китаю в Усі та прийняла «Рекомендації Усі»;

- червень 2006 року – Державна адміністрація культурної спадщини видала «Повідомлення про посилення захисту промислової спадщини», яке офіційно набуло чинності;

- березень 2013 року – Національна комісія з розвитку та реформ підготувала Національний план адаптації та перетворення старих промислових баз на 2013-2022 роки;

- березень 2014 року – Головне управління Державної ради опублікувало «Керівні висновки щодо сприяння переміщенню та реконструкції старих промислових зон у міських районах», у яких посилення захисту та повторного використання промислової спадщини стало основним завданням;

- 2017 рік – Міністерство промисловості та інформаційних технологій оголосило про п'ять пакетів «Списку національної промислової спадщини», що включило загалом 194 об'єкти, та оприлюднило «Заходи з управління національною промисловою спадщиною» на 2018 – 2019 роки;

- червень 2020 року – опубліковано «План реалізації з просування захисту та використання промислової спадщини у старих промислових містах», що засвідчило досягнення тісної співпраці між державними відомствами та позначення захисту й використання промислової спадщини;

- починаючи з 2010 року, було створено низку академічних наукових організацій з індустріальної спадщини, зокрема, Науковий комітет промислової архітектурної спадщини Архітектурного товариства Китаю (2010), Відділ індустріальної спадщини Комітету історії та культури міст (2013), Китайське національне історичне товариство «Третій фронт дослідження будівництва» (2014), Комітет індустріальної спадщини Товариства китайських культурних реліквій (2014), Товариство дослідження промислової спадщини Китайського товариства історії науки і техніки (2015), Професійний комітет з охорони індустріальної спадщини Китайської асоціації технологій захисту культурних реліквій (2020). «Індустріальна спадщина також залучила велику кількість проєктувальників та архітекторів до участі у практиці оновлення та реконструкції міст, а також використання існуючих промислових будівель, створюючи безліч практичних прикладів» [172].

Метою формування захисту стародавньої та сучасної історичної й культурної спадщини Китаю є створення комплексної системи. У вересні 2021 року у «Висновках про посилення захисту та успадкування історичної культури в міському та сільському будівництві» зазначено, що «до основних об'єктів охорони належать відомі історико-культурні міста, знамениті села (традиційні села), квартали та нерухомі культурні реліквії, історичні будівлі, історичні місця, промислова спадщина, сільськогосподарська культурна спадщина та іригаційні проєкти» [172].

Важливість охорони постіндустріальної спадщини та її перетворення в нові багатофункціональні ландшафти, підіймає у своїй роботі «Індустріальна спадщина: минуле у майбутньому міста» (2008) ландшафтний архітектор Луїс Лурес. Він стверджує, що індустріальна спадщина є не лише важливою частиною культурної історії, а й здатна забезпечити нові можливості для

розвитку урбаністичних територій, якщо вона буде адаптована до сучасних потреб міста.

Автор наголошує на тому, що під час перепланування постіндустріальних районів важливо враховувати багатозначність таких ландшафтів. Вони є «множинними трансляторами часу і культурної діяльності», що означає їх здатність переносити пам'ять та історію в майбутнє, даючи місту нові культурні й функціональні можливості. Завдяки таким проектам можна не лише зберегти частину історії, але й створити простори, що поєднують минуле і сучасність, зберігаючи зв'язок між поколіннями та культурними ідентичностями.

Л. Лурес також зазначає, що для успішної трансформації постіндустріальних територій потрібно вміння інтегрувати в них елементи, які відображають історичну значущість місць, при цьому забезпечуючи інноваційні та функціональні рішення для сучасних потреб. Цей процес потребує балансу між збереженням спадщини та адаптацією її до умов сталого розвитку [67].

Сучасні науковці підкреслюють важливість охорони індустріальної спадщини, зазначаючи, що її збереження та реабілітація становлять окрему категорію в управлінні культурною спадщиною. Автори відзначають, що робота з такими об'єктами має свої особливості, зокрема, через великі розміри, забруднення та специфічні вимоги до нового використання індустріальних територій [73].

5000-річна історія Китаю сприяла виникненню численних міст, багатих на культурну спадщину та історичні місця, що стали свідками важливих подій. Ці міста є важливими віхами, які відображають історичний, економічний, соціальний і культурний розвиток країни. Від моменту офіційного запровадження концепції «відомих історичних і культурних міст» у 1982 році, поступово сформувалась система захисту таких міст і традиційних сіл, що дозволяє зберігати і охороняти історичні об'єкти в умовах швидкої урбанізації. Створення та вдосконалення системи захисту історико-культурної спадщини,

зокрема, нових типів спадщини, таких як промислова, а також глибоке усвідомлення та підкреслення її цінності, є важливим етапом у розширенні системи охорони історичних та культурних місць.

3.2 Проєктні концепції, що покладені в основу створення традиційного китайського саду

Вивчення сучасного стану опрацювання постіндустріальних ландшафтів Китаю є неможливим без урахування тисячолітніх концепцій формування традиційного китайського саду, виходячи з того, що «сад – це форма мистецтва, пов'язана як з природою, так і з культурою» [81]. Мистецтво створення китайського саду тісно пов'язане з філософськими ідеями, що формувалися в контексті трьох основних складових китайської культури – конфуціанства, даосизму та буддизму. Унікальною рисою китайської духовної традиції є асимілятивне ставлення до релігійних ідей, що сприяло синтезу різних світоглядних систем у багатьох сферах життя, зокрема, в дизайні садів.

Конфуціанська увага до гармонії, порядку і геометрії поєдналася з даоським містичним ставленням до природи, а буддизм додав медитативного аспекту. Ця інтеграція визначила принципи організації китайського саду, в яких природні та штучні елементи гармонійно співіснують. Кожен сад, створений у традиційному китайському стилі, є уособленням глибоких символічних смислів, пов'язаних із філософським сприйняттям світу.

Значний внесок у дослідження цих принципів зробила Меггі Кесвік у своїй монографії «Китайський сад: історія, мистецтво та архітектура». Її праця допомогла окреслити сенси, закладені в дизайн традиційних китайських садів, а також принципи організації їхніх просторів. М. Кесвік досліджувала, як китайський сад стає відображенням світогляду, де важливе місце відводиться взаємодії між людиною і природою, а також символічному вираженню гармонії між духовним і матеріальним світом [63]. Автор наголошує, що в китайському мистецтві створення садів реалізовано основний принцип

традиційного китайського живопису – передавати красу природи не через точне копіювання природних форм, а через відтворення її сутності. Цей підхід, глибоко вкорінений у філософії та естетиці Китаю, орієнтований на вираження гармонії та внутрішньої природи об'єкта, а не лише на його зовнішній вигляд.

Ця ідея отримала подальший розвиток у дослідженнях, які вказують на ліричність і художню лаконічність як головні цілі китайського ландшафтного мистецтва. Природа в саду постає ідеалізованою, але при цьому підсилюється штучними засобами, такими як ретельно сплановані стежки, пагоди, водойми та кам'яні композиції. Усі ці елементи не просто доповнюють природний пейзаж, а й допомагають створити простір для медитації, споглядання та внутрішньої гармонії.

Отже, китайський сад стає своєрідною тривимірною картиною, яка відображає ідею взаємозв'язку людини та природи, передаючи її через лаконічні, але глибоко продумані форми, що поєднують природність із творчим втручанням людини [165].

Значну увагу історії розвитку садів Китаю приділили як китайські, так і європейські та американські дослідники [57], [61], [74]. У наукових працях виділено п'ять ключових елементів, що формують середовищне наповнення традиційного китайського саду: каміння, вода, рослини, архітектура та література. Вони взаємодіють між собою на основі принципів гармонійного співіснування, де кожна складова робить свій унікальний внесок у створення цілісної атмосфери саду. Цей взаємозв'язок яскраво ілюструється через аналогію з людським тілом: «камінці утворюють кістки саду, вода – це кров, а рослини – це плоть та одяг. Архітектура слугує врівноваженню та доповненню природних пейзажів і показує стосунки людини з природою. Тим часом література та поезія допомагають створити в саду поетичну, художню атмосферу» [165].

Основною проектною концепцією, що визначає формування традиційного китайського саду, є єдність людини і природи. Ця концепція реалізується через створення простору, в якому людські створіння органічно

інтегруються в природне середовище та розглядаються як невід’ємна частина цього середовища. Ключовим аспектом реалізації цієї концепції є те, що архітектурні елементи доповнюють ландшафт, а не змінюють чи домінують над ним [76]. Окрім житлових споруд, у традиційному китайському саду можуть бути розташовані будиночки для інтелектуальних занять, павільйони, альтанки, тераси тощо. Ці елементи не лише додають візуального розмаїття ландшафту, але й виконують конкретне утилітарне призначення, дозволяючи відвідувачам насолоджуватися краєвидами в будь-яку пору року та за будь-якої погоди.

Особливістю китайського традиційного саду є організація садового простору, заснована на принципі схожості з природою. Це досягається через штучне створення виразного рельєфу – пагорбів, скель, водойм та інших елементів, що імітують природні ландшафти. Каміння посідає важливе місце в дизайні, виступаючи обов’язковим елементом, що формує «скелет» саду та створює враження природних скельних утворень.

Концепція схожості з природою також втілюється у прагненні уникати прямих ліній та суворих геометричних форм, оскільки вони можуть суперечити природним контурам. Тому традиційні китайські сади характеризуються асиметричною, але збалансованою організацією простору.

Важливою частиною дизайну є концепція створення візуальних ефектів, що базується на поєднанні композиційних груп саду з лініями огляду. Це реалізується через техніки «запозиченого пейзажу» та «пейзажу в рамі». За допомогою запозиченого пейзажу розширюється простір, коли зовнішній ландшафт стає частиною композиції, вбудовуючись у лінії огляду. Пейзажі можуть бути обрамлені елементами архітектури, такими як двері, вікна або отвори в критих проходах, що формують «рамки», фокусуючи увагу на головному елементі саду.

Наступною ключовою концепцією організації традиційного китайського саду є принцип пропорційного взаємного розташування його елементів. Вона полягає в тому, що кожен елемент має бути розташований у такий спосіб, щоб

гармонійно поєднуватися з іншими, враховуючи пропорційні системи, що використовуються для створення пейзажних видів.

Особливу увагу приділяють флоральному наповненню саду. При створенні рослинних композицій основний акцент робиться на їх стриманості. В деяких зонах саду може бути лише один вид квітів, що розквітає в певний сезон, або два види: один чагарник, а інший – трав'янистий багаторічник. Рослини підбираються так, щоб підкреслювати сезонні зміни, а також часто мають глибоке символічне значення.

Особливою характеристикою китайських садів є їх диференціація за емоційним впливом. Це можуть бути так звані «усміхнені сади» – вони передають життєву силу, яскравість і радість буття завдяки використанню квітучих рослин, яскравих фарб, що задають настрій радості. Протилежні їм за емоціями це – «загрозливі сади», які наочно представляють руйнівну силу стихій з вільним угрупованням валунів, викривленими у мохах та лишайниках деревах з темним листям. Врівноваженістю емоційних відчуттів характеризуються ідилічні сади, які транслюють спокій і гармонію.

Отже, основними концепціями, що визначають формування традиційного китайського саду, є: єдність людини і природи, схожість з природними ландшафтами, застосування візуальних ефектів, пропорційна відповідність елементів саду і стриманість у створенні рослинних композицій [25].

3.3. Дизайнерські прийоми, що характеризують опрацювання промислових об'єктів у процесі реновації індустріальних територій Китаю

Раннє промислове будівництво міст Китаю стало ключовим чинником їхнього розвитку, втілюючи важку працю і створюючи унікальний образ міського ландшафту, де промислові комплекси стали важливою частиною історичної та культурної спадщини. Однією з характерних рис є набережні

великих міст з мальовничими краєвидами, які часто залишаються невикористаними, тоді як уздовж річок зберігаються промислові споруди, що колись обслуговували судноплавство. Втрата їхньої первісної функції, у поєднанні з потенціалом цих територій, стимулює їх адаптацію до нових ролей, перетворюючи на важливі громадські простори.

Індустріальна спадщина Китаю багата на промислові об'єкти, що розташовані уздовж річок, більшість з яких вже втратили свої первісні функції і були трансформовані у рекреаційні зони. Одним із прикладів такої трансформації став рекреаційний простір на набережній Янпу біля Шанхаю, який був створений у 2018-2019 роках. Річка Хуанпу завжди відігравала важливу роль у ландшафті Шанхаю, оскільки її береги стали основою для розвитку сучасної промислової цивілізації Китаю. Тут з'явилися важливі індустріальні досягнення, такі як перша водопровідна споруда, електростанція та газовий завод.

Спочатку цей район мав назву «Промисловий пояс Яншупу», оскільки він представляв собою зону промислової агломерації, розташовану на березі Хуанпу. Він охоплював шість історичних об'єктів: західний допоміжний будинок електростанції, Національну бавовняну фабрику № 9, східний допоміжний будинок електростанції, Шанхайський миловарний завод, вугільний склад Яншупу та газовий завод. Площа цього району складає близько 150 000 квадратних метрів, а його берегова лінія тягнеться на 1,2 км.

Дизайн громадського рекреаційного простору на набережній Янпу використовує щільну промислову територію заводу як основу для концептуального підходу до проектного рішення. Три незалежні архітектурні фірми – «Atelier Z+», «Atelier Liu Yuyang Architects» та «Atelier Deshaus» – були запрошені до участі в попередньому плануванні та розробці концепції цього простору з 2018 року.

Щодо історії території, у 2004 році колишня ділянка Шеньчан Янхан на східній фабриці була переосмислена та введена в експлуатацію як

Шанхайський творчий промисловий парк Біньцзян, що став важливим етапом в адаптації індустріальної спадщини до нових функцій [171].

У дизайнерському рішенні враховано історичну структуру території, в яку інтегровано систему пішохідних та велосипедних доріжок. Створено нові зони під назвами «Сад спадщини», «Луг спадкоємності» та «Екоставок», які базуються на елементах, що раніше забезпечували виробничий процес. Збережено стару будівлю та канал, які виступають у якості основного структурного каркасу ландшафту. Рекреаційна зона вирішена як цілісний ансамбль, що відкриває відвідувачам різноманітні ландшафти під час прогулянок. Східна частина території організована як відкритий простір на березі річки, що не тільки слугує для міського відпочинку, але й пропонує розваги та різноманіття, подібно до традиційних садів у частині Янцзи.

Дизайн спрямований на збереження природного середовища та унікального характеру цієї місцевості. У межах проєкту збережено камфорні дерева, що ростуть тут, а один із колишніх складів перетворено на відкритий «Павільйон симбіозу». Основний акцент зроблено на інтеграції історичних рис території, таких як річки та залишки промислових споруд. Павільйон, представлений у формі каркасної конструкції, раніше був частиною фабричної будівлі котельного заводу (1953–1979 рр.). Через будівництво дороги Анпу частину споруди довелося демонтувати. Проєкт передбачив часткове знесення та збереження частини конструкції для позначення її вихідної форми та геометричних пропорцій. У дизайні павільйону поєднано старі та нові дверні й віконні отвори. Завдяки відкритій ажурній структурі перекриття, простір наповнено природним світлом. Він включає зелені оази, створюючи в середовищі атмосферу затишку. Такий підхід не тільки зберігає просторовий вигляд старого котельного заводу, а й перетворює його на відкриту громадську зону для відпочинку. Дизайнерське рішення представляє споруду як символічну структуру, що гармонійно об'єднує архітектуру, ландшафт, історію та сучасне міське життя.

За контуром будівлі фабрики збудовано стіни з фрагментів початкової будівлі, відтворивши геометрію ділянки. Ландшафтний схил та садові доріжки ведуть до «Саду спадщини», а внутрішні офісні приміщення перетворюються на сад. З саду, з'єднаного прибережними стежками, відкривається вид на річку Хуанпу та промислову зону Янпу.

Процеси реновації промислових територій призводять до змін у функціях обраних об'єктів, що, зі свого боку, веде до створення великої кількості будівельних відходів. Для досягнення мети з відтворення історичної фактури об'єкта та екологічного дизайну, при створенні парку було застосовано принцип повторного використання відходів. Бетонні блоки, які вважаються відходами, були перетворені на різноманітні елементи ландшафту, наприклад, габіони на набережній та доріжки з бетонного сланцю. Сліди історії, що залишилися на бетонних блоках, розповідають про минуле цього місця, а їх груба текстура підкреслює індустріальну естетику.

«Екоставок» застосовує технологію губчастого міста для збору з території дощової води та об'єднується з ґрунтованими водами. Цей ставок забезпечує природний доступ до річки Хуанпу, надаючи відвідувачам можливість насолоджуватися нею.

Зона «Луг у спадкоємності» є штучно створеним лугом з різнотрав'я замість традиційного однотипного газону, що вимагає великої кількості води. Вибір трав не тільки відображає екологічну естетику дикої природи, але й демонструє просторову еволюцію індустріальної спадщини вздовж річки. Це підхід до озеленення, що представляє динамічний процес змін навіть після завершення будівництва. Новий підхід у створенні та сприйнятті суспільного простору як частини природного ландшафту, що взаємодіє з кліматом та навколишнім середовищем, розкриває інші сфери його існування, де навіть спостереження за ростом рослин стає частиною екологічної освіти. Флора лугу стала інноваційним експериментом екологічної естетики у районі річки Янпу.

Також на території колишнього суднобудівного заводу з доками та складськими приміщеннями у місті Цзян'їн було створено Парк «Доклендс»

(2020 р., провінція Цзянсу, Китай) (Рис. 3.1). Місто розташоване на річці Янці, одній з найжвавіших річок у світі. Паркова зона виникла на місці старого заводу з доками та складськими спорудами, а першим етапом адаптації цієї території стало облаштування 4-кілометрової громадської зони, що простяглась вздовж річки. Задачами проєкту було:

- відновити природні екосистемні коридори;
- зберегти індустріальний характер території та присутність історичного минулого;
- створити нову інфраструктуру дозвілля [129].

Паркова зона «Доклендс» створена так, щоб гармонійно інтегруватися у міську забудову. Концепція проєктного рішення спрямована на повернення берегової лінії в користування людям, очищаючи її зеленими насадженнями та водними просторами. У центральній частині міста 30 км виробничого узбережжя були перетворені на екологічно чисті рекреаційні зони. Центральним елементом проєкту є набережна, що оточена місцевими зеленими насадженнями. Уздовж 8-кілометрового річкового узбережжя розташовано чотири парки:

- парк Верфі, який був перебудований із первісної верфі річки Янцзи, демонструючи окремі об'єкти суднобудівної промисловості;
- парк порту Шад;
- корабель «Юаньван 2» – місце популяризації науки;
- портовий парк Цзюкай, що був старою вугільною складською станцією та колишнім поромним терміналом порту [170].

Ландшафтні алеї стали продовженням вулиць й відкривають краєвиди на місто та річку. Створений ландшафт орієнтований як на найменших, так і найстаріших мешканців міста. Тут розташований найбільший дитячий майданчик, бігова доріжка, довжиною 4 км, з'єднана з десятками відкритих спортивних майданчиків та зонами з тренажерами. Прогулянкова доріжка проходить по всій території і з'єднує кілька великих дитячих майданчиків, скейт-парк, численні групи тренажерів для людей похилого віку та

танцювальні майданчики. Паркова зона оснащена альтанками, столами для ігор та лужками для пікніків. Велосипедна доріжка у парку започаткувала 20-кілометрову велосипедну петлю, яка з'єднує існуючі та заплановані парки міста. Об'єднання розрізнених парків цією зеленою дорогою створює певний екологічний зв'язок [170].

«Парк Верфі» (Цзян'їнь Біньцзян), відомий також як «Парк Пам'яті» або «Парк Реліквій», розташований на південному березі річки Янцзи (Рис. 3.2). Колись тут працювала верф під назвою «Кооператив суднобудування та ремонту Цзяньїнь», заснований у 1956 році. У 2012 році підприємство перенесли до «Промислового парку Цзяньїнь» на протилежному березі Янцзи, і, як наслідок, на території залишилась значна кількість промислових будівель. Сьогодні парк займає площу близько 8000 кв. м уздовж річки. Дизайнерська концепція його рішення була розроблена китайським «Бюро архітектури та міського дизайну», яке створило унікальну територію вздовж гори Ебізуй та проходить зі сходу на захід [173].

Особливістю «Парку Верфі» є його експозиція, яка представляє автентичні споруди та спеціальне обладнання, що збереглися на цьому історичному об'єкті суднобудівної промисловості річки Янцзи. Концепція проєкту передбачала збереження великих баштових кранів, трапів для спуску суден та промислових споруд, що символізують витoki розвитку сучасної промисловості регіону. У той час як на каркасах промислових споруд із залізобетону та металевих ферм, оповитих парковою рослинністю, збережені сліди часу, то два підйомні та два козлові крани були оновлені та пофарбовані, демонструючи потужність і велич машинних механізмів.

Дизайн парку навколо пірсу зберігає монументальний масштаб і чіткість первісного індустріального середовища. Причали, елінги та козлові крани, які стали свідками суднобудівної промисловості річки Янцзи, тепер у новій якості передають історію колишнього процвітання місця. У східній частині парку візуальним та змістовним акцентом виступає конструкція старої пристані

суднобудівного заводу. Масивні бетонні моноліти, зношені часом, набули коричневого відтінку через вплив води та мулу, що несе Янцзи.

Загальна концепція планування цієї частини базується на принципі регулярності, де ландшафтні елементи органічно інтегровані в прямокутну сітку з чарунками різних розмірів. Динамічний розчерк яскраво-червоної пішохідної доріжки не тільки зв'язує між собою всі частини парку, додаючи цілісності та функціональності простору, але й відіграє роль акценту в природньому середовищі.

Дизайнерська стратегія вирішення паркового середовища, що заснована на екологічному підході, зберегла промислову спадщину об'єкта, гармонійно поєднавши її із створеним природним ландшафтом. У підсумку утворився унікальний синтез індустріального минулого, який підкреслює історичну значущість цієї місцевості та відкритих природних просторів, призначених для відпочинку. У такий спосіб, дизайнерське рішення парку відображає портову функцію та історію суднобудування цієї території, акцентуючи безпосередню увагу на важливості річки Янцзи.

Парк багатий на мальовничі локації, серед яких естакади на набережній, зелені галявини біля причалів, ландшафтні павільйони та зони зі сходами, закритими травами.

Парк Цицзян у місті Чжуншань (провінція Гуандун, Китай) розроблено китайською студією «Turenscape» на території покинутої, забрудненої та частково зруйнованої верфі, що була зведена в 50-х роках ХХ сторіччя й стала занедбаною після банкрутства в 1999 році (Рис. 3.3). Територія була наповнена старими доками, кранами, рейками, водонапірними вежами та іншим промисловим обладнанням [169].

Проектна ідея полягала у:

- покращенні ландшафту центральної частини міста;
- розширенні можливостей для відпочинку;
- забезпеченні майданчиками для екологічної та історичної освіти;

- формуванні туристичної пам'ятки. За видатні досягнення в галузі дизайну у 2010 році цей проєкт отримав Премію Американського товариства ландшафтних архітекторів [128].

Чжуншань – місто, розташоване у дельті Перлинної річки на півдні Китаю, стало одним із перших у країні, де почалося широкомасштабне створення декоративних ландшафтів. Саме Парк Цицзян став першим парком у Китаї, розробленим на основі промислової тематики. Крім того, він є одним із перших парків у країні без огорож, повністю відкритим для вільного доступу. Відмінний від традиційних китайських садів учених, цей парк, із моменту відкриття у 2002 році, став важливою пам'яткою як для туристів, так і для місцевих мешканців. Він слугує прикладом екологічно чистого громадського простору з культурною та історичною цінністю.

Ландшафтний дизайн у контексті візуалізації значення ділянки розглядається як процес збереження і модифікації вже наявних форм, а за потреби – створення нових. Ці значення можуть мати функціональний, культурний, історичний чи екологічний характер.

Основні цілі ландшафтного дизайну полягали в такому:

- створення парку як інтегральної частини міського середовища, а не як ізольованої території, призначеної для конкретного використання;
- відображення культури та історії – «маленького місця з великими історіями». Попри свій малий розмір, ця територія символізує індустріальне минуле Китаю, ставлячи акцент на можливості згадати і розповісти про історії тих, хто не випробував цей історичний період;
- демонстрація краси природи, для чого в ландшафтному дизайні було застосовано традиційні місцеві дикі трави.

У проєктній пропозиції було вирішено питання, пов'язане з коливаннями рівня води в існуючому озері, яке через річку Сіцзян з'єднується з морем, де рівень води змінюється до 1,1 метра на день. Для вирішення цієї проблеми була збудована мережа мостів на різних висотах, поєднана з терасами, на яких ростуть місцеві трави.

Основна ідея дизайнерського рішення полягала в повторному використанні та переробці природних і штучних об'єктів та матеріалів. Збережені доки, машини та інші промислові конструкції набули нових функцій та естетичних характеристик, також були по-новому інтерпретовані для освітніх цілей.

Автори застосували три підходи до художнього та екологічного втілення духу місця з використанням промислових елементів: збереження, модифікацію старих форм та створення нових форм із вживаних матеріалів. У дизайні парку були гармонійно об'єднані промислові артефакти, як-от споруди верфі, водонапірні вежі, залізничні колії, машини, козловий кран та інші оригінальні знакові об'єкти, щоб відобразити колишню славу верфі та сформувати сприйняття цілісної історії. Планувальне рішення включає мережу прямих доріжок парку, при цьому напрямок двох із них задається старим залізничним полотном, яке збереглося. Залізничні колії є культовим символом промислової революції та важливим елементом ландшафту цієї промислової зони. Спуск нових кораблів на воду та висадка старих залежать від залізничних колій, оскільки рейки дозволяють машинам переміщатися з мінімальним опором.

Особливістю традиційних китайських садів є відмова від прямих доріжок, завдяки чому змінюється сприйняття пейзажу з кожним кроком. Навпаки, класичні західні сади акцентують увагу на естетиці правильних геометричних форм. У Парку Цицзян мережа прямих доріжок символізує рішучість і холонокровність нової індустріальної епохи.

Багато промислових механізмів були інтегровані в композицію парку в якості елементів пішохідних зон або артінсталяцій, що відображають індустріальне минуле Китаю. На місці старих доків створено чайні зони, при цьому конструкції старих цехів збережено, декоровано та пофарбовано. Колірне рішення орієнтується на традиційну китайську палітру, де домінують червоний, жовтий, синій та зелений кольори (Рис. 3.4).

Не лише оригінальні залізничні колії, а й водонапірні вежі було збережено у парку. Новий вигляд водонапірної вежі, що має назву «Янтарна», представлено як структуру з металевих конструкцій, покриту скляною оболонкою. Її образ асоціюється зі стародавньою комахою, що потрапила в краплю прозорої смоли, завдяки чому цей звичайний об'єкт набуває особливої цінності. Інша вежа, названа «Скелетною», розташована в центрі парку. Ідея художнього рішення полягала в тому, щоб скинути цементну оболонку зі старої водонапірної вежі, виявивши її конструктивний каркас (Рис. 3.5).

До нових форм, у дизайні яких використані старі матеріали, належить зона-інсталяція «Червона пам'ять» – басейн із прозорою водою, огорожений червоними металевими листами й так званий «ліс» з білих сталевих трубок-колон, розташованих по обидва боки залізничної колії, що простягається вдалечінь (Рис. 3.6) [22].

Дизайнерське рішення парку поєднує в собі функціональність, зв'язок з контекстом й екологічний підхід. Функціональність виявляється у каркасності старої водонапірної вежі, в мережі доріжок, які з'єднують унікальні місця та вхідні зони, у повторному використанні доків як чайних та клубних будиночків, а також у доступності терас, засаджених місцевими рослинами. Зв'язок з контекстом демонструють мережа доріжок, що з'єднують місто і парк, а також збережені об'єкти, які відображають колишні функції цієї території. Екологічний підхід реалізується завдяки використанню місцевої рослинності, де ґрунт і природні місця існування фауни були збережені. Отже, характерні для промислової території машини, доки та інші конструкції були повторно використані, завдяки чому вирішуються функціональні, освітні, та естетичні задачі [171].

3.4. Колір у ландшафтному середовищі сучасних парків Китаю, що створені на постіндустріальних територіях

У композиції сучасного парку колір відіграє одну з ключових ролей, оскільки є важливим елементом візуального сприйняття та оцінки середовища. Колір у ландшафті забезпечує візуальну привабливість і є суттєвою частиною ландшафтної архітектури з погляду дизайну та естетики [130].

У цьому контексті важливо розрізнати колористичні композиції, які формуються компонентами живої природи (дерева, кущі, квіти), та неживої (колір ґрунтів, поверхонь доріжок, споруд на ділянці або навколо неї, садових меблів тощо). Аналіз парків, що розташовані на постіндустріальних територіях і містять елементи промислового минулого, дозволяє встановити принципи інтеграції колористичних акцентів у природне середовище, простежити як кольорові рішення підкреслюють взаємозв'язок між новими і старими елементами, створюючи гармонійну атмосферу, яка відображає як історичний контекст, так і сучасні тенденції.

Вивчення цього питання на досвіді проєктних рішень у КНР зумовлено унікальним ставленням до кольору в традиційній китайській культурі та наявністю успішних прикладів його використання у сучасному ландшафтному дизайні Китаю. Традиційна китайська культура надає великого значення кольору, вважаючи його важливим елементом естетики та символіки. Вивчення цих аспектів може допомогти краще зрозуміти, як колір може бути використаний для створення гармонійних і значущих просторових рішень у сучасних парках, що пов'язано з історичними традиціями, екологічними підходами та естетичними нормами.

Перш за все це стосується червоного кольору, який у традиційній культурі китайської нації є найбільш представницьким. Китайський дослідник Сюе Юе (Хуе Юе, *англ.*) зазначає, що у рекреаційних територіях Китаю колір слугує найпростішим способом передати людям уявлення про регіональний стиль саду. Наприклад, основні кольори садів регіону Сучжоу – чорний та

білий, тоді як у Пекіні домінують червоний та зелений. Сюе Юе обґрунтовує вибір палітри для Пекіна тим, що в цьому місті часто бувають вітряні, спекотні або холодні дні, що робить яскраві кольори особливо важливими для збереження енергії та підвищення емоційного стану людей. Яскраві кольори не лише поліпшують естетичний вигляд садів, а й сприяють створенню комфортного та гармонійного середовища для відпочинку [167]. Окрім того, червоний колір має глибокі корені в народній архітектурі Китаю: він часто застосовується у дерев'яних колонах, плитах, дахах імператорських будівель та інших значущих архітектурних формах. Червоний колір символізує щастя, елегантність, удачу та радість, що робить його важливим елементом китайської культурної традиції. Цей колір використовують під час свят, зокрема, напередодні Нового року, а також в особливих випадках, щоб привернути удачу та позитивну енергію. Отже, червоний колір не лише надає естетичну цінність, але і виконує символічну функцію, збагачуючи культурний контекст ландшафтного та архітектурного дизайну [131].

Нестача рекреаційного озеленення є характерною рисою практично всіх сучасних великих міст. Один із шляхів вирішення цієї проблеми полягає в адаптації та модернізації нефункціонуючих промислових територій для рекреаційних цілей. Специфіка та стан таких територій у структурі міського середовища вимагають застосування різних підходів до їхнього розвитку та організації.

Дизайнерські рішення, реалізовані як у зелених паркових зонах, так і в малих архітектурних формах, відображають основні складові ідентичності місця та його культурний зміст. Це дозволяє не тільки зберегти історичний контекст, але й інтегрувати сучасні елементи в міське середовище, створюючи простори для відпочинку, спілкування та культурної взаємодії, які відповідають потребам мешканців і відвідувачів.

У дизайні таких парків, поряд із ландшафтним плануванням, ключову роль відіграє їхнє предметне наповнення, що є різноманітним не лише за функцією, а й за походженням. Воно складається як з елементів, що

безпосередньо проєктуються для парку, так й зі специфічного функціонального промислового обладнання, яке пов'язане з тематикою території та слугує нагадуванням про минуле її призначення. Малі архітектурні форми та збережені компоненти наповнення середовища відіграють важливу роль у створенні композиційно-утворюючого акцентованого змісту. Вони не тільки підкреслюють зв'язок між минулим і сучасністю, але й додають особливий характер простору, що робить його привабливим для відвідувачів. Такий інтегрований підхід до проєктування дозволяє створити унікальні, багатофункціональні та естетично привабливі рекреаційні зони в урбанізованому середовищі.

Парковий ландшафт являє собою гармонійне поєднання форм та їх кольорів. Роль кольору у дизайні є значущою і варіюється в залежності від багатьох факторів, таких як національність, етнічна приналежність, стать і вік. Колірному символізму відведена важлива роль у релігії, живописі, поезії, літературі, кіно та багатьох інших сферах. У китайській традиції прагнення до гармонії полягає у слідуванні мудрості предків, використовуючи знання теорії п'яти елементів, які передавалися з покоління в покоління. Ця теорія підкреслює важливість балансу і взаємодії між різними елементами, що на практиці виявляється у використанні кольорів у ландшафтному дизайні, завдяки чому створюється естетично привабливе та функціональне середовище. Гармонійний підхід до кольору та форми стимулює не лише візуальне, але й емоційне сприйняття природного простору, створюючи умови для відновлення та спокою людей. [65, с. 163].

Наше дослідження спирається на те, що у традиційній китайській культурі при виборі кольорів домінували принципи конфуціанства. Згідно з цим вченням, Дао представляє собою шлях, що породжує Інь і Янь – дві основні космічні енергії, що доповнюють одна одну, нерозривні та врівноважені. Завдяки цим бінарним універсальним силам виникають п'ять елементів: Вода, Метал, Вогонь, Земля і Дерево, які відповідають різним сезонам. Кожен з елементів асоціюється з одним із п'яти кольорів: чорний

(вода), білий (метал), синьо-зелений (дерево), червоний (вогонь) і жовтий (земля) [65 , с. 156].

Червоний колір асоціюється з вогнем та сонцем, будучи першим кольором, якому вклонялися предки. У китайській культурі він уособлює благополуччя, свято, шлюб, життєрадісність та ентузіазм. Яскраво-червоний колір пронизує всю історію Китаю, формуючи глибинне тло китайської культури. Протягом тисячоліть основні кольори використовувалися в китайській архітектурі. Червоний має багаті традиції в народній архітектурі, зокрема, в дерев'яних колонках, плитах та дахах імператорських будівель, символізуючи щастя, елегантність, удачу та радість.

Китайський учений В. Руй (W. Rui, *англ.*) указує на те, що «краса кольору має найважливіше значення, оскільки колір може привернути увагу зорової системи людини та створити приємний чи хвилюючий настрій» [164].

Серед прикладів, що ілюструють проблематику дослідження, можна назвати Парк верфі у Чжуншані, Парк річки Танхе «Червона стрічка» та парк Хоутан у Шанхаї, які були реалізовані за проектами пекінського бюро планування та дизайну «Turenscape». Робота з деградованими територіями є однією з основних напрямків творчого портфоліо цього бюро.

Уже згаданий Парк Цицзян у Чжуншані облягає невелику гавань, оточену пишною зеленню, переобладнаними промисловими спорудами та музеєм. Згідно з концепцією керівника бюро та автора проекту Концзяня Юя (Kongjian Yu, *англ.*), «ландшафтний дизайн – це процес збереження та модифікації існуючих форм, а за потреби – створення нових, щоб візуалізувати значущість або сенс ділянки. Ці значення можуть бути функціональними, культурними, історичними або екологічними» [135]. Вхідна зона вирішена як гранітна площа, прикрашена фонтанами, виготовленими зі сталевих пластин, які збереглися з минулого виробництва, і відділена від парку кам'янистим струмком. Об'єкти, що демонструють промислове виробництво, художньо перероблені за допомогою сучасних технологій, вони інтерпретують місце та поєднують його з історією (Рис. 3.7). Споруди самої верфі, включаючи

скелетоподібну водонапірну вежу, маяк, залізничні колії, машини, козлові крани та інші знакові елементи, з'єднані в єдину композицію, щоб відобразити спогади про промислове минуле.

Дизайнери реалізували три підходи для художнього та екологічного втілення духу місця: збереження, модифікацію старих форм і створення нових. У первісному стані залишилась рослинність узбережжя та старі баньянові дерева, які ростуть біля річки. Нові форми виявились у вигляді сучасних прямих доріжок парку та сталевих конструкцій, які підкреслюють окремі ділянки території. Особливу увагу привертає зона біля одного із входів, оформлена в червоному кольорі. Вона представлена як відкритий сталевий короб, що підноситься вгору і має три прямокутні прорізи, де всередині встановлено басейн з прозорою водою. Ця інсталяція під назвою «Червона пам'ять» відображає ідею, що походить від революційної епохи, яку пережила верф, включаючи десять років Культурної революції. Завдяки контрасту між закритістю простору всередині контейнера та відкритістю зовнішнього середовища, візуальна увага відвідувачів фіксується на інсталяції, а навколишній пейзаж стає частиною художньої композиції, що створює своєрідну сцену в рамці.

Червоний колір також використано для підкреслення Скелетної водонапірної башти, яка розташована в центрі парку. Це металевий каркас, що висвітлюється вночі, і він став знаковим елементом парку на тлі вічнозелених рослин.

У 2007 році на околиці міста Цингуандао був створений Парк річки Танхе «Червона стрічка». Його територія займає раніше занедбані іригаційні споруди та сміттєзвалище, але в результаті перетворень було створено новий простір, який надає жителям можливість насолоджуватись природою. Парк символізує відродження і є прикладом успішного перетворення забрудненої території на міське середовище для відпочинку та оздоровлення [150]. Дизайнерам вдалося зберегти природні характеристики середовища, реалізуючи екологічні принципи в проєктному рішенні. Концепцію було

розроблено на основі ідеї мінімального втручання та екологічного мінімалізму. Особливістю дизайну парку є так звана «червона стрічка» зі скловолокна, яка проходить через увесь парк паралельно річці. Цей яскравий елемент звивається між зеленими рослинами та блакитною водою озера. Стрічка є як функціональною, так й інноваційною. У ній поєднуються дощаті настили, освітлення та місця для сидіння, а вночі вона може підсвічуватися зсередини червоним світлом. Її об'єм досягає висоти 60 см і варіюється за шириною від 30 до 150 см. Горизонтальна поверхня стрічки перфорована, що створює візерунок з отворів, через які проникає світло і росте трава (Рис. 3.9).

По периметру вздовж стрічки розміщено п'ять невеликих павільйонів у формі хмар. Вони не тільки стають візуальними акцентами в природному середовищі, але також слугують укриттям від дощу та сонця. Отже, ці об'ємно-кольорові акценти реорганізують ландшафтну ділянку й інтегруються в її екосистему, забезпечуючи новий рівень досвіду для відвідувачів парку (Рис. 3.10).

У дизайні парку вдалося гармонійно поєднати сучасність з елементами традиційної китайської культури. Крива та звивиста доріжка є характерною рисою східних садів, на відміну від прямолінійних західних ландшафтів. Яскравий червоний колір, присутній у проєкті, символізує радість і процвітання, які мають вагоме значення в китайській культурі. Форма стрічки, що звивається, асоціюється з тілом дракона, який є важливим символом китайської нації, уособлюючи силу та ідентичність. Це поєднання сучасних елементів дизайну з глибокими культурними знаками створює унікальну атмосферу в парку, що відображає як повагу до традицій, так і новаторський підхід до ландшафтної архітектури.

Наступним прикладом є парк Хоутан, який було створено у 2010 році на території занедбаного промислового майданчика, що колись належав сталеливарному заводу та верфі, на березі річки Хуанпу в Шанхаї. Паркову ділянку характеризує вузька смуга, де збереглися кілька промислових споруд (Рис. 3.10).

У центрі парку розроблено лінійне заболочене місце, яке виконує функцію набережної та сприяє очищенню забрудненої води з річки Хуанпу. Звивиста долина по узбережжю водно-болотних угідь складається з низки терас, які пропонують відвідувачам мальовничі краєвиди. Ці тераси допомагають зменшити перепад висот між містом і рікою, забезпечуючи ближчий доступ до води.

Дизайн терас також нагадує про сільськогосподарську спадщину Шанхаю до промислової трансформації в середині ХХ століття. Лінію рельєфу підкреслює червона стрічка у формі ламаної лінії, яка освітлюється зсередини, створюючи яскраво-червоний акцент у темряві. Ця червона лінія проходить по всій довжині парку, зв'язуючи різні його ділянки та їхні відповідні ландшафти, формуючи єдиний і гармонійний простір для відпочинку та взаємодії з природою. Небагатьма, але значущими свідками промислового минулого цієї території, які вдалося зберегти, стали споруда заводу та вантажний причал. Цю інфраструктуру було не лише збережено, а й перероблено через проєктні методи вилучення, заповнення та вкраплення, що дозволило відобразити історію промисловості району.

Шанхай, як центр сучасної промисловості Китаю, має велику спадщину, і залишені в парку споруди були перетворені на висячі сади та платформи, що додають нового життя старим будівлям. Одним з об'єктів, що зазнав адаптаційних заходів, стала промислова будівля, яка була перетворена на мультикультурний центр під назвою «Висячий сад», де розташовані бар і кафе (Рис. 3.12). Металеві ферми, які раніше підтримували покрівлю, були пофарбовані в яскраво-червоний колір. Завдяки контрасту з небом створюється ефект залізного мережива, що додає візуальної виразності та відчуття динаміки цій просторовій композиції. Таке перетворення дозволяє сучасному суспільству взаємодіяти з історією через архітектуру, створюючи нові можливості для культурного обміну і соціальних зв'язків.

Вантажна пристань, розташована в центральній частині парку поблизу збережених водно-болотних угідь, була адаптована під майданчик, відомий як

«Плавучий сад» або «Очеретяна платформа». Тут, як і в інших частинах парку, розміщені інсталяції зі сталевих панелей, які активно нагадують про індустріальне минуле цієї території. Панелі, що зазнали корозії, були елементами колишнього промислового обладнання і передають атмосферу давно минулих часів (Рис. 3.13).

Ці малі архітектурні форми, складені з корозійних панелей, так розміщені по всій заболоченій долині, що відіграють роль рам для споглядання горизонту Шанхаю. Подібні панелі використовуються також на дощатій доріжці як матеріал для мощення. Такі сучасні індустріальні витвори мистецтва контрастують з водно-болотною рослинністю, символізуючи протиставлення між минулим і сьогоденням.

Дизайнерське рішення парку складається з кількох рівнів ландшафту, які організовують простір. Ці рівні інтегрують екосистемні послуги парку, дозволяючи створити гармонійний баланс між природою та індустріальними елементами. Вони також інтерпретують аграрну історію регіону та надають можливість виразити унікальний промисловий характер цієї території, сприяючи усвідомленню спадщини та культурної ідентичності Шанхаю [24].

Отже, перетворення промислових територій на суспільні простори є важливим аспектом сучасного міського розвитку. Це явище надає можливість створення нових культурних, соціальних і економічних центрів, які можуть об'єднувати людей і сприяти розвитку спільнот. Використання індустріальної спадщини не тільки зберігає історичну пам'ять, а й дозволяє розвивати сучасні архітектурні та дизайн-рішення, що відповідають потребам суспільства .

Такі перетворення часто передбачають створення парків, креативних просторів, галерей, кафе та інших об'єктів, які покращують якість життя в містах. Вони стають платформами для соціальної взаємодії, місцем для проведення культурних заходів та обміну досвідом. Проведений аналіз доводить, що актуалізуючи індустріальну спадщину, ми не лише відновлюємо минуле, а й створюємо основи для майбутнього, інтегруючи ці дві складові в єдиний простір, що відповідає сучасним вимогам і викликам.

Висновки до розділу

У роботі вперше систематизовано матеріал щодо використання у дизайні сучасних парків, що створені на постіндустріальних територіях, об'єктів промислової спадщини на прикладі Китаю, оскільки на сьогодні більше півсторіччя активного промислового будівництва у Китаї залишило по собі значний спадок, що позначає важливу віху в процесі його індустріалізації. Встановлено проєктні підходи щодо її опрацювання.

1. Обґрунтовано, що трансформація промислової спадщини дійсно є одним із актуальних аспектів міського розвитку Китаю. З одного боку, це можливість зберегти історичні й культурні цінності, з іншого – можливість адаптувати старі промислові об'єкти до сучасних потреб і викликів. Багато таких об'єктів, які колись виконували важливі виробничі функції, та їхні території наразі можуть бути перетворені на культурні центри, житло, офіси та паркові й рекреаційні зони.

Створення міських культурних ландшафтів дозволяє інтегрувати минулий досвід з новими ідеями, формуючи унікальний простір, який не тільки зберігає культурну спадщину, але й відповідає сучасним вимогам. Цей процес включає в себе поєднання збережених елементів індустріальної спадщини з новими архітектурними рішеннями та дизайном, завдяки чому створюється більш життєздатний і привабливий міський простір. Це також сприяє формуванню місцевої ідентичності та зміцненню соціальних зв'язків, оскільки нові простори зазвичай стають місцем зустрічі для різних груп населення. В цілому, сучасні технології та дизайн у поєднанні з історичною спадщиною створюють нові можливості для розвитку міст, водночас зберігаючи пам'ять про їхнє промислове минуле.

2. Позначено, що сучасний підхід до оновлення промислової спадщини у Китаї дійсно змінився, що стало важливим кроком у розвитку урбаністичних екосистем. Але відзначено, що аналіз дизайнерських рішень постіндустріальних ландшафтів Китаю має враховувати тисячолітні концепції

формування традиційного китайського саду, що ґрунтуються на філософських ідеях та є глибоко вкоріненими у китайській культурі. Мистецтво створення садів у Китаї інтерпретує основний принцип традиційного китайського живопису – передавати красу природи не завдяки точному копіюванню природних форм, а через відтворення її сутності, тобто представляти не лише зовнішній вигляд, а орієнтуватись на вираження гармонії та внутрішньої природи об'єкта. В організації традиційного саду один з провідних принципів – принцип схожості з природою реалізується завдяки штучному формуванню виразного рельєфу – пагорбів, скель, водойм та інших елементів. Природність штучно створеного середовища також втілюється в орієнтації на відмову від прямих ліній та суворих геометричних форм, оскільки вони можуть суперечити природним абрисам, внаслідок чого традиційні китайські сади характеризуються асиметричною, але врівноваженою організацією простору.

Обґрунтовано, що провідними характеристиками, притаманними для традиційного китайського саду, є: єдність людини і природи, схожість із природними ландшафтами, застосування візуальних ефектів, пропорційна відповідність елементів саду і стриманість у створенні рослинних композицій.

3. Сучасний підхід до оновлення промислової спадщини відзначається переходом від простого адаптивного повторного використання до формування міських культурних ландшафтів. Це досягається шляхом інтеграції оригінальної промислової структури минулого з сучасними дизайнерськими рішеннями, що створює новий ландшафт та генерує нову комерційну цінність.

Установлено, що масштаб є однією з визначних характеристик промислової спадщини. У процесі створення рекреаційних територій постає питання адаптації великих розмірів промислових об'єктів до сучасних вимог повсякденного життя. Цей масштаб стосується як самих промислових будівель, так і специфічного обладнання, яке визначає характер конкретної території. Аналіз дизайнерських рішень парків, створених у Китаї на постіндустріальних територіях, дозволив встановити характерні дизайнерські прийоми в опрацюванні промислових об'єктів:

- оголення каркасів промислових споруд, де збережені окремі стіни та брутальні фактури будівельних матеріалів виступають носіями пам'яті про промислове минуле, підкреслюючи історичний контекст. Такий прийом дає можливість перетворити масивні будівлі на легкі, ажурні павільйони, які гармонійно вписуються в навколишнє середовище. Це дозволяє створити відчуття простору, наповненого світлом і повітрям, де конструкції з залізобетону або металу стають не лише функціональними, а й естетичними елементами;

- формування виразних акцентів із каркасних структур завдяки яскравому фарбуванню, підсвічуванню або ж обгортанню скляною оболонкою. Інтегровані у природний контекст ці елементи створюють візуально привабливі об'єкти, які привертають увагу та запрошують до взаємодії. Такі рішення не лише підкреслюють сучасність архітектури, але й сприяють розвитку естетики простору, в якому поєднуються природа й технології.

4. Показано, що обладнання, яке забезпечувало виробничий процес, у процесі перепрофілювання постіндустріальних територій не лише відображає технологічний прогрес минулих епох, але й стає важливим елементом у формуванні паркових ландшафтів сьогоденного Китаю. В залежності від типу обладнання, можна виокремити кілька прийомів його інтеграції в нові простори. Так, великогабаритні об'єкти, такі як мостові та підйомні крани, стапелі та інші елементи промислового обладнання, можуть застосовуватись в якості візуальних реперів у парковому середовищі. Збережені в первісному вигляді, яскраво пофарбовані та інтегровані в ландшафт, вони можуть виконувати кілька функцій:

- ідентифікація місцевості: великогабаритні об'єкти слугують символами промислової спадщини, що допомагає формувати унікальну ідентичність території. Вони можуть стати знаковими точками для відвідувачів, які асоціюють ці об'єкти з історією регіону;

- візуальні акценти: виявлені завдяки яскравому фарбуванню та художньому оформленню, такі об'єкти формують акценти, які привертають увагу та додають естетичної цінності парку;

- просторове зонування: великогабаритні об'єкти можуть використовуватися для організації просторових зон у парку, відокремлюючи різні функціональні ділянки, такі як ігрові зони, зони відпочинку або культурні простори. Це сприяє створенню зручного та функціонального середовища для відвідувачів.

Що стосується невеликих верстатів та окремих елементів виробничого обладнання, їх роль в організації парку може бути такою:

- артоб'єкти: невеликі верстати можуть бути перетворені на артоб'єкти, що додають унікальності та креативності території;

- тематичні зони: окремі елементи виробничого обладнання можуть бути використані для створення певних зон у парку, які розповідають про різні аспекти промислової спадщини;

- освітні елементи: невеликі верстати можуть слугувати освітніми елементами, які пояснюють технологічні процеси та історію промисловості.

Отже, як великогабаритні, так і невеликі об'єкти промислової спадщини можуть бути ефективно використані для створення багатофункціонального, естетично привабливого та освітнього паркового середовища, яке підкреслює ідентичність місцевості та зберігає пам'ять про її історію.

5. Обґрунтовано, що сучасна проектна практика Китаю у площині реновації постіндустріальних ландшафтів, демонструє переусвідомлення культурних традицій. Дослідження довело, що навіть у дизайні парків, організованих на постіндустріальних територіях, застосовуються окремі прийоми, які є притаманними традиційним садам Китаю. До характерних та розповсюджених належить прийом створення візуальних ефектів шляхом запозиченого пейзажу, коли у поле зору потрапляють краєвиди поза межами території: як урбанізовані панорами, так і широкі перспективи, що досить часто включають водні поверхні. Цікавим є те, що наявність залишків старих

будівельних конструкцій та промислових споруд, або ж спеціально створені форми, можуть використовуватись для організації так званого «пейзажу в рамі», створюючи «кадри», що можуть фокусувати увагу на основних закладених концепціях ландшафту, або ж сприяти формуванню відчуття затишку, ізоляції та інтимності. У такий спосіб, прийом створення візуальних ефектів у ландшафтному дизайні відзначається своєю здатністю формувати унікальні простори, які об'єднують природу, архітектуру, артоб'єкти та емоційні аспекти, у результаті чого виникає глибше сприйняття і взаємодія з навколишнім середовищем.

Вмотивовано, що кольоровий акцент відіграє важливу роль у композиції паркового середовища, виділяючи певний об'єкт, посилюючи його виразність, інформативність та індивідуальність. Аргументовано, що актуальним є використання червоного кольору, як такого, що привертає увагу не тільки у сірому міському, але й у природно-зеленому оточенні. Наразі червоний колір посідає важливе місце в культурі Китаю, підкреслюючи не лише його зв'язок з традиціями, а й сучасні реалії. Це пояснює, чому цей колір так активно використовується в ландшафтному дизайні країни. Оскільки зелений колір є доповненням до червоного, він надає останньому можливість контрастувати з природним зеленим середовищем. У парках, створених на колишніх промислових територіях, червоний колір стає яскравим контрастним елементом, що привертає увагу до відновленого, раніше деградованого простору.

6. Уперше представлено роль пекінського проектного бюро «Turenscape» як такого, яке стало піонером у використанні кольорових акцентів у паркових ландшафтах Китаю. Посилаючись на глибоку вкоріненість колористичної традиції у китайській культурі, їхні проекти демонструють можливості інтеграції кольорових елементів, зокрема червоних, у природний ландшафт, створюючи гармонійні, але водночас експресивні простори. Застосування червоного кольору в дизайні парків обумовлено можливостями вирішення низки завдань:

- привертання уваги. Червоний колір є одним з найяскравіших і найпомітніших кольорів, що робить його ідеальним для акцентування важливих елементів парку;

- культурного контексту. Як зазначено, червоний колір має глибоке коріння в китайській культурі, асоціюючись з удачею, щастям і святом. Це робить його особливо ефективним у китайських парках, де він може підсилити емоційний зв'язок відвідувачів з простором;

- композиційної ролі. Застосування кольорових акцентів допомагає структурувати простір, направляє погляд відвідувачів й визначає візуальні маршрути. Червоний може слугувати як «доріжка», що веде до важливих або цікавих місць у парку. Червоний створює яскравий контраст із зеленим оточенням парку, що підкреслює природну красу рослинності;

- емоційного впливу. Червоний колір часто викликає сильні емоції, такі як енергія, пристрасть і радість. Це може підвищити загальний настрій відвідувачів і зробити їхній досвід відвідування парку таким, що запам'ятовується.

Узагальнюючи, червоний колір у дизайні парків не лише виконує естетичну функцію, але й має значний культурний та емоційний контекст, що робить його важливим інструментом для створення привабливих і значущих публічних просторів.

Дослідження показує, що в ландшафтних проєктах, реалізованих на колишніх промислових ділянках, червоний колір використовується не лише на новостворених об'єктах, але й на існуючих, що залишилися від попередньої промислової діяльності. Виявлено два прийоми у використанні червоних кольорових акцентів у цих проєктах:

- на лінійно-структурних елементах, що утворюють прозорі поверхні або об'єми (металеві конструкції);

- на суцільних площинах (довгі лави, суцільні металеві поверхні).

Отже, яскраво забарвлені промислові споруди завдяки своїм кольоровим рішенням стають помітними акцентами, які привертають увагу відвідувачів

парків та підкреслюють ідентичність цих територій. Водночас, малі архітектурні форми активно сприяють організації рекреаційних ландшафтів міста.

ВИСНОВКИ

У процесі вивчення дизайнерської організації парків, що створені на постіндустріальних територіях, було встановлено концепції, прийоми та засоби, які визначають процедури розв'язання проєктних задач, що постають у процесі їхньої реновації. Їх характер дозволяє стверджувати, що перепрофілювання постіндустріальних територій не лише відповідає сучасним вимогам функціональності, але й відіграє важливу роль у формуванні сталих та людиноцентричних міських середовищ.

1. Опрацювання наукових джерел щодо перепрофілювання промислових територій, які втратили свої первісні функції, свідчить, що цей процес дійсно може позитивно впливати на розвиток міського середовища. Реноваційні процеси у таких зонах сприяють покращенню якості життя мешканців, забезпечуючи доступ до зелених зон, відпочинкових і культурних об'єктів, допомагають у боротьбі зі змінами клімату, стимулюють соціальну взаємодію та культурний обмін, мають позитивний економічний ефект, залучаючи інвестиції у розвиток інфраструктури, бізнесу та туризму, дозволяють впливати на збереження культурної й історичної спадщини.

Аналізуючи наукові джерела щодо перепрофілювання промислових територій, можна зазначити, що ключові дослідження в цій галузі значно сприяли розвитку теоретичних і практичних основ реновації індустріальної спадщини. Низка дослідників, серед яких Л. Лурес, Т. Панагопулос, М. Луес, І. Воутерс та ін., відзначають різноманітність підходів до реновації, що передбачає врахування культурних, економічних та екологічних аспектів. Отже, комплексний аналіз наукових джерел розкриває багатоаспектний характер перепрофілювання промислових територій та свідчить про важливість чіткого розуміння як історичних контекстів, так і сучасних потреб міст.

Подальший розвиток наукового дискурсу в Україні стосовно реновації індустріальної спадщини прагне до вироблення нових концептуальних

підходів, які враховують місцеві умови та специфіку, про що свідчать зокрема публікації В. Проскуракова, Б. Гой, О. Гнатюк, Л. Шевченко, Н. Новосельчука, О. Олійник та ін. Дослідження в цій сфері зосереджуються на кількох ключових напрямках. По-перше, порівняльний аналіз зарубіжного досвіду та вивчення результатів іноземних проєктів з метою розуміння успішної реалізації реновації в умовах України. По-друге, визначення методологічних засад реновації, що включає визначення етапів трансформації, оцінку стану об'єктів, обґрунтування вибору нових функцій і проєктних рішень.

2. Встановлено, що дослідження у сфері реновації індустріальної спадщини в Китаї розпочались достатньо пізно стосовно світових тенденцій – у 90-х р. ХХ ст. Вони дійсно відображають специфіку урбаністичних трансформацій, пов'язаних із швидким економічним розвитком та глобалізацією. Китайська модель реновації промислових територій акцентує увагу на кількох ключових аспектах, які підкреслюють важливість соціально-економічного контексту та культурних цінностей. Китай, як одна з найбільших урбанізованих країн, активно впроваджує реновацію як інструмент для покращення міського середовища, зокрема в рамках мегаполісів. Узагальнено основні напрямки та тенденції в дослідженні проблематики реновації в китайській науковій літературі початку ХХІ ст. Обґрунтовано, що у китайському науковому просторі дослідження принципів реновації є однією із найбільш стійких форм аналізу проблематики. Позначено, що китайські дослідники виділяють чотири стадії у ландшафтно-орієнтованому розвитку нефункціонуючих промислових об'єктів:

- трансформація, що націлена на виявлення найбільш живописних зон, парків, кар'єрів тощо;
- залучення засобів лендарту для отримання образно-пластичної цілісності та виразності;
- репрезентація власне промислової спадщини у контексті тенденцій «музеефікації»;

- поновлення комерційної складової території, проте не в історичному промисловому значенні, а як об'єкту туризму, відпочинку тощо.

3. Вперше у підсумку вивчення світового досвіду *класифіковано планувальні схеми*, за якими відбувається організація середовища парків, що створені на постіндустріальних територіях. Встановлено, що формування парків на колишніх промислових територіях може відбуватись на основі п'яти основних планувальних схем: лінійно-послідовної, центрично-осьової, радіально-центричної, зигзагоподібної, кластерної.

На підставі аналізу *розширено та поглиблено зміст проєктних підходів та прийомів* до формування середовища парків на постіндустріальних територіях. Проєктні підходи, що визначають процедури формування нового середовища у процесі реновації, систематизовано за джерелом походження об'єктів на природні (нежива природа: рельєф, водойми) та антропогенні (споруди, будівельні конструкції, малі архітектурні форми).

Установлено, що до проєктних підходів, які визначають роботу з об'єктами неживої природи, належить опрацювання рельєфу місцевості та водних елементів. Наступна група підходів передбачає інтеграцію колишніх промислових об'єктів, використання залишків архітектурних конструкцій споруд як «оболонки» сучасного парку, впровадження новостворених малих архітектурних форм, включення артінсталяцій.

Систематизовано дизайнерські прийоми та засоби, що дозволяють реалізувати означені проєктні підходи. Показано, що робота з рельєфом місцевості колишніх промислових зон реалізується або ж шляхом збереження існуючого рельєфу місцевості, або ж штучної його трансформації. Для цього застосовуються засоби корекції існуючих схилів та пагорбів, формування різноманітних майданчиків, створення каскадів, амфітеатрів тощо.

Включення водойм на нових паркових територіях постіндустріальних об'єктів відбувається завдяки прийомам опрацювання контурів берегових ліній існуючих природних водойм, створенню штучних водоймищ, що мають природний характер, реорганізації колишніх промислових об'єктів у

водоймища. До засобів, що визначають їхню реалізацію, належить як формування чіткого кордону між водою та береговою лінією, так і нівелювання межі між поверхнею землі та водою; застосування активних форм водних об'єктів, або ж пасивних форм із системою накопичення дощової води; використання технологічних резервуарів чіткої геометричної форми, а також кратерів, що залишились після видобутку копалин.

Інтеграція артефактів промислової спадщини у новостворене паркове середовище реалізується шляхом впровадження колишніх промислових об'єктів цілісно, де засобами виступають контраст форм, масштабів, матеріалів, кольорів та фактур, або ж включення окремих складових промислових об'єктів та їх обладнання (засоби: контраст форм, масштабу, кольору та/або матеріалу). Наступний підхід, що орієнтований на використання колишніх архітектурних конструкцій промислових споруд як «оболонки» сучасного парку може здійснюватися, як: 1) консервація будівельних конструкцій (*засобами є збереження автентичного матеріалу, кольору, фактури*); 2) оновлення каркасу колишньої промислової будівлі (*засобами є акцентні кольори, застосування не характерних для такої споруди матеріалів*).

Процес введення новостворених малих архітектурних форм у реноваційне паркове середовище здійснюється завдяки залученню *прийомів* їх підпорядкованості існуючому рельєфу (*засоби: подібність форм новостворених об'єктів до рельєфу місцевості; натуральні оздоблювальні матеріали та кольорова гама, що наближена до природнього оточення*) або ж формуванню нових функціональних рівнів (містків, переходів, пандусів тощо), де інструментом стають контрасти, як кольорові, так і фактурні.

Проектний підхід включення артінсталяцій у колишній промисловий ландшафт втілюється *прийомом* створення композиційних акцентів, де провідними *засобами* виступають контраст форм, штучне декоративне освітлення.

4. Аналіз світових прикладів організації парків на постіндустріальних територіях дозволив *визначити три основні рівні роботи* з такими об'єктами:

- опрацювання вихідних даних ландшафту, особливостей його рельєфу, визначення екологічних та економічних завдань;
- визначення подальшої ролі колишніх промислових об'єктів (музеєфікація або трансформація);
- ідейна змістовність простору й естетизація середовища. Кожен із зазначених рівнів відображає різні за масштабністю завдання, що постають в процесі реорганізації колишніх промислових територій та перетворення їх у сучасні міські парки.

Визначено *дві основні концепції*, за якими вирішується сучасний дизайн парків на постіндустріальних територіях: музеєфікації та модифікації. Означені концепції мають на меті реорганізацію постпромислових ландшафтів у нові простори для соціальної взаємодії. Встановлено, що формування середовища постіндустріальних парків реалізується за *двома основними принципами*: принципом раціональності та принципом художньо-естетичної виразності, що втілюються в ландшафтному дизайні постіндустріальних парків у комплексі, створюючи виразне та оригінальне середовище.

У підсумку порівняльного аналізу реалізованих дизайн-проектів парків на територіях колишніх промислових підприємств різного типу *розроблено класифікацію таких ландшафтів*: за розмірами, місцем розташування, ступенем інтеграції колишнього промислового обладнання, рівнем трансформації рельєфу, ступенем виразності художньо-образного рішення, формоутворенням планувального рішення.

5. У роботі окреслено передумови актуалізації процесів реновації постіндустріальних ландшафтів у Китаї, що визначаються традиційним для культури цієї країни прагненням до гармонії між людиною та природою. Обґрунтовано, що промислова спадщина країни дійсно відіграє ключову роль у формуванні культурного та історичного контексту країни. Особливість процесів стрімкої урбанізації полягала у тому, що багато міст втратили свою

унікальну спадщину, що спричинило стандартизацію міського середовища. У цьому розумінні реновація, яка зберігає індивідуальні риси, відіграє ключову роль у збереженні історичної ідентичності міст. Цей процес забезпечують їх сталий розвиток, визначає культурну ідентичність регіонів та міст, оскільки індустріальні ландшафти стають символами місцевих історій та традицій, сприяє соціальній інтеграції місцевих громад, туризму й економічному розвитку територій. Отже, промислова спадщина в Китаї не тільки зберігає історичний і культурний контекст, але й активно впливає на формування сучасного урбаністичного середовища, сприяючи розвитку ідентичності, соціальної інтеграції та екологічної свідомості в суспільстві.

6. Позначено, що аналіз дизайнерських рішень постіндустріальних ландшафтів Китаю повинен враховувати тисячолітні концепції створення традиційного китайського саду, які базуються на філософських ідеях і мають глибокі корені в китайській культурі. Подано провідні концептуальні засади щодо організації традиційних китайських садів. Зокрема, однією із головних ідей є єдність людини і природи, що має відобразитись у формуванні антропогенних ландшафтів, схожих із природними. Ключовим аспектом традиційного проектного підходу є розуміння того, що архітектурні елементи доповнюють ландшафт, а не змінюють чи домінують над ним. Особливістю художніх рішень традиційних китайських садів є застосування візуальних ефектів, активних локальних кольорів, пропорційної відповідності елементів саду і стриманість у підборі рослинних композицій.

7. Дослідження засвідчує, що сучасна проектна практика Китаю у сфері реновації постіндустріальних ландшафтів відзначається переосмисленням культурних традицій. Аналіз показав, що навіть у дизайні парків, створених на базі постіндустріальних територій, використовуються певні прийоми, характерні для традиційної китайської садової культури. Серед характерних і поширених прийомів, варто виділити створення візуальних ефектів за допомогою так званого «пейзажу в рамі». Для цього в процесі реновації територій використовуються залишки старих будівель або ж спеціально

створюються форми, що виокремлюють «кадри», які фокусують увагу на основних концептуально важливих локаціях ландшафту.

Обґрунтовано, що кольоровий акцент має значний вплив на композицію паркового середовища, виокремлюючи певні об'єкти і підсилюючи їх виразність, інформативність та унікальність. Аргументовано, що червоний колір є особливо актуальним, оскільки в культурі Китаю символізує не лише традиції, але й сучасні реалії, що пояснює його широке використання в ландшафтному дизайні країни.

Уперше наголошено на значенні пекінського проектного бюро «Turenscape», як такого, що, посилаючись на культурні традиції, демонструє можливості інтеграції кольорових елементів, зокрема, червоних у природний ландшафт, формуючи гармонійні, але водночас експресивні простори на колишніх промислових ділянках. У роботі встановлено, що у проектах ландшафтних територій червоний колір використовується не лише на новостворених об'єктах, але й на тих, що залишилися від попередньої діяльності. Прийомами застосування червоних кольорових акцентів є їх розміщення на лінійно-структурних елементах, що утворюють прозорі поверхні чи то об'єми (металеві конструкції), або ж на суцільних площинах (довгі лави, суцільні металеві поверхні).

8. Вмотивовано, що формування на постіндустріальних територіях рекреаційно-паркових зон як міських культурних ландшафтів досягається шляхом інтеграції оригінальних елементів промислових структур з новими дизайнерськими рішеннями. Обґрунтовано, що масштаб є однією з визначних характеристик промислової спадщини, що є властивим як промисловим будівлям, так і специфічному обладнанню, що там використовувалось. Аналіз проектної практики Китаю дозволив встановити, що характерні дизайнерські прийоми щодо опрацювання промислових об'єктів полягають у:

- оголенні каркасів промислових споруд зі збереженням окремих конструкцій та їх фактур, що робить їх носіями історичного контексту;

- створенні акцентів із каркасних структур завдяки яскравому фарбуванню, підсвічуванню або ж обгортанню скляною оболонкою.

Обґрунтовано, що обладнання, яке забезпечувало виробничий процес, не лише відображає технологічний прогрес минулих епох, але й стає важливим елементом у формуванні сучасних паркових ландшафтів. Систематизовано прийоми інтеграції виробничого обладнання у нові простори в залежності від його типу. Великогабаритні об'єкти (мостові та підйомні крани, стапелі та ін.), що збережені в первісному вигляді та яскраво пофарбовані, у парковому середовищі виконують функції ідентифікації місцевості, візуальних акцентів, просторового зонування. Натомість невеликі верстати та окремі елементи виробничого обладнання в організації парку відіграють ролі артоб'єктів, ідентифікаторів тематичних зон, елементів освітнього процесу.

Це доводить, що об'єкти промислової спадщини є важливим інструментарієм у створенні багатофункціонального та естетично привабливого паркового середовища, яке характеризує ідентичність місцевості та зберігає пам'ять про її історію.

Подальший розвиток вивчення об'єкта дослідження, що розглядався у роботі, полягає в аналізі й систематизації прийомів та засобів формування дендрологічного наповнення парків на постіндустріальних територіях як невід'ємної складової їхнього дизайнерського рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білошицька Н., Татарченко Г., Білошицький М., Матляк Д. Ревіталізація промислових об'єктів: історія, основні принципи та прийоми. *Просторовий розвиток*. К.: КНУБА. 2023. Вип. 4, С. 76-94.
2. Буравченко С. Г., Горбунова А. І. Сучасні підходи до реновації промислових районів зі створенням міських громадських просторів. *Теорія та практика дизайну: зб. наук. праць*. К.: НАУ, 2020. Вип. 21. С. 7-15.
3. Вотінов М. А. Концепція гуманізації архітектурно-містобудівної інфраструктури найзначніших міст в Україні. *Вісник Національного університету Львівська політехніка. Архітектура*. Львів. 2016. Вип. 856. С. 106-113.
4. Гнатюк О. М. Просторові трансформації урбанізованих територій України периферійно-індустріального типу (на прикладі міст Запоріжжя і Жовті Води). *Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна, серія "Геологія. Географія. Екологія"*, харків. 2017. Вип. 46, С. 68-74.
5. Гончарова І. В. Аналіз формування та перспектив розвитку композиційно-планувальної структури виробничих районів міст на прикладі забудови селища «Словважмаш» в м. Слов'янську. *Архітектурний вісник*. К.: КНУБА. 2022. Вип. 24-25. С. 46-56.
6. Гудзь П. В. Зарубіжний досвід ревіталізації промислових міст. *Міжнародна науково-практична конференція «Стратегічні імперативи розвитку туризму та економіки в умовах глобалізації»*. Секція: Економіка та управління в умовах глобалізації, 2017. С. 141-143.
7. Гулей Д. В. Редевелопмент деградуючих промислових територій в контексті історичної забудови міст. *Містобудування та територіальне планування*. К.: КНУБА. 2022. С. 93-102.
8. Дида .А. Значення елементів ландшафтного дизайну для збереження ідентичності архітектурного середовища. *Науковий вісник НЛТУ України*. Львів. 2013. Вип. 23.9. С.48-52.

9. Дмитренко А., Кузьменко Т. Ревіталізація промислових територій та об'єктів у великих містах України. *Містобудування та територіальне планування*. К.: КНУБА. 2020. Вип. 72, С. 70-78
10. Дубіна Н. Г., Ладигіна Н. Г. Європейський досвід інноваційних підходів у формуванні об'єктів. *Науковий вісник будівництва*. Харків, 2018. Т. 92. № 2. С. 59-65.
11. Захарова С. О., Фостащенко О. М., Архіпова К. К., Гондар С. О., Фостащенко Д. О. Передумови реновації постпромислових територій на прикладі Запорізького алюмінієвого комбінату. *Містобудування та територіальне планування*. К.: КНУБА. 2023. Вип. 83. С. 110-122.
12. Іванов-Костецький С. О., Янчук К. В. Засоби дизайну: малі архітектурні форми. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. *Архітектура*. Львів. 2015. Вип. 816. С. 109–117.
13. Іванов-Костецький С. О., Проскураков В. І. Архітектура промислових будівель історично-сформованих центрах міст України як потенціал їх сучасного розвитку (на прикладі м. Львова). *Вісник НУ «Львівська політехніка»*. Львів, 2008. Вип. 632. С.65-71.
14. Івашко О. Д. Досвід ревіталізації нерентабельних промислових підприємств під нові функції. *Містобудування та територіальне планування*. КНУБА, Київ. 2018. Вип. 68. С. 198-208.
15. Каржинерова Т. І., Каржинерова О.Г. Сучасний досвід ревіталізації території міст. *Науковий вісник будівництва*. Харків, 2018. Том 94. № 4. С. 76-82.
16. Ковальська Г. Л. Проблеми ревіталізації промислових об'єктів в історичній зоні міста. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. К.: КНУБА. 2019. Вип. 54. С. 373–382.
17. Кравченко І. Л., Вдовиченко Ю. Ю. Принципи формування архітектурно-мистецьких комплексів на базі історичних промислових споруд. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. К.: КНУБА. 2016. Вип. 44, С. 54-58

18. Ладигіна І. В., Руденко А. О. Ландшафтний урбанізм як один із засобів відновлення деградованих виробничих територій. *Науковий вісник будівництва*. Харків, 2021. Том 105. № 3. С. 15-24.
19. Лукаш Є. В. Кластерна організація як перспективний шлях ревіталізації промислових територій у м. Полтава. *Містобудування та територіальне планування*. К.:КНУБА. 2023. Вип. 83. С. 172-183.
20. Майборода О., Духняк І. Ревіталізація промислових територій під багатофункціональний комплекс: досвід Львова, Івано-Франківська, Варшави. *Молодий вчений*. Одеса. 2020. Вип.1 (77), С. 158-162.
21. Мао Л. Типологія планувальних рішень у дизайні постіндустріальних парків (світовий досвід). *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. Драгобич. 2023. Вип. 68. Т. 2, С. 59-65. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/68-2-8>.
22. Мао Л. Дизайн сучасних парків Китаю на постіндустріальних територіях: проєктні підходи в опрацюванні промислової спадщини. *Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну*. К: КНУКіМ. 2024. Вип. 7(2). С. 349–362. DOI: <https://doi.org/10.31866/2617-7951.7.2.2024.315473>.
23. Мао Л. Позитивні аспекти адаптивного використання промислових територій на прикладі Китаю. *Китайська цивілізація: традиції та сучасність: зб. матеріалів міжнар. наук. конференції (24 листопада 2021 р.)*. К. : Видавничий дім «Гельветика», 2021. С.92-95.
24. Мао Л. Принципи застосування червоного кольору у дизайні парків Китаю, що організовані на деградованих територіях (на прикладі робіт пекінського бюро Turenscape). *Український мистецтвознавчий дискурс*. К.: Видавничий дім «Гельветика». 2023. Вип. 4. С. 57-63. DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2023.4.7>.
25. Мао Л. Проєктні концепції, що покладені в основу створення традиційного китайського саду. *Китайська цивілізація: традиції та*

- сучасність : матеріали XVI міжнародної наукової конференції, 30 листопада 2022 р. м. Київ. – Львів – Торунь : Liha - Pres, 2022. С. 53-56.
26. Мардер А.П., Євреїнов Ю. М., Пламеницька О. А. та ін. Архітектура: короткий словник-довідник. К.: Будівельник, 1995. С. 155.
 27. Мерилова І., Невгомонний Г., Речиц О., Турган І. Еколого-містобудівні форми реновації депресивних територій великого міста. *Містобудування та територіальне планування*. К: КНУБА.. 2020. Вип. 80. С. 283-294.
 28. Михайленко В. Є., Яковлев М. І. Основи композиції. К.: Каравела, 2004. 243 с.
 29. Олійник О., Бовдуй Г. Особливості реновації промислових об'єктів (закордонний досвід). *Теорія та практика дизайну: Збірник наукових праць. Мистецтвознавство*. К.:Дія, 2015. Вип. 7. С.169-177.
 30. Осиченко Г. О. Методологічні основи формування естетики міського середовища: автореф. дис. ... докт. арх.: 18.00.01. К.: КНУБА. 2015. 33 с.
 31. Панченко Т. Ф., Сторожук С. С. Зарубіжна практика впровадження нових рекреаційних функцій на депресивних господарських територіях. Досвід та перспективи розвитку міст України. Реабілітація міських територій. ДП УДНДПМ «ДІПРОМІСТО» ім. Ю. М. Білоконя, 2016. Вип. 31. С. 66-74.
 32. Пацюк В. Перспективи регенерації відвальних комплексів Криворіжжя. *Економічна та соціальна географія*. К., 2022. Вип. 88. С. 48-58.
 33. Підлісна О. В. Дизайнерські інновації у підвищенні креативності міського середовища Харкова. Харків. 2019. С. 218-226.
 34. Прищепя І. Методи та принципи ландшафтно-архітектурної реконструкції постіндустріальних територій міста. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*. К.: Ідея-принт, 2018. Вип. 41. С. 305-311.
 35. Проскуряков В. І., Гой Б. В. Шляхи реновації територій промислової забудови ХХ століття в містах України (на прикладі конкурсних дизайн-

- проектів реконструкції виробничих корпусів ТзОВ “Кристал-Інвест” по вул. Промисловій, 52–54 у м. Львові). 2008. С. 56-64.
36. Руденко А. О. Світовий досвід відновлення деградованих виробничих територій. *Науковий вісник будівництва*. Х.: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова. 2019. Т. 96. №2(1). С. 105-109.
37. Руденко А. О. Типологічні особливості деградуючих виробничих територій в умовах сьогодення. *Комунальне господарство міст*. Х.: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова. 2023. Том 3. Випуск 177. С. 42-46.
38. Субін-Кожевнікова А. С., Хороша О. І., Голосенко А. С. Основні принципи та прийоми реновації промислової забудови на прикладі м. Вінниці. *Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві*. Вінниця. 2022. Вип. 31(2). С. 67-72.
39. Тимофієнко В. Архітектура і монументальне мистецтво: терміни і поняття. К.: Інститут проблем сучасного мистецтва; Головкивархітектура, 2002. С. 263.
40. Тютюнник Ю. Г. Індустріальна спадщина Андрушівського району Житомирської області (за матеріалами польових досліджень). *Праці Центру пам'яткознавства: зб. наук. пр.* 2009. Вип. 15. С. 247-272.
41. Тютюнник Ю. Г. Цукроварні – промислові ландшафти і пам'ятки містобудування України. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія*. Вінниця. 2012. Вип. 24. С. 78-92.
42. Халепа О. С. Регіональні дослідження потенціалу постіндустріальних локацій для розвитку міст України. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*. К.: КККіМ. 2018. Вип. 40. С. 441-448.
43. Цигичко С. П. Удосконалення еколого-естетичних властивостей архітектурного середовища великих міст (ландшафтний аспект): дис. канд. арх.: 18.00.01. Х.: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова. 2007. 234 с.

44. Шапранова М., Бармашина Л. Особливості реновації промислових зон зі створенням технопаркового середовища. *East European Scientific Journal*. 2021. Вип.2 11 (75). С. 4-9.
45. Шевченко Л., Новосельчук Н. Світовий досвід ландшафтного дизайну постіндустріального середовища. *Містобудування та територіальне планування*. К.: КНУБА. 2022. Вип.80. С. 499-510.
46. Шевченко Л. С., Новосельчук Н. Є. Прийоми ландшафтного дизайну постіндустріального середовища. *Містобудування та територіальне планування*. К.: КНУБА. 2023. Вип. 84. С. 424-434. DOI: 10.32347/2076-815x.2023.84.424-434
47. Шевченко Л. С., Чеснокова Т. С. Зона відчуження чи ландшафтний парк: закордонний досвід ревіталізації промислових територій міста. Сучасні проблеми містобудування. *Перспективи та пріоритети розвитку: збірник тез доповідей всеукраїнської науковопрактичної інтернет-конференції молодих учених та студентів (19 листопада 2021 р.)*. Луцьк. 2021. С. 163-164.
48. Шевченко Л. С., Чілібйова О. В. Закордонний досвід формування міського середовища на основі реновації промислових територій. *Nauka, problemy, osiagniecia, innowacyjnosc, praktyki, teoria* : *Miedzynarodowej Naukowo-Praktycznej Konferencjya*, (29.04.2015-30.04.2015) : Zbior raportow naukowych. – Warszawa: Wydawca: Sp.z o.o. “Diamond trading tour”, 2015. С. 29-35.
49. Bottero M., D’Alpaos, C. Oppio, A. Ranking of adaptive reuse strategies for abandoned industrial heritage in vulnerable contexts: A multiple criteria decision aiding approach. *Sustainability*. 2019. 11(3), p. 785.
50. Bruzzone M., Borghi R. The Industrial Heritage and the New Architecture: Teaching, Researching, Designing the Place Identity. *Journal of Civil Engineering and Architecture*. 2013. 7(10), p. 1295.

51. Cercleux A. L., Merciu F. C., Merciu G. L. Models of technical and industrial heritage re-use in Romania. *Procedia environmental sciences*. 2012. Vol. 14, P. 216-225.
52. Chengjun Zhou, H. Petryshyn, O. Kryvoruchko, O. Kochan, K. Przystupa Potential and Opportunities of Use of Postindustrial Buildings and Territories for Urban Development: Case Studies of the Historical Area in Lviv (Ukraine) *Sustainability* (November 11, 2022). 2022. DOI: 10.3390/su142316020
53. Christopher A., Ishikawa S., Silverstein M., Jacobson M., Fiksdahl-King I., Angel S. *A Pattern Language: Towns, Buildings, Construction* (Center for Environmental Structure Series). New York: Oxford University Press, 1977.
54. Cizler J., Pizzera J., Fischer W. Industrial heritage as a potential for redevelopment of post-industrial areas in Austria. *AGG+ Journal for Architecture, Civil Engineering, Geodesy and Related Scientific Fields*. 2014. Vol. 2(1). P. 52-62.
55. De Gregorio, S., De Vita, M., Paris, A. Industrial Heritage Rethinking: Flexibility Design for Eco-Friendly Environments. *Buildings*, 2023. Vol. 13(4), 1048 p.
56. Del Pozo, P. B., & González, P. A. Industrial Heritage and Place Identity in Spain: From Monuments to Landscapes. *Geographical Review*. 2012. Vol. 102(4), P. 446–464. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1931-0846.2012.00169.x>
57. Engel D. H. *Creating a Chinese garden*. London: Croom Helm, 1986. 160 p.
58. Feliu T. El patrimonio industrial, localizaciones, regeneraciones: una nueva geografía. *Abaco: Revista de cultura y ciencias sociales*, 19. 1998. P.71 – 80. [in Spanish]
59. Grodach C. *Ehrenfeucht Urban Revitalization: Remaking cities in a changing world*. New York, Oxon: Routledge, 2015.
60. Ifko S. Protection of Authenticity and Integrity of Industrial Heritage Sites in Reuse Projects. In *Monographic Publications of ICOMOS Slovenia I 02 Protection and Reuse of Industrial Heritage: Dilemmas, Problems, Examples* edited by Sonja Ifko and Marko Stokin. 2018. 142 p.

61. Johnston R. S. Scholar gardens of China: A study and analysis of the spatial design of the Chinese private garden. Cambridge, England: Cambridge University Press. 1991. 351 p.
62. Jorgensen A., Tylecote M. Ambivalent landscapes—wilderness in the urban interstices *Landscape Res.* 2007. Vol. 32 (4). P. 443-462
63. Keswick M., Jencks C., Hardie A. *The Chinese Garden: History, Art and Architecture.* Cambridge, MA: Harvard University Press, 2003. 240 p.
64. Latkowska M. J. Post-industrial parks – places of protection and revitalisation of industrial areas. *Technical Transactions. Architecture.* Kraków. 2014, P. 205-208.
65. Lee T.-R. Heaven, Earth and Humans: Color Harmony in Chinese. *Culture Óbuda University. eBulletin.* 2012. Vol. 3, No. 1. P. 155–164.
66. Leshchenko N., Tovbych V. Modern approaches to the revitalization of historical exindustrial architecture. *Wiadomości Konserwatorskie. Journal of Heritage Conservation.* Warszawa, 2019. № 60. P. 51-58.
67. Leus M., Wouters I. Unloved industrial heritage as a motor for urban regeneration. *ICOMOS Conservation of 20th Century Heritage Conference: (Un)loved Modern Conference, Sydney 7-10 July 2009. Finds and Results from the Swedish Cyprus Expedition: A Gender Perspective at the Medelhavsmuseet.* 2009.
68. Loures L. Industrial Heritage: the past in the future of the city. *WSEAS Transactions on Environment and Development, 4(8), 687–696.*
69. Loures L., & Panagopoulos T. Sustainable reclamation of industrial areas in urban landscapes. *Sustainable Development and Planning.* 2007. Vol. 1 and 2, 102, P. 791-800.
70. Ma P., Li X., & Lan D. A Dual Strategy in the Adaptive Reuse of Industrial Heritage Buildings: The Shanghai West Bund Waterfront Refurbishment. *Buildings.* 2023. 13(7), P. 1582-1602.

71. Mathews S. The Fun Palace as virtual architecture: Cedric Price and the practices of indeterminacy. *Journal of Architectural Education*. 2006. Vol. 59(3). P. 39-48.
72. Moon W. Cedric Price: Radical Pragmatist, in Pursuit of Lightness. *Journal of Architectural Education*. 2017. Vol. 71(2). P. 171-183.
73. Niederhagemann S. Preservation of industrial heritage. *Structural Repairs and Maintenance of Heritage Architecture*. Conference: STREMAH. Vol. 118. 2011. P.15-20
74. Peng Y.G. Analysis of the Traditional Chinese Garden, Beijing, PRC: China Architecture and Building Press. 1986. 140 p.
75. Petryshyn H., Kryvoruchko, O., Lukashchuk H., Danylko N., Klishch O. Changing the Qualities of Urban Space by Means of Landscape Architecture. *Architectural Studies*. Vol. 8, № 1. 2022. P.22-33. DOI: 10.56318/as2022.01
76. Rinaldi B. M. The Chinese Garden: Garden Types for Contemporary Landscape Architecture. Basel: Birkhäuser Press.2011.
77. Trifa R. M. Structure, De-structure, Re-structure. The Second Life of Industrial Heritage. Acta Technica Napocensis: *Civil Engineering and Architecture*. Vol. 58(4). 2015. P. 48-55.
78. Villacampa A., Poli M. Reuse of the industrial heritage of milan: cultural settlement in Bovisa. *International Journal of Sustainable Development and Planning*. 2013. Vol. 8(4). P. 498-507.
79. Wang K., Shmelova-Nesterenko O. Design of cultural heritage trails based on urban catalyst theory: strategies and approaches. *Theory and practice of design*. № 34. 2024. C.199–208. DOI: 10.32782/2415-8151.2024.34.23
80. Yue X. Strategies and paths for the promotion and development of creative industrial Park. *Journal of Mudanjiang University*. Vol.. 10. 2018. P .105-106.
81. Zhang D. Classical Chinese Gardens: Landscapes for Self-Cultivation. *Journal of Contemporary Urban Affairs*. Vol. 2(1), 2018. P. 33-44. DOI: <https://doi.org/10.25034/ijcua.2018.3654>

82. Zhang P., Xiang M., Zhang T., Yao Y. Study on Comprehensive Value of Industrial Heritage in Yuejin Road Historic District Based on GIS Technology. *Open Journal of Social Sciences*. Vol. 9(5), 2021.P. 440-454.
83. 任利民. (基于艺术设计的现代工业设计美学因子研究. 吉林工程技术师范学院学报. 2014. 輸出 30(8). 頁面 59-60 [Рен Лімін. Дослідження естетичних факторів сучасного промислового дизайну на основі художнього дизайну. Журнал Цзілінського педагогічного університету інженерних технологій. 2014. Вип. 30 (8). С. 59-60].
84. 佟强.城市公共设施的工业设计改造. 黑龙江交通科技. 2006. 輸出 29(5). 頁面 115-115 [Тун Цян. Промислове проектування та трансформація міських громадських об'єктів. Транспортна наука і технологія Хейлунцзяна. 2006. Вип. 29 (5), С. 115-115].
85. 侯亚凤,孟祥彬. 北京市郊野公园公共设施改造以东升八家郊野公园冶为例. 北京林业大学学报 (社会科学版)/ 2014. 輸出 13(1). 頁面58-64 [Хоу Яфен, Мен Сянбін. Реконструкція громадських об'єктів у приміських парках Пекіна: тематичне дослідження приміського парку Донгшенг Бацзя Пекінського лісового університету (видання соціальних наук)., 2014. Вип. 13 (1), С. 58-64].
86. 刘晓都, 孟岩, 王辉. 制造历史——旧厂房的再生. 时代建筑, 2006. 輸出 2. 頁面 48-53 [Лю Сяоду, Мен Янь і Ван Хуей. Історія виробництва — Регенерація старих фабричних будівель. Times Architecture. 2006. Вип. 2. С. 48-53].
87. 动态的遗产策略: 文化, 经济, 历史维度下的荷兰建筑遗产改造实践. The Architect, 1, 2020. 頁面 22-31 [Чжу, К., Хайн, К., і Сан, Л. (). Стратегії динамічної спадщини: культурні, економічні та історичні виміри голландської практики відновлення архітектурної спадщини. Архітектор, 1, 2020. С. 22-31].

88. 叶茂乐.文化教育为导向的工业建筑再生设计——以厦华电子旧厂为例. 中外建筑, 2016. 輸出 7. 頁面 106-108 [Є Маоле. Проект регенерації промислових будівель, орієнтований на культуру та освіту — на прикладі старої фабрики електроніки Хохуа. Китайська та іноземна архітектура. 2016. Вип. 7. С. 106-108].
89. 孟璠磊.荷兰工业遗产保护与再利用概述. 国际城市规划, 2017. 輸出 32(2), 頁面 108-113 [Менг Фанлей. Огляд охорони та повторного використання промислової спадщини в Нідерландах. Міжнародне міське планування. 2017. Вип. 32 (2), С. 108-113].
90. 常湘琦, 朱育帆. 从遗存到遗产: 工业遗址景观化发展研究概述. 风景园林 2021. 輸出 28(1). 頁面 80-86 [Чан Сянці, Чжу Юфань. Від реліквій до спадщини: Огляд досліджень розвитку ландшафту промислової території. Ландшафтна архітектура. 2021. Вип. 28 (1), С. 80-86].
91. 庞国明.浅谈城市旧厂房的改造利用. 科技经济市场, 2014. 輸出 5. 頁面 168-169 [Пан Гомін. Коротка дискусія про реконструкцію та використання старих міських фабричних будівель. Економічний ринок науки та технологій. 2014. Вип. 5. С. 168-169]
92. 张晓莉.城市记忆与工业遗存. 国际城市规划. 2007. 輸出 22(3). 頁面 72-74 [Чжан Сяолі. Міська пам'ять та промислова спадщина. Міжнародне міське планування. 2007. Вип. 22 (3). С. 72-74].
93. 张海鸥. 城市工业废弃地改造的生态规划设计——以美国西雅图煤气厂公园为例. 绿色科技 2017 輸出 20. 頁面 14-17 [Чжан Хайоу. Екологічне планування та проектування реконструкції міських промислових пустирів — на прикладі Сіетльського газового парку. Зелені технології, 2017. Вип. 20. С. 14-17].
94. 张艳锋, 仝雷, 陈伯超, 徐帆, 欧阳红玉, 唐作剑.旧工业建筑的改造——沈阳市铁西工业区旧厂房改造. 沈阳建筑工程学院学报: 自然科学版, 2003.

- 輸出 19(4). 頁面 292-294 [Чжан Яньфен та ін. Реконструкція старих промислових будівель — Ремонт старих фабричних будівель у промисловій зоні Тієсі, місто Шеньян. *Журнал Шеньянського інституту архітектури та інженерії: видання природничих наук*. 2003. Вип. 19(4). С. 292-294]
95. 张艳锋.从废墟到乐园. 小城镇建设, 2004. 輸出 9. 頁面 80-84 [Чжан Яньфен. Від руїн до раю. Будівництво маленьких містечок. 2004. Вип. 9, С.80-84].
96. 曲茜. (关于旧厂房改造——设计与调研. 建筑知识: 学术刊. 2013. 輸出 7. 頁面 67-69 [Цюй Цянь. Реконструкція старих фабричних будівель — Проектування та дослідження. *Архітектурні знання: Академічний журнал*. 2013. Вип.7. С. 67-69].
97. 朱海, 高侨伟.关于抚顺石油一厂旧址改造工业景观公园的构想. 当代化工 2020 [Чжу Хай, Гао Цяовой. Концепція трансформації індустріального ландшафтного парку на території колишнього нафтового заводу № 1 у Фушуні. *Сучасна хімічна промисловість*. 2020].
98. 李凌月, 李曼雪, 肖扬. 中国城市空间生产中的企业主义——上海世博园土地再开发机制研究. 2022. 輸出 37. No.3, 頁面 67-72 DOI : 10.19830/j.uri.2020.098 [Лі Ліньюе, Лі Мансюе, Сяо Ян. Підприємництво у створенні міського простору в Китаї: дослідження механізму реконструкції земель Шанхайського всесвітнього виставкового парку. 2022. Вип.37, No.3, С.67-72. DOI : 10.19830/j.uri.2020.098].
99. 李铁军, 敖黎黎. 大连 15 库旧工业厂房再生性改造. 建设科技. 2009. 輸出 10. 頁面 84-85 [Тіцзюнь Лі, Лілі Ао. Регенеративна трансформація старого промислового заводу на складі № 15 у Даляні. *Construction Science and Technology*. 2009. Вип.10.С. 84-85].

100. 湯紹玲, 梁志敏. 賀州客家生態博物館.: 從空間論思考 [活的博物]. 全球客家研究. 2020. 輸出 15. 頁面 105-136 [Тан Шаолінг, Лян Чжімін. Екологічний музей Хечжоу Хакка: мислення з теорії космосу [Живий музей]. Глобальні дослідження хакка. 2020. Вип. 15. С. 105-136].
101. 翁哲雄. 关于泉州市旧厂房改造的回顾与思考. 福建建筑. 2015. 輸出 10, 頁面 34-37 [Вен Чжесюн. Огляд і роздуми про реконструкцію старих фабричних будівель у місті Цюаньчжоу. Архітектура Фуцзянь. 2015. Вип. 10. С. 34-37].
102. 解琨. 基于文化产业的旧厂房再生规划. 美与时代: 城市. 2020. 輸出4, 頁面 17-18 [Се Кун. Планування регенерації старих фабричних будівель на основі індустрії культури. Краса та часи: міста . 2020. Вип. 4. С.17-18]
103. 谢雨林. 可持续发展理念下旧工业建筑改造的路径探索. *Municipal Engineering*, 2022. 輸出 7(4), 頁面 92-94. DOI: <https://doi.org/10.26789/szgc.v7i4.910> [Се Юлін. Дослідження шляху реконструкції старих промислових будівель за концепцією сталого розвитку. Муніципальне будівництво. 2022. Вип.7 (4). С. 92-94. DOI: <https://doi.org/10.26789/szgc.v7i4.910>].
104. 遗产活化视角下工业遗产更新设计研究——以龙泉国境药厂为例 2024. 輸出 09(01) 頁面 121–130. DOI : <https://doi.org/10.12677/design.2024.91016> [Лі Чан. Дослідження дизайну відновлення промислової спадщини з точки зору відродження спадщини: на прикладі фармацевтичної фабрики Longquan Guojing. 2024. Вип.09(01), С. 121–130. DOI : <https://doi.org/10.12677/design.2024.91016>].

105. 邱勇哲.工业美学——旧工厂建筑再生. 广西城镇建设. 2017. 输出7, 页面 86-92 [Цю Юнчже. Промислова естетика — регенерація старих фабричних будівель. *Міське будівництво в Гуансі*. 2017. Вип 7. С. 86-92].
106. 邸锐, 黄华明.废旧工业建筑景观改造设计初探. 天津建设科. 2010. 输出 2, 页面 12-14 [Ді Руй, Хуан Хуамін. Попереднє дослідження проекту реконструкції ландшафту покинутих промислових будівель. Тяньцзіньська будівельна технологія / *Tianjin Construction Technology*. 2010. Вип 2. С.12-14].
107. 郑莉, 王立东.当代城市建设中的文化保护问题研究. 2020. 参考 4. 页面 83-89 [Чжен Лі, Ван Лідонг. Дослідження охорони культури в сучасному міському будівництві. Теоретичне спостереження 2020. Вип. 4. С. 83-89].
108. 金鑫, 陈洋, 王西京. 工业遗产保护视野下的旧厂房改造利用模式研究——以西安大华纱厂改造研究为例. 建筑学报. 2011. 页面 17-22 [Цзінь Сінь, Чень Ян, Ван Сіцзін. Дослідження режиму реконструкції та використання старих фабричних будівель з точки зору охорони промислової спадщини: Прикладне дослідження реконструкції прядильної фабрики «Хі'ан Даһуа». *Архітектура*. 2011. С. 17-22].
109. 陆伟芳, 余大庆. 19 世纪英国工业城市环境改造. 扬州大学学报: 人文社会科学版. 2001. 输出 15(4), 页面 50-55 [Лу Вейфан, Юй Дацін. Екологічна реконструкція британських промислових міст у ХІХ столітті. *Журнал Університету Янчжоу: видання гуманітарних і соціальних наук*. 2001. Вип. 15 (4). С. 50-55].
110. 陈婷.旧工业建筑的革新与再利用——浅析广州市太古仓码头旧仓库建筑改造设计. 价值工程. 2011. 输出 30(6). 页面 43-44 [Чен Тінью Ремонт та повторне використання старих промислових будівель. Аналіз проекту

- реконструкції старих складських будівель у пристані Тайгуцанг, місто Гуанчжоу. *Інженерна цінність*. 2011. Вип. 30 (6). С. 43-44].
111. 马辉, & 邹广天. 浅谈照明设计在旧工业厂房改造中的运用. 艺术教育, 2017. 輸出 10. 頁面 213-214 [Ма Хуей, Цзоу Гуантянь. Коротка дискусія про застосування дизайну освітлення при реконструкції старих промислових підприємств. *Художня освіта*. 2017. Вип. 10. С. 213-21].
112. 余文婷, 金恩贞, 洪宽善. 后工业景观的生态性再生研究. 设计. 2015. 輸出 11. 頁面 65-67. [Вентін Ю., Еньчжень Цзінь, Куаньшань Хун / Юй Вентін, Цзінь Еньчжень і Хун Куаньшань. Дослідження екологічної регенерації постіндустріального ландшафту. *Дизайн*. 2015. Вип. 11. С. 65-67]
113. 汪文, 王贝, 陈伟, 何蕾. 澳大利亚工业遗产适应性再利用的经验与启示. 国际城市规划. 2021 輸出 36(3), 頁面 129-135. [Ван Вень та ін. Досвід і освіта адаптивного повторного використання австралійської промислової спадщини. *Міжнародне міське планування*. 2021. Вип. 36 (3), С. 129-135].
114. 张旻ю 吕海平. 德国维斯马老港口区旧厂房改造和利用设计. 沈阳建筑大学学报: 社会科学版. 2010. 輸出 12(4), 頁面 419-423 [Чжан Янг, Лу Хайпін. Проект реконструкції та використання старих фабричних будівель у районі старого порту Вісмара, Німеччина. *Журнал Шеньянського університету Цзяньчжу: Видання соціальних наук*. 2010. Вип. 12 (4). С. 419-423].
115. 张健健. 工业文化传承视域下的 工业遗产更新研究-以英国为例 2019. [Чжан Цзяньцзянь. Дослідження відновлення індустріальної спадщини з

- точки зору успадкування індустріальної культури — на прикладі Великобританії. *Архітектурний журнал*. 2019].
116. 魏正昶. 试论可持续发展理念在旧工业建筑改造中的应用. *建筑与文化*. 2019. 輸出 11. 頁面 29-30 [Вей Чженьян. Про застосування концепції сталого розвитку в реконструкції старих промислових будівель. *Архітектура та культура*. 2019. Вип. 11. С. 29-30].
117. 邱锐, 黄华明. 废旧工业建筑景观改造设计初探. *天津建设科技* 2010. 輸出 2. 頁面 12-14 [Ді Руй, Хуан Хуамін. Попереднє дослідження проекту реконструкції ландшафту покинутих промислових будівель. *Тяньцзінська будівельна технологія*. 2010. Вип. 2. С. 12-14].

Електронні ресурси:

118. Малі архітектурні форми. URL: https://vue.gov.ua/%D0%9C%D0%B0%D0%BB%D1%96_%D0%B0%D1%80%D1%85%D1%96%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BD%D1%96_%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B8 (дата звернення: 14.08.2024).
119. Міські водоймища. Водойми і гідроспоруди в садово-парковому ландшафті. URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/806160/mod_resource/content/1/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F%2011.pdf (дата звернення: 07.08.2024).
120. Перший інноваційний парк України. URL: <https://unit.city/about/> (дата звернення: 21.08.2024).
121. Швець В.В., Гордійчук Ю.В.. Реновація виробничих, промислово-складських зон з метою їх ефективного використання. *Матеріали XLVIII науково-технічної конф. підрозділів ВНТУ, Вінниця, 13-15*

- березня 2019 р. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fbtegp/all-fbtegp-2019/paper/view/7681>. (дата звернення: 12.09.2024).
122. Adaptive Reuse. URL: http://transurbaneuchina.eu/online-compedium/adaptive-reuse/?no_cache=1 (дата звернення 21.08.2023)
123. Ballast Point Park. *McGragor Coxall*. URL: <https://mcgregorcoxall.com/project-detail/125> (дата звернення: 01.10.2023).
124. Bartolini, N. DeSilvey, C. Making space for hybridity: Industrial heritage naturecultures at West Carclaze Garden Village, Cornwall. *Geoforum*. 2020, Vol. 113, P. 39–49. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0016718520300993> (дата звернення: 19.09.2023).
125. Bernepark, Bottrop Ebel. *Landezine*. 2020. URL: <https://landezine.com/bernepark-bottrop-ebel-by-dtp/> (дата звернення: 28.06.2022)
126. Bethlehem SteelStacks Arts + Cultural Campus. *Landezine*. 2015. URL: <https://landezine.com/bethlehem-steelstacks-arts-culture-campus-by-wrt/> (дата звернення: 05.10.2023)
127. Canada's Sugar Beach. 2012. URL: <https://www.asla.org/2012awards/036.html> (дата звернення: 09.08.2024)
128. Design Paths to Ecological Urbanism by Kongjian Yu. Comparative Case Studies of Zhongshan Shipyard Park and Tianjin Qiaoyuan Park. 2014. URL: https://web.mit.edu/nature/projects_14/pdfs/2014-KonjianYuChinaCases-Ma.pdf (дата звернення: 10.09.2023)
129. Docklands Park | Yangtze River, Jiangyin, China | BAU. World Landscape Architecture. URL: <https://worldlandscapearchitect.com/docklands-park-yangtze-river-jiangyin-china-bau/?v=3a1ed7090bfa> (дата звернення: 25.09.2024)
130. Dupont L., Ooms K., Antrop M., Etvelde V. Testing validity of saliency-based method for visual assessment of constructions in the landscape. *Landsc. Urban Planning*. 2017. С. 325–338. URL: <https://www>.

- researchgate.net/publication/318767790 (дата звернення 14.08.2023). DOI 10.1016/j.landurbplan.2017.07.005
131. Eplényi A., Tóth E. The role of red in contemporary landscape design. *Scientific Journal of Latvia University of Agriculture Landscape Architecture and Art*. 2015. Vol. 7. P. 50–60. URL: https://lufb.llu.lv/Raksti/Landscape_Architecture_Art/2015/VOL7/Latvia-University-Agriculture_Landscape_Architecture_Art_VOL7_2015-50-60.pdf (дата звернення 05.09.2022)
 132. Foundries' Garden. *Lndezine*. 2009. URL: <https://landezine.com/foundries-garden/> (дата звернення: 21.08.2024)
 133. Gas Works Park. *The Cultural Landscape Foundation*. URL: <https://www.tclf.org/landscapes/gas-works-park> (дата звернення: 05.08.2022).
 134. GENK C-m!ne. *Lndezine*. 2012. URL: <https://landezine.com/genk-c-mne-by-hosper-landscape-architecture-and-urban-design/> (дата звернення: 28.08.2022)
 135. Hanson M. Zhongshan Shipyard Park. URL: http://www.zs.gov.cn/ywb/environment/livablecity/content/post_1637108.html (дата звернення 03.08.2023)
 136. High Line, Section 2. *Lndezine*. URL: <https://landezine.com/high-line-section-2-by-james-corner-field-operations/> (дата звернення: 28.07.2022).
 137. Hunter's Point South Waterfront Park celebrates Completion of Phase II. 2018. URL: <https://archello.com/project/hunters-point-south-waterfront-park-2> (дата звернення: 25.07.2022).
 138. Klyde Warren Park. URL: <https://texanbynature.org/projects/klyde-warren-park/> (дата звернення: 05.08.2022).
 139. Laasby Sea Park. *Lndezine*. 2018. URL: <https://landezine.com/laasby-sea-park-by-labland/> (дата звернення: 10.08.2022).

140. Landschaftspark Duisburg Nord—Duisburg, Germany Latz + Partners. URL: https://escholarship.org/content/qt0s88h5sd/qt0s88h5sd_noSplash_85c27284d6ba2c2b644db1c30d1c72b0.pdf?t=krncdy (дата звернення: 05.09.2022).
141. Masonic Amphitheatre and Smith Creek Pedestrian Bridge. *Landezine*. 2015. URL: <https://landezine.com/masonic-amphitheatre-and-smith-creek-pedestrian-bridge-by-designbuildlab/> (дата звернення: 08.10.2023).
142. MFO Park. *Landezine*. 2009. <https://landezine.com/mfo-park-switzerland/> (дата звернення: 16.07.2022).
143. Millenary Park. *Landezine*. 2015. URL: <https://landezine.com/millenary-park-by-ujirany-new-directions/> (дата звернення: 21.07.2022).
144. Museum of Steel. 2011. URL: <https://landezine.com/landscape-architecture-steel-museum/> (дата звернення: 16.08.2023).
145. Museum Park Louvre Lens. 2016. URL: <https://landezine.com/museum-park-louvre-lens-by-mosbach-paysagistes/> (дата звернення: 08.08.2024).
146. Pancewicz A. Contemporary Parks in Post-Industrial Cities of Upper Silesian-Zaglebie Metropolis. *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering*. 2018. URL: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1757-899X/471/9/092037> (дата звернення: 25.09.2023).
147. Parc des Iles. *Landezine*. 2015. URL: <https://landezine.com/parc-des-iles/> (дата звернення: 27.07.2022).
148. Pirrama Park. *Landezine*. 2011. URL: <https://landezine.com/pirrama-park-by-aspect-studios/> (дата звернення: 11.08.2022).
149. Play Landscape be-MINE. *Landezine*. 2016. URL: <https://landezine.com/play-landscape-be-mine-beringen-be-by-carve-and-omgeving/> (дата звернення: 08.10.2023).
150. Red Ribbon Tanghe River Park, Qinhuangdao City, China URL: <https://bluehealth.tools/51-2-copy-copycopy-2-copy-40-copy-8/> (дата звернення 07.08.2023)
151. Roman Quarry Redesign. *Landezine*. 2010. URL: <https://landezine.com/roman-quarry-redesign/> (дата звернення: 01.06.2022)/

152. Rosa Luxemburg Garden. *Landezine*. 2016. URL: <https://landezine.com/rosa-luxemburg-garden-by-in-situ-architectes-paysagistes/> (дата звернення: 10.08.2024).
153. Rouen – The Great River Promenade. *Landezine*. 2022. URL: <https://landezine.com/rouen-the-great-river-promenade-by-in-situ/> (дата звернення: 05.09.2022).
154. Rudick, T. The Importance of Urban Parks in the U.S. and Around the World URL: <https://www.earthshare.org/importance-of-urban-parks-in-the-u-s-and-around-the-world> (дата звернення 15.08.2023)
155. Scenic Path along Igualada’s Old Gypsum Mines. *Landezine*. 2019. URL: <https://landezine.com/scenic-path-along-igualadas-old-gypsum-mines-by-batlleiroig/> (дата звернення: 09.08.2022).
156. Schöneberger Südgelände Park. *Landezine*. 2013. URL: <https://landezine.com/schoneberger-sudgelände-park-by-odious/> (дата звернення: 08.08.2022).
157. Seattle Art Museum: Olympic Sculpture Park. 2008. URL <https://www.weissmanfredi.com/projects/386-seattle-art-museum-olympic-sculpture-park> (дата звернення: 08.10.2023).
158. The Goods Line. *Landezine*. 2015. URL: <https://landezine.com/the-goods-line-by-aspect-studios/> (дата звернення: 21.08.2022).
159. The Irresistible Appeal of the ‘Post-Industrial Park. 2022. URL: <https://www.bloomberg.com/news/features/2022-03-05/what-s-wrong-with-privately-funded-post-industrial-parks> (дата звернення: 30.07.2023).
160. The Old Vinyl Factory. 2019. URL: <https://landezine.com/the-old-vinyl-factory-by-studio-egret-west/> (дата звернення: 03.09.2023).
161. The Steel Yard. *Landezine*. 2009. URL: <https://landezine.com/steel-yard-post-industrial-landscape-redesign-klopfert-martin-design/> (дата звернення: 20.08.2023).
162. UNIT City 1st stage. *Landezine*. 2016. URL: <https://landezine.com/unit-city-1st-stage-by-kotsiuba/> (дата звернення: 21.06.2023).

163. Wagoner V. Why city parks matter. URL: <https://cityparksalliance.org/about-us/why-city-parks-matter/> (дата звернення 21.08.2023).
164. Wang R. On the Application of “Red Culture” in Urban Parks. *Open Journal of Applied Sciences*. 2023. Vol.13(7). URL: <https://www.scirp.org/journal/paperinformation.aspx?paperid=126595> DOI: 10.4236/ojapps.2023.137088 (дата звернення 03.08.2023)
165. Warner, Zachary K. Chinese Gardens: Solutions for Urban Nature Deficit. All Graduate Plan B and other Reports. 2020. URL: <https://digitalcommons.usu.edu/gradreports/1501> (дата звернення: 15.10.2022).
166. Yizhao Yang, Jie Hu. Sustainable Urban Design with Chinese Characteristics: Inspiration from the Shan-Shui City Idea. *Articulo. Journal of Urban Research*. 2016. DOI: <https://doi.org/10.4000/articulo.3134>. URL: https://journals-openedition-org.translate.goog/articulo/3134?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ru&_x_tr_hl=ru&_x_tr_pto=nui,sc (дата звернення 28.09.2021).
167. Yue, X. Translating the cultural landscape: A Chinese Garden In East Tennessee... дис. ступінь магістра ландшафтної архітектури. Університет Теннессі, Ноксвілл. 2013. URL: https://trace.tennessee.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2650&context=utk_gradthes (дата звернення 09.09.2023)
168. Zhang W. Local Culture on the Reuse of old Buildings in Industrial Area ... дис.магістра: Карлскруна, Швеція, 2012. URL: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:829381/fulltext01.pdf> (дата звернення 09.09.2023)
169. Zhongshan Shipyard Park. URL: <https://landezine.com/zhongshan-shipyard-park-by-turenscape/> (дата звернення: 11.10.2023).
170. 一江清水万重山 | 江苏江阴：依水而兴打造“最美长江岸线” [Річка з чистою водою і тисячі гір | Цзяньїнь, Цзянсу: процвітання біля води для створення «найкрасивішого узбережжя річки Янцзи».] URL:

https://cjjjd.ndrc.gov.cn/gongzuodongtai/yanjiangyaowen/jiangsu/202405/t20240530_1386582.htm

171. 向野与共生：杨树浦六厂滨江公共空间更新——电站辅机厂东厂改造 / 刘宇扬建筑事务所 [Дикість і симбіоз: Оновлення громадського простору вздовж річки на Шостому заводі Яншупу - Реконструкція Східного заводу заводу допоміжного обладнання електростанції / Liu Yuyang Architects] URL: <https://www.archiposition.com/items/2021123002010> (дата звернення: 17.11.2023).
172. 工业遗产：为历史文化名城增添新亮点 [Індустріальна спадщина: додавання нових родзинок до історичного та культурного міста]. URL: <https://www.citieschina.org.cn/show/id/a1687243084995.html>. (дата звернення: 19.11.2023).
173. 江阴市滨江公园 / BAU建筑与城市设计事务所 [Парк на березі річки Цзянінь / будівельна архітектура та дизайн мівського середовища] URL: <https://www.archdaily.cn/cn/960759/jiang-yin-shi-bin-jiang-gong-yuan-baujian-zhu-yu-cheng-shi-she-ji-shi-wu-suo> (дата звернення: 15.11.2023).

ДОДАТКИ

ТИПОЛОГІЯ ПЛАНУВАЛЬНИХ РІШЕНЬ У ДИЗАЙНІ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ

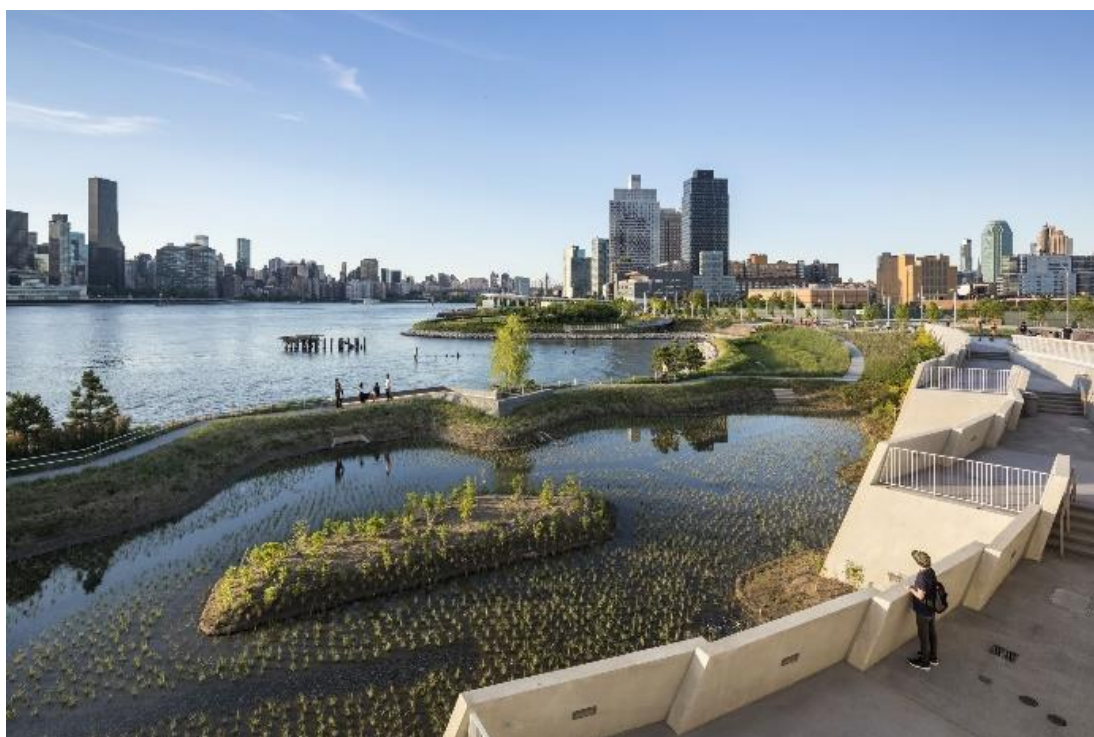

Рис.2.1 Південний набережний парк Hunter's Point (США) (у минулому порт)

ТИПОЛОГІЯ ПЛАНУВАЛЬНИХ РІШЕНЬ У ДИЗАЙНІ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ

Рис.2.2 Bethlehem SteelStacks Arts + Cultural Campus ((Віфлеєм, Пенсильванія,США) (у минулому завод компанії з виготовлення сталі Bethlehem Steel Corporation)

ТИПОЛОГІЯ ПЛАНУВАЛЬНИХ РІШЕНЬ У ДИЗАЙНІ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ

Рис.2.3 Балласт Пойнт Парк (Сідней, Австралія) (у минулому завод з виробництва мастил)

ТИПОЛОГІЯ ПЛАНУВАЛЬНИХ РІШЕНЬ У ДИЗАЙНІ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ

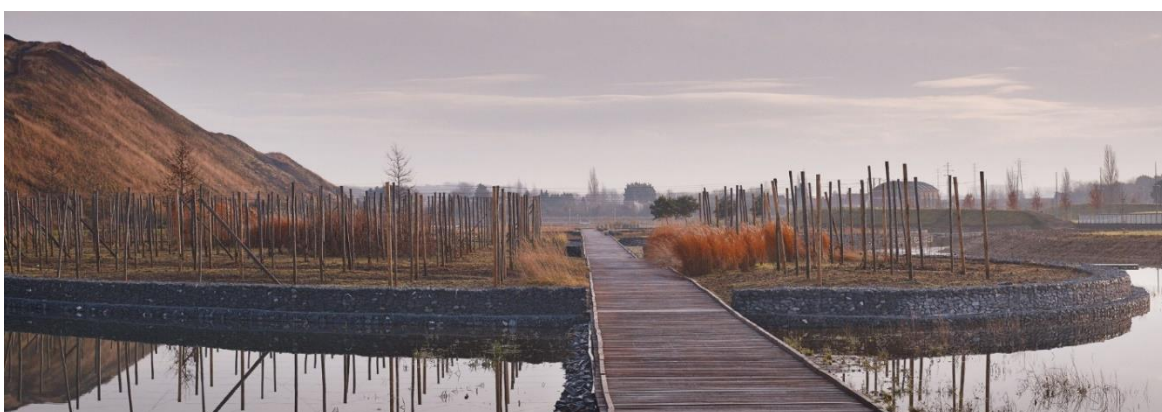
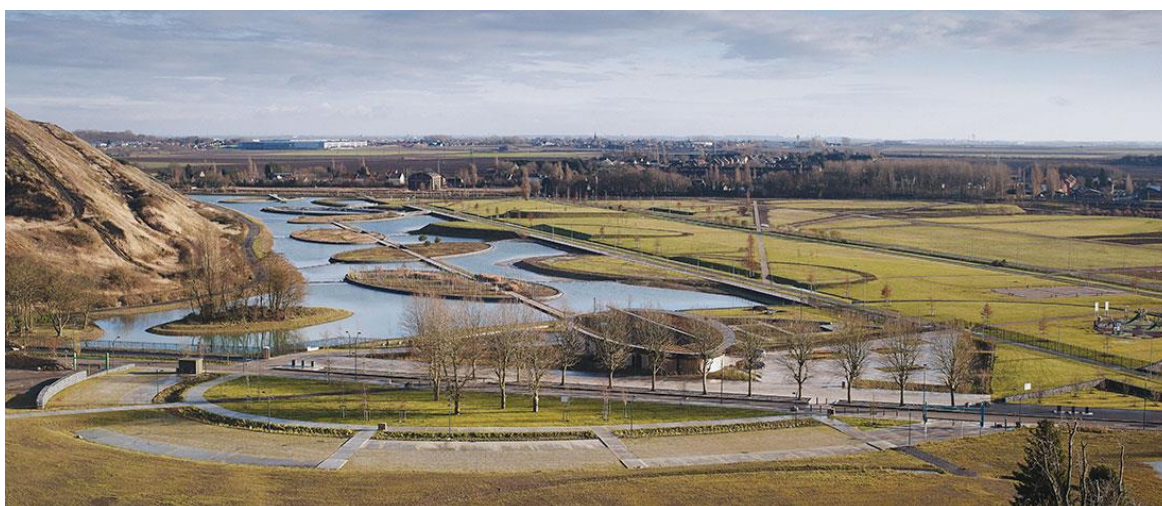
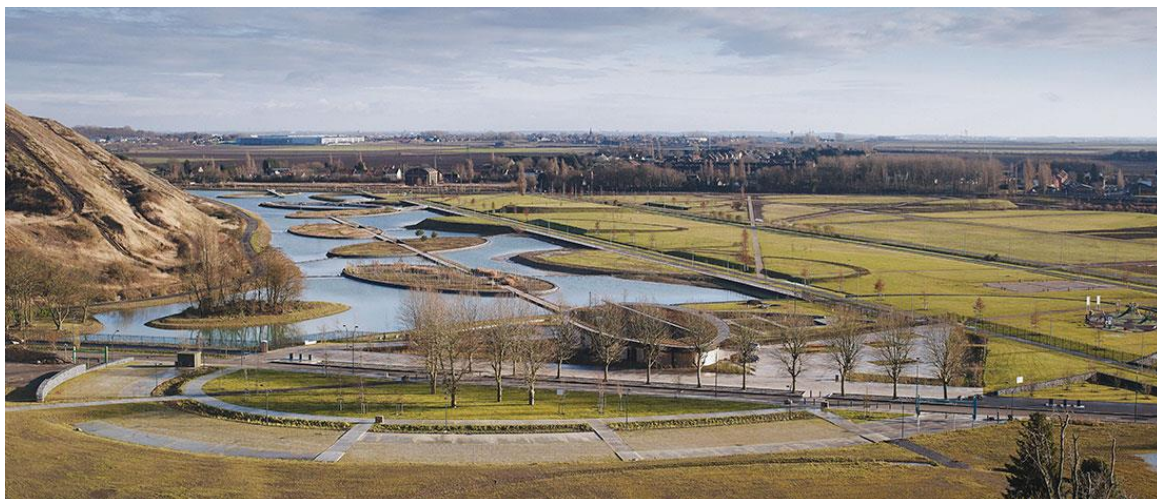

Рис.2.4 Парк островів (Енен-Бомон, Нор-Па-де-Кале, Франція) (у минулому коксохімічний завод Дрокур)

ТИПОЛОГІЯ ПЛАНУВАЛЬНИХ РІШЕНЬ У ДИЗАЙНІ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ

Рис.2.5 Парк High Line, Section 2 (Нью-Йорк, США) (у минулому надземна вантажна лінія)

ТИПОЛОГІЯ ПЛАНУВАЛЬНИХ РІШЕНЬ У ДИЗАЙНІ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ

Рис.2.6 Парк Playscape de-Mine (Брюссель. Бельгія) (у минулому шахта)

ТИПОЛОГІЯ ПЛАНУВАЛЬНИХ РІШЕНЬ У ДИЗАЙНІ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ

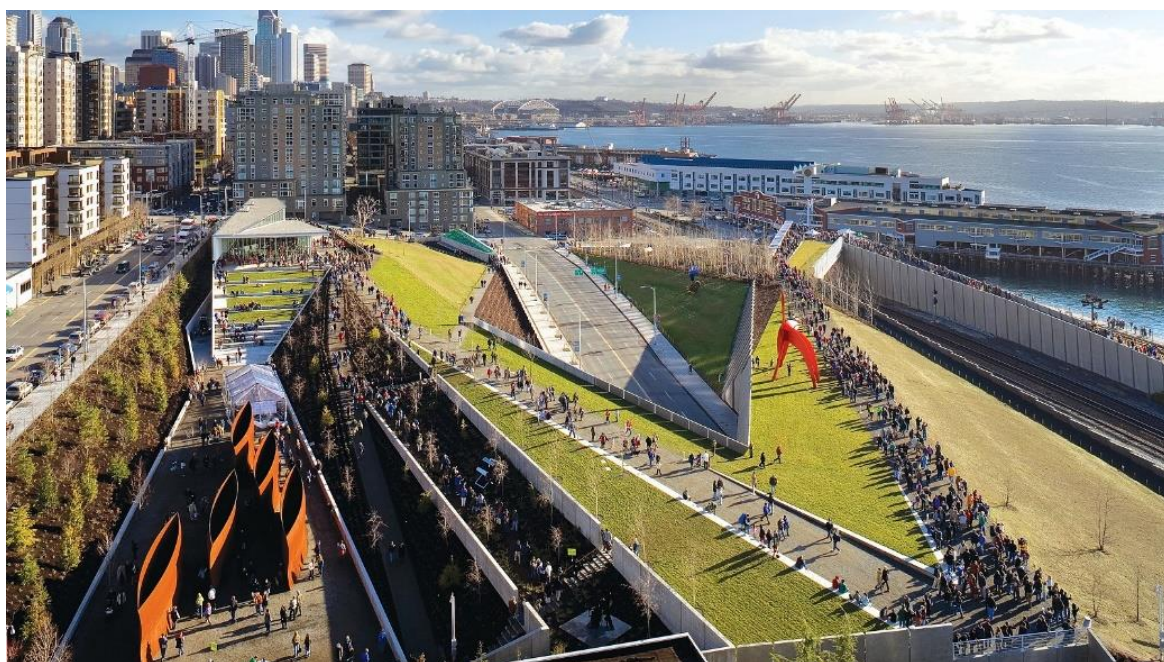

Рис.2.7 Олімпійський парк скульптур (Сіетл, США) (у минулому промисловий майданчик)

ТИПОЛОГІЯ ПЛАНУВАЛЬНИХ РІШЕНЬ У ДИЗАЙНІ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ

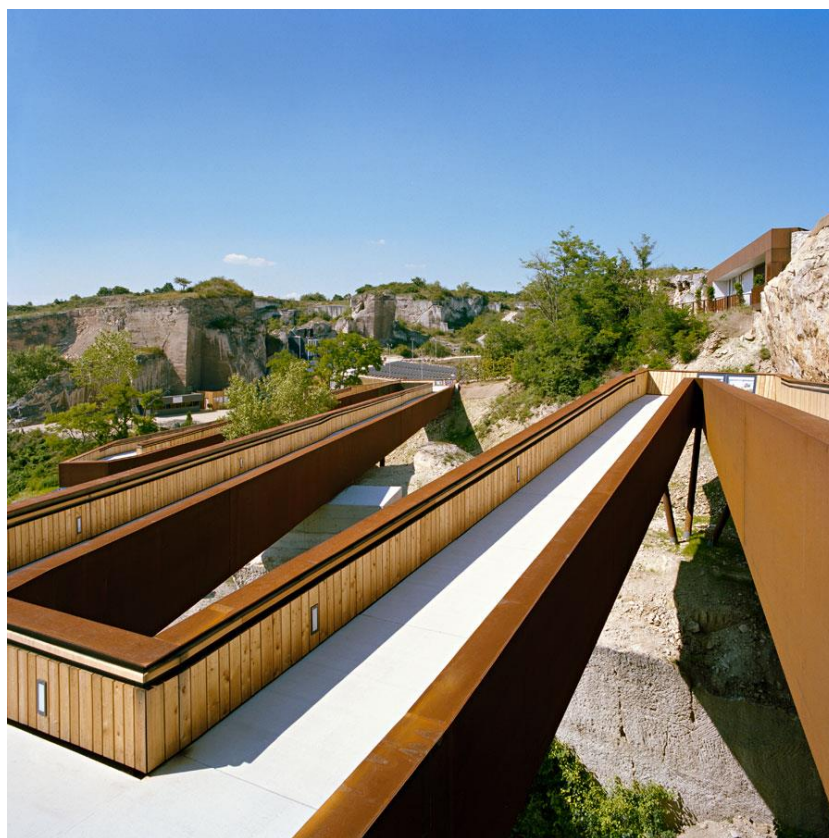

Рис.2.8 Парк Roman Quarry Redesign (Сент-Маргаретен, Австрія) (у минулому римські каменоломні)

ТИПОЛОГІЯ ПЛАНУВАЛЬНИХ РІШЕНЬ У ДИЗАЙНІ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ

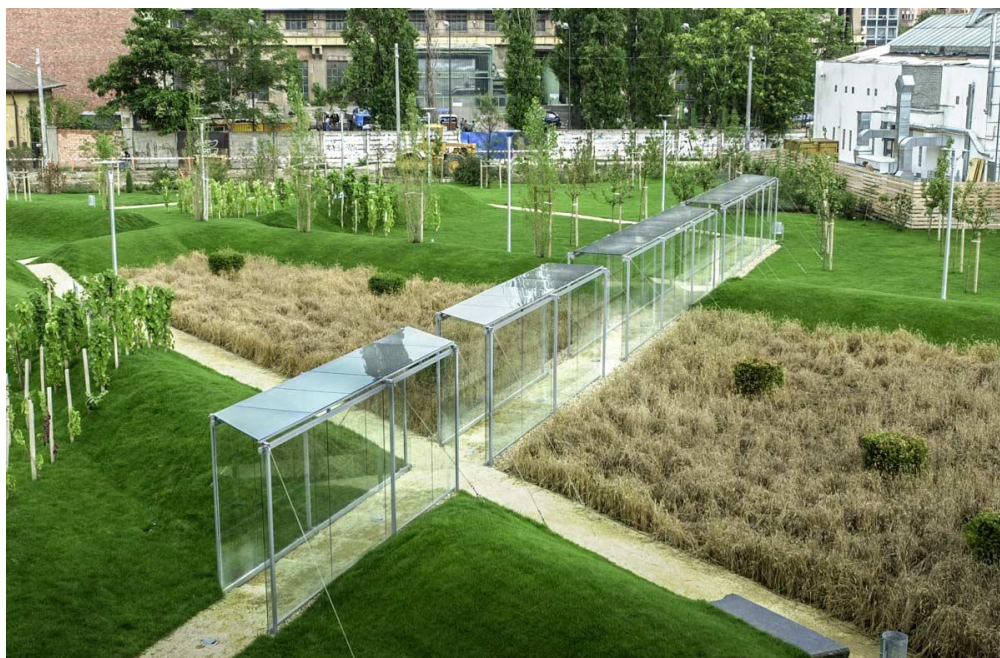

Рис.2.9 Парк тисячоліття (Будапешт, Угорщина) (у минулому заводський комплекс, де виготовляли механічні та електричні частини)

ТИПОЛОГІЯ ПЛАНУВАЛЬНИХ РІШЕНЬ У ДИЗАЙНІ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ

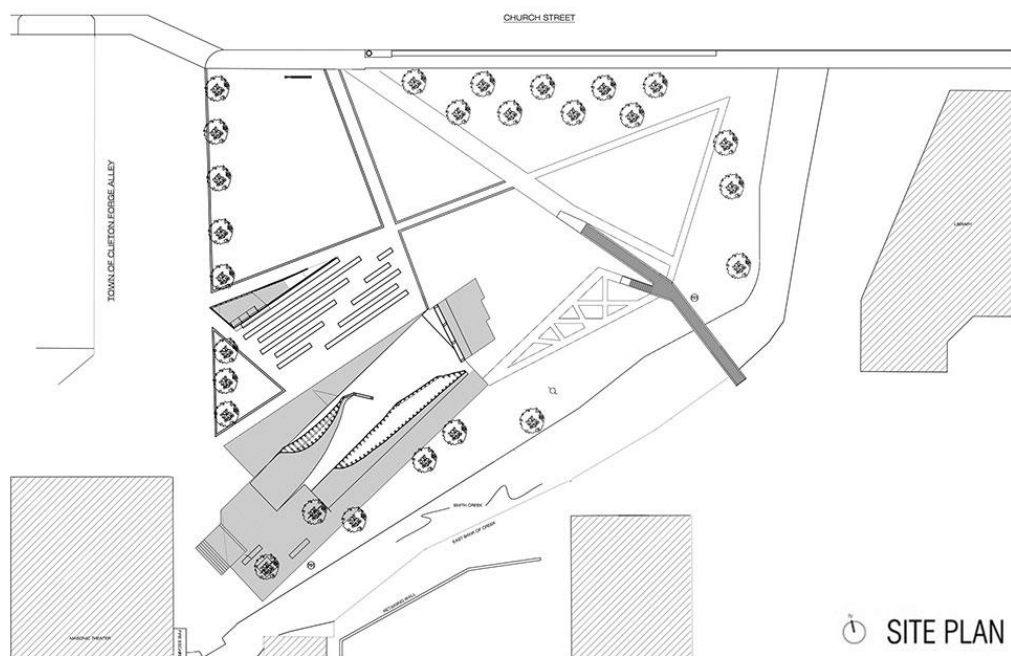

Рис.2.10 Парк Masonic Amphitheatre and Smith Creek Pedestrian Bridge м.Кліфтон-Фордж (Вірджинії, США) (у минулому промисловий склад)

ОБ'ЄКТИ НЕЖИВОЇ ПРИРОДИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ДИЗАЙНУ
ПАРКІВ НА КОЛИШНІХ ПРОМИСЛОВИХ ТЕРИТОРІЯХ

Рис.2.11 Парк-музей «Ленз Лувр» (Париж, Франція) (у минулому територія промислового звалища) (*штучна трансформація колишнього промислового рельєфу*)

ОБ'ЄКТИ НЕЖИВОЇ ПРИРОДИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ДИЗАЙНУ
ПАРКІВ НА КОЛИШНІХ ПРОМИСЛОВИХ ТЕРИТОРІЯХ

Рис.2.12 Парк вздовж копалин Ігуалада. Передмістя Барселони (Іспанія)
(збереження існуючого рельєфу місцевості, що сформувався під час роботи
промислового підприємства)

ОБ'ЄКТИ НЕЖИВОЇ ПРИРОДИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ДИЗАЙНУ ПАРКІВ НА КОЛИШНІХ ПРОМИСЛОВИХ ТЕРИТОРІЯХ

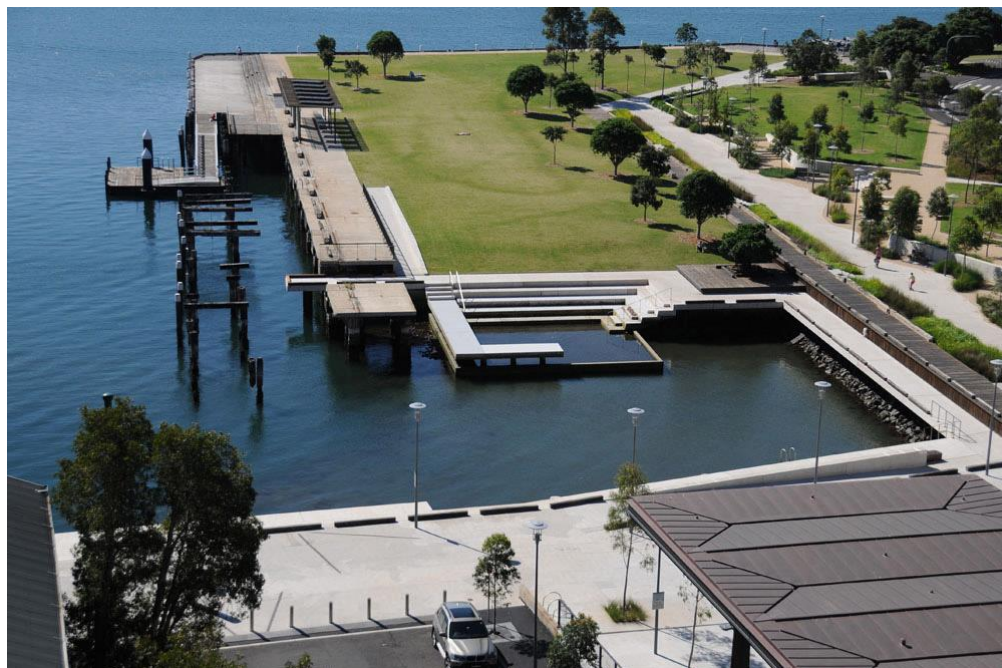

Рис.2.13 Pittwater Park. Сідней (Австралія) (створення чіткого кордону між водоймою та сушею)

ОБ'ЄКТИ НЕЖИВОЇ ПРИРОДИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ДИЗАЙНУ
ПАРКІВ НА КОЛИШНІХ ПРОМИСЛОВИХ ТЕРИТОРІЯХ

Рис.2.14 Комплекс парків Sugar Beach Торонто (Канада) (у минулому цукровий завод) (впровадження активних форм водних об'єктів)

ОБ'ЄКТИ НЕЖИВОЇ ПРИРОДИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ДИЗАЙНУ ПАРКІВ НА КОЛИШНІХ ПРОМИСЛОВИХ ТЕРИТОРІЯХ

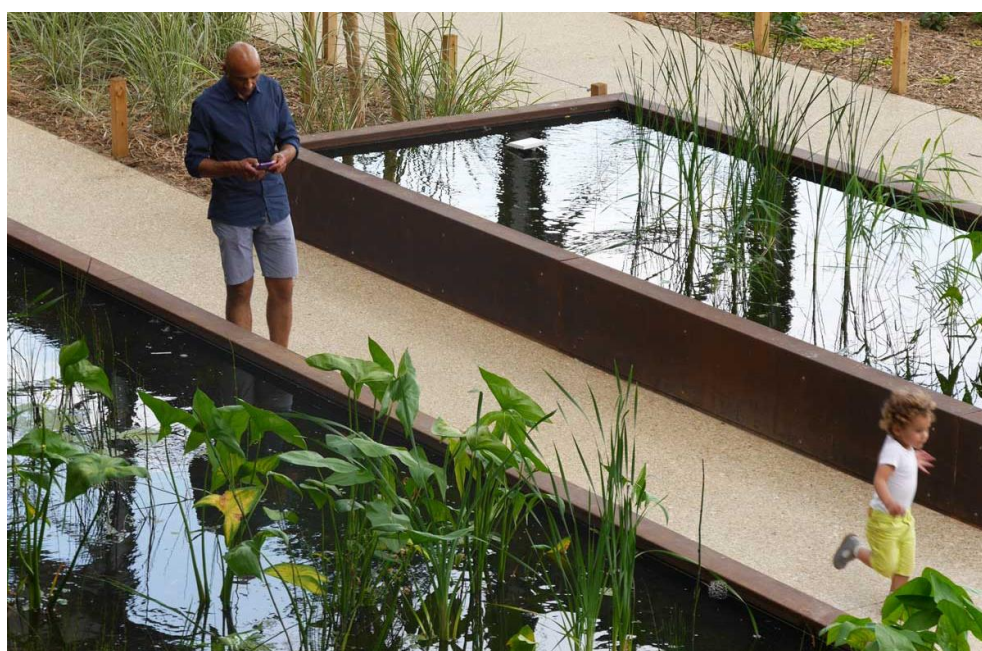

Рис.2.15 Сад Розі Люксембург, Париж (Франція) (у минулому залізнична колія) (прийом створення штучних водойм)

ОБ'ЄКТИ НЕЖИВОЇ ПРИРОДИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ДИЗАЙНУ ПАРКІВ НА КОЛИШНІХ ПРОМИСЛОВИХ ТЕРИТОРІЯХ

Рис.2.16 Vottrop Ebel Vernepark, Боттроп (Німеччина) (у минулому очисна споруда) (прийом реорганізації колишніх промислових об'єктів у водоймища)

ОБ'ЄКТИ НЕЖИВОЇ ПРИРОДИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ДИЗАЙНУ ПАРКІВ НА КОЛИШНІХ ПРОМИСЛОВИХ ТЕРИТОРІЯХ

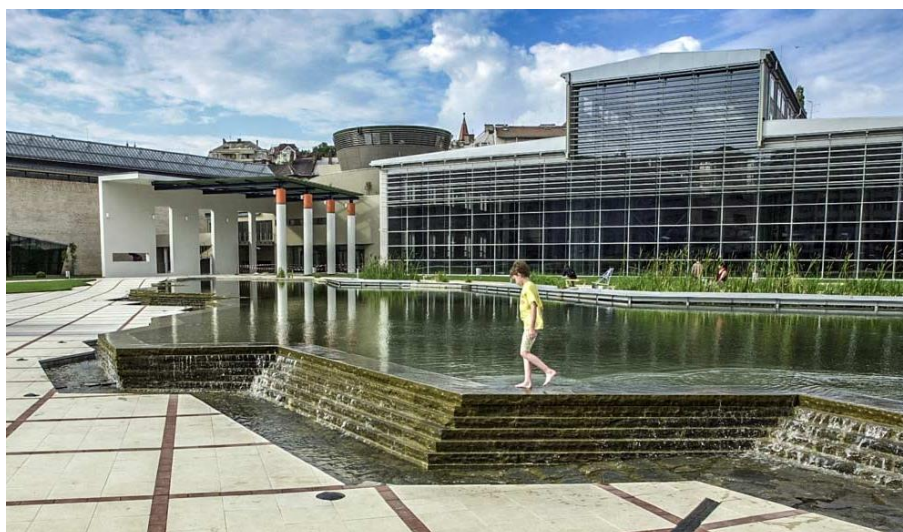

Рис.2.17 Парк Тисячоліття, Будапешт (Угорщина) (у минулому заводський комплекс, де виготовляли механічні та електричні частини) (прийом реорганізації колишніх промислових об'єктів у водоймища)

ОБ'ЄКТИ НЕЖИВОЇ ПРИРОДИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ДИЗАЙНУ ПАРКІВ НА КОЛИШНІХ ПРОМИСЛОВИХ ТЕРИТОРІЯХ

Рис.2.18 Морський парк Лаасбі (Данія)(у минулому фабрика) (прийом реорганізації колишніх промислових об'єктів у водойми)

ІНТЕГРАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ ПРОМИСЛОВОЇ СПАДЩИНИ ТА
НОВОСТВОРЕНИХ МАЛИХ АРХІТЕКТУРНИХ ФОРМ ЯК
ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД З ФОРМУВАННЯ ДИЗАЙНУ ПАРКІВ
НА ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Рис.2.19 . Парк газових заводів, Сієтл (США)(у минулому завод з переробки вугілля) (*інтеграція колишніх промислових об'єктів як цілісних одиниць у середовище парку*)

ІНТЕГРАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ ПРОМИСЛОВОЇ СПАДЩИНИ ТА
НОВОСТВОРЕНИХ МАЛИХ АРХІТЕКТУРНИХ ФОРМ ЯК
ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД З ФОРМУВАННЯ ДИЗАЙНУ ПАРКІВ
НА ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЯХ

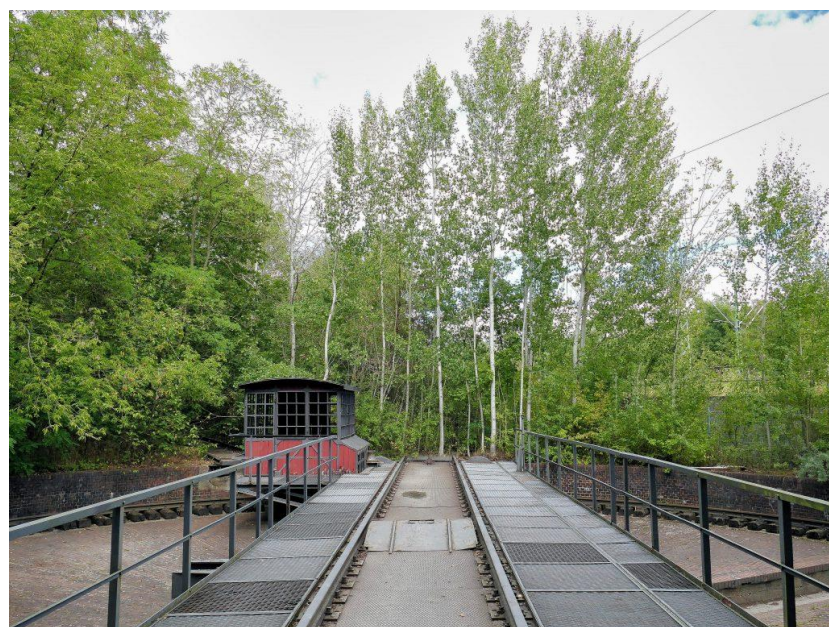

Рис.2.20 . Південний парк Шенеберг. Берлін (Німеччина) (у минулому залізнична станція) (інтеграція колишніх промислових об'єктів як цілісних одиниць у середовище парку)

ІНТЕГРАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ ПРОМИСЛОВОЇ СПАДЩИНИ ТА
НОВОСТВОРЕНИХ МАЛИХ АРХІТЕКТУРНИХ ФОРМ ЯК
ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД З ФОРМУВАННЯ ДИЗАЙНУ ПАРКІВ
НА ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЯХ

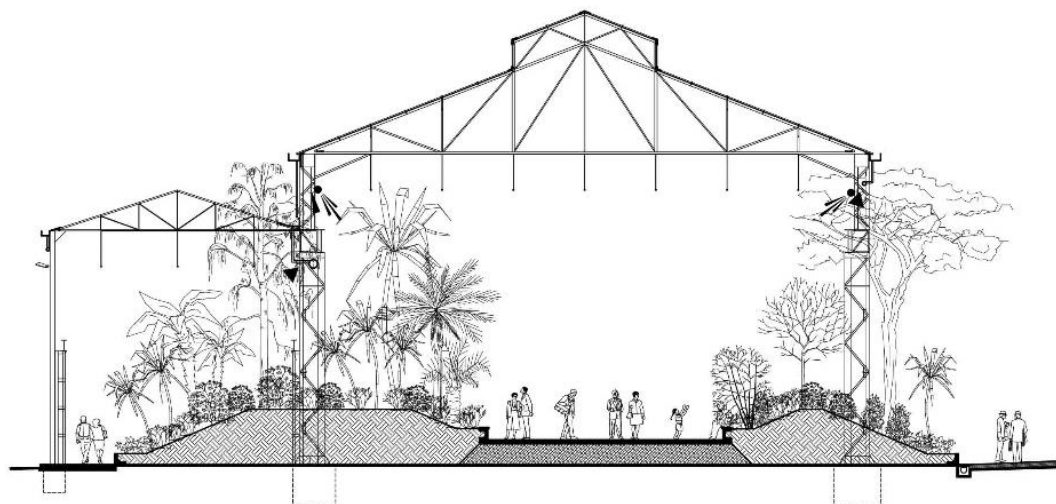

Рис.2.21 Ливарний сад, Нант (Франція) (у минулому фабрика) (використання колишніх промислових архітектурних конструкцій як «оболонки» сучасного міського парку із додаванням нових матеріалів)

ІНТЕГРАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ ПРОМИСЛОВОЇ СПАДЩИНИ ТА
НОВОСТВОРЕНИХ МАЛИХ АРХІТЕКТУРНИХ ФОРМ ЯК
ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД З ФОРМУВАННЯ ДИЗАЙНУ ПАРКІВ
НА ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЯХ

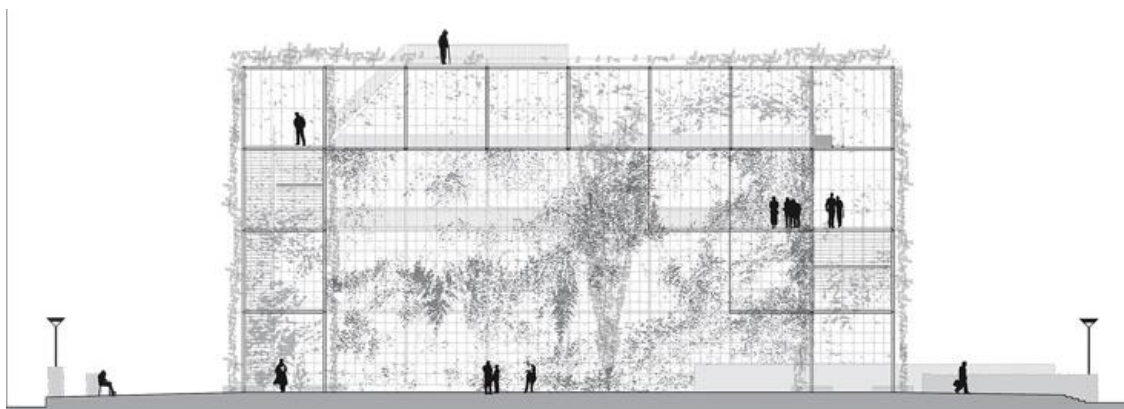

Рис.2.22 MFO Park, Цюрих (Швейцарія) (у минулому фабрика) (збереження колишніх промислових архітектурних конструкцій як «оболонки» сучасного міського парку)

ІНТЕГРАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ ПРОМИСЛОВОЇ СПАДЩИНИ ТА
НОВОСТВОРЕНИХ МАЛИХ АРХІТЕКТУРНИХ ФОРМ ЯК
ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД З ФОРМУВАННЯ ДИЗАЙНУ ПАРКІВ
НА ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Рис.2.24 Парк «Сталевий двір», Провіденс (США) (у минулому сталеливарний завод) (оновлення каркасу колишньої промислової будівлі завдяки фарбуванню)

ІНТЕГРАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ ПРОМИСЛОВОЇ СПАДЩИНИ ТА
НОВОСТВОРЕНИХ МАЛИХ АРХІТЕКТУРНИХ ФОРМ ЯК
ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД З ФОРМУВАННЯ ДИЗАЙНУ ПАРКІВ
НА ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Рис.2.25 UNIT City, Київ (Україна) (у минулому мотоциклетний завод)
(впровадження новостворених малих архітектурних форм у простір парку)

ІНТЕГРАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ ПРОМИСЛОВОЇ СПАДЩИНИ ТА
НОВОСТВОРЕНИХ МАЛИХ АРХІТЕКТУРНИХ ФОРМ ЯК
ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД З ФОРМУВАННЯ ДИЗАЙНУ ПАРКІВ
НА ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Рис.2.26 Mayfield Park, Манчестер (Великобританія) (у минулому залізнична станція та промислова територія) (впровадження новостворених малих архітектурних форм у простір парку)

ІНТЕГРАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ ПРОМИСЛОВОЇ СПАДЩИНИ ТА
НОВОСТВОРЕНИХ МАЛИХ АРХІТЕКТУРНИХ ФОРМ ЯК
ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД З ФОРМУВАННЯ ДИЗАЙНУ ПАРКІВ
НА ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Рис.2.27 Парк із амфітеатром і пішохідним мостом Сміт-Крік, Вірджинія (США) (у минулому промислова територія) (впровадження новостворених малих архітектурних форм у простір парку)

ІНТЕГРАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ ПРОМИСЛОВОЇ СПАДЩИНИ ТА
НОВОСТВОРЕНИХ МАЛИХ АРХІТЕКТУРНИХ ФОРМ ЯК
ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД З ФОРМУВАННЯ ДИЗАЙНУ ПАРКІВ
НА ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Рис.2.28 Парк S-m!ne. Генк (Бельгія) (у минулому вугільна шахта)
(застосування дизайнерських ландшафтних меблів)

ІНТЕГРАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ ПРОМИСЛОВОЇ СПАДЩИНИ ТА
НОВОСТВОРЕНИХ МАЛИХ АРХІТЕКТУРНИХ ФОРМ ЯК
ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД З ФОРМУВАННЯ ДИЗАЙНУ ПАРКІВ
НА ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЯХ

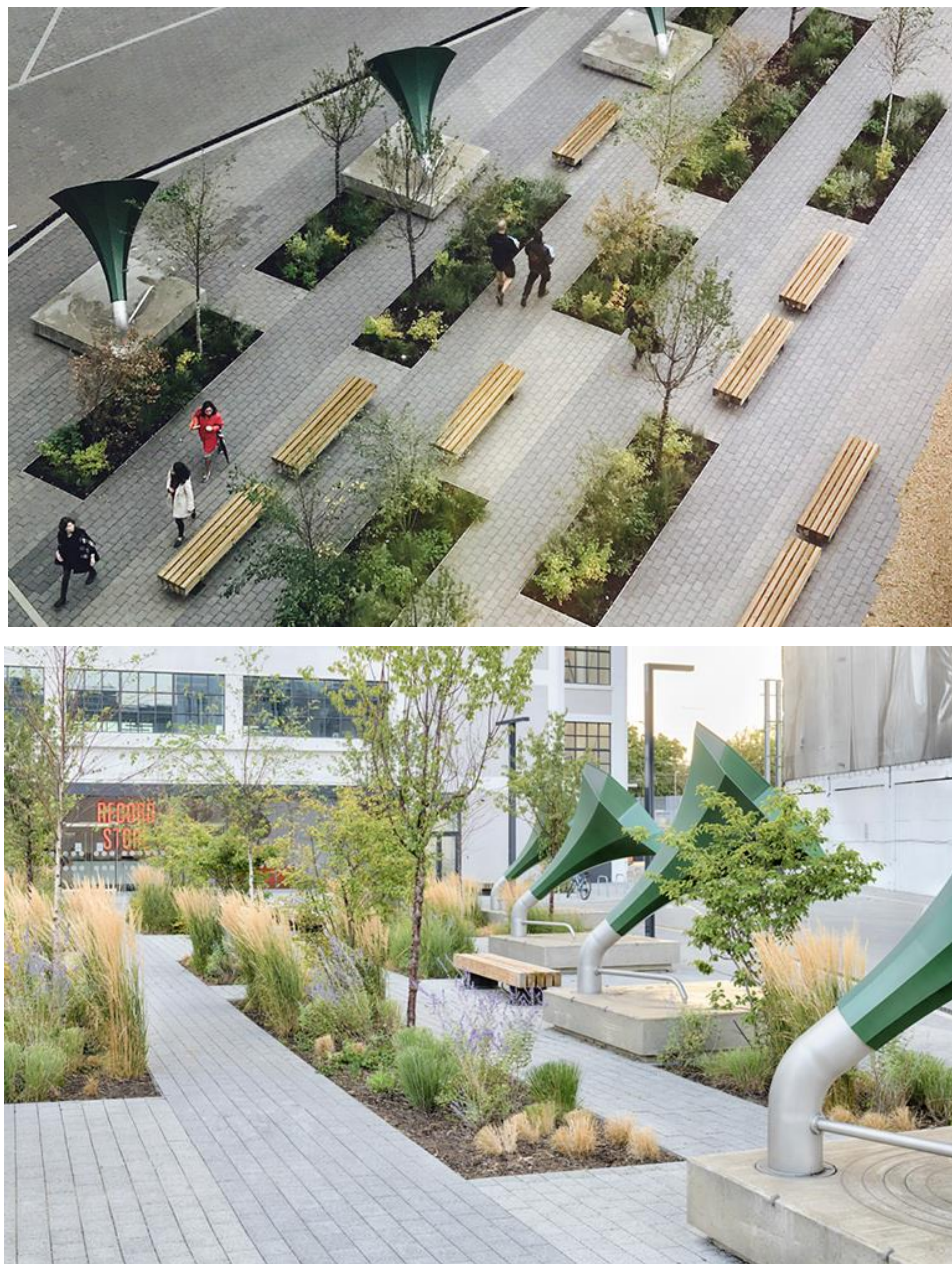

Рис.2.29 Парк Стара вінілова фабрика. Лондон (Великобританія) (у минулому заводу з виготовлення вінілових платівок) (включення арт-інсталяцій у колишній промисловий ландшафт)

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНИХ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ

Рис.2.29 Duisburg Nord Park, Дуйсбург (Німеччина) (у минулому сталеливарний завод) (концепція музеєфікації)

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНИХ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ

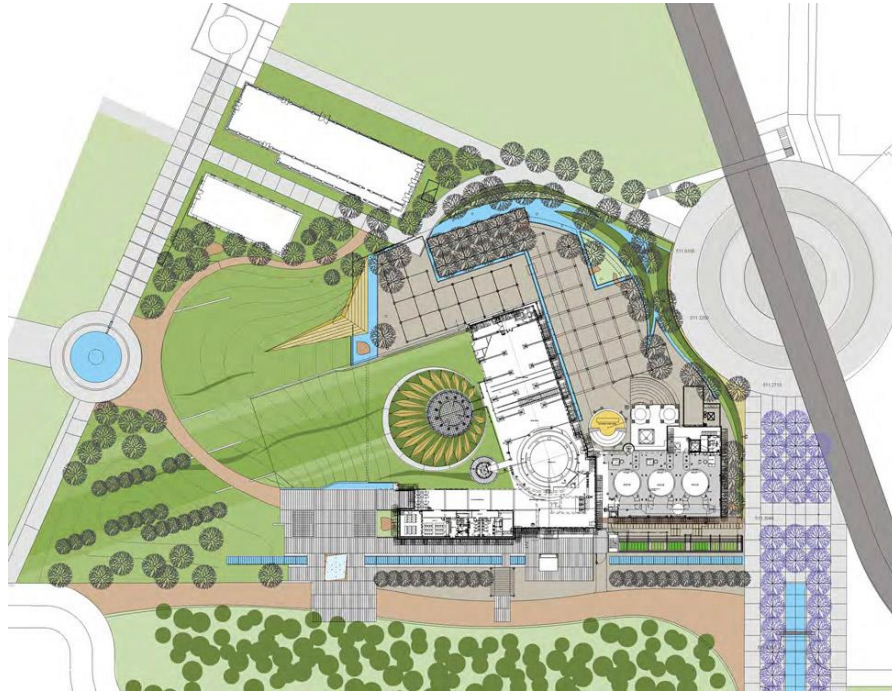

Рис.2.30 Парк Museum of Steel, Монтеррей (Мексика) (у минулому завод з виробництва сталі) (концепція музеєфікації)

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНИХ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ

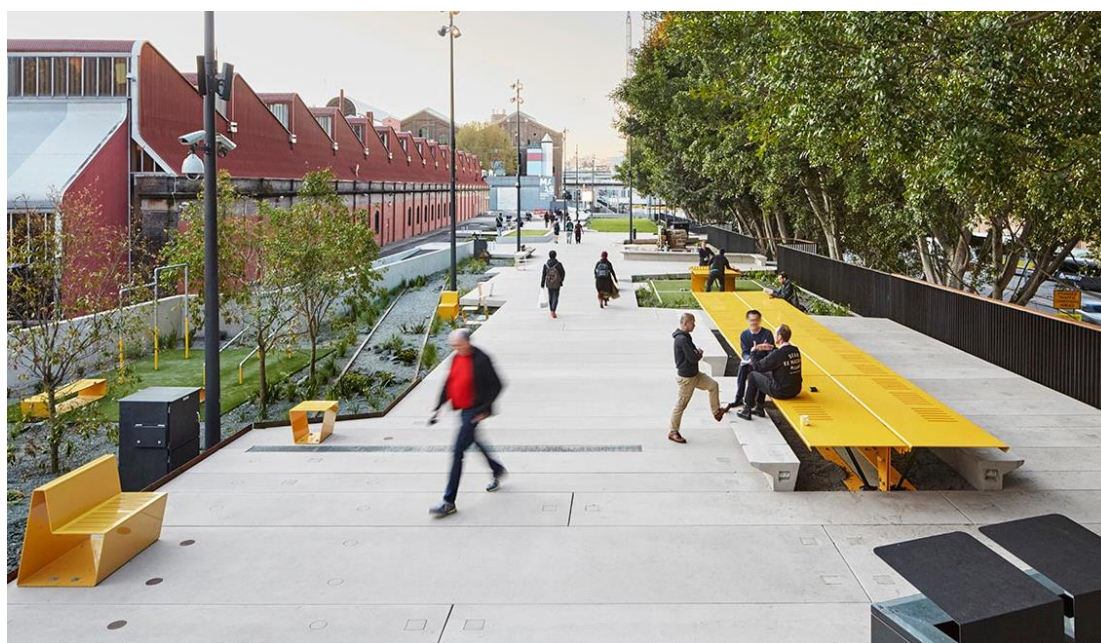

Рис.2.31 Парк The Goods Line, Сідней (Австралія) (у минулому залізнична лінія) (концепція модифікації)

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНИХ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ

Рис.2.32 The Great River Promenade. Руан (Франція) (у минулому порт та автостоянка) (концепція модифікації)

ДИЗАЙНЕРСЬКІ ПРИЙОМИ ЩОДО ОПРАЦЮВАННЯ
ПРОМИСЛОВИХ ОБ'ЄКТІВ У ПРОЦЕСІ РЕНОВАЦІЇ
ІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ КИТАЮ У ПАРКИ

Рис.3.1 Парк «Доклендс» у провінції Цзянсу (2020 р., Китай) (у минулому територія заводу із доками та складськими спорудами)

ДИЗАЙНЕРСЬКІ ПРИЙОМИ ЩОДО ОПРАЦЮВАННЯ ПРОМИСЛОВИХ ОБ'ЄКТІВ У ПРОЦЕСІ РЕНОВАЦІЇ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ КИТАЮ У ПАРКИ

Рис.3.2 Локація «Парку Верфі» на території Парку «Доклендс» у провінції Цзянсу (2020 р., Китай) (у минулому територія верфі)

ДИЗАЙНЕРСЬКІ ПРИЙОМИ ЩОДО ОПРАЦЮВАННЯ
ПРОМИСЛОВИХ ОБ'ЄКТІВ У ПРОЦЕСІ РЕНОВАЦІЇ
ІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ КИТАЮ У ПАРКИ

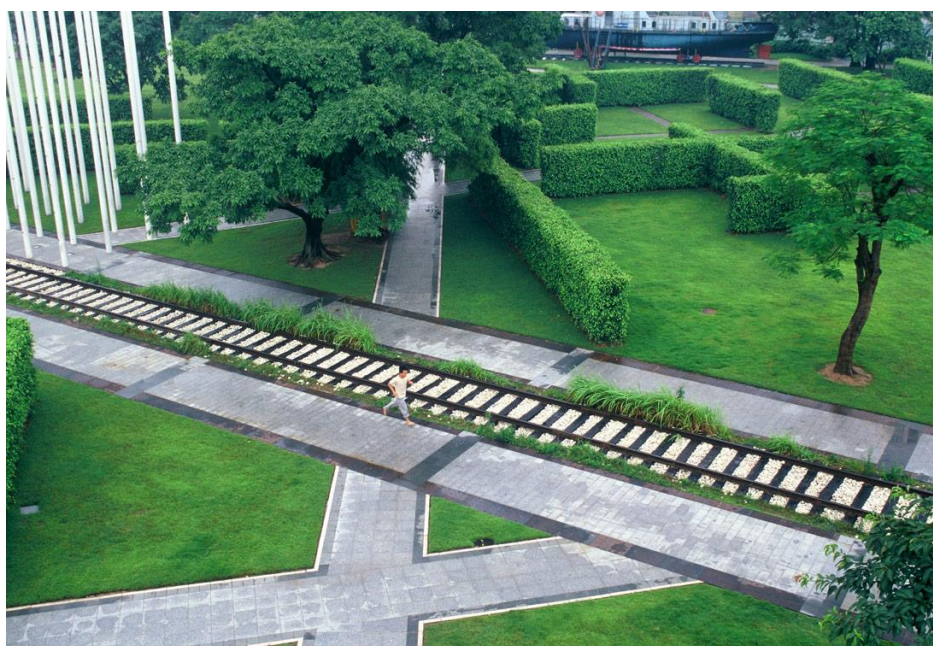

Рис.3.3 Парк Цицзян у м.Чжуншань провінція Гуандун (2002 р.,Китай) (у минулому територія верфі)

ДИЗАЙНЕРСЬКІ ПРИЙОМИ ЩОДО ОПРАЦЮВАННЯ
ПРОМИСЛОВИХ ОБ'ЄКТІВ У ПРОЦЕСІ РЕНОВАЦІЇ
ІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ КИТАЮ У ПАРКИ

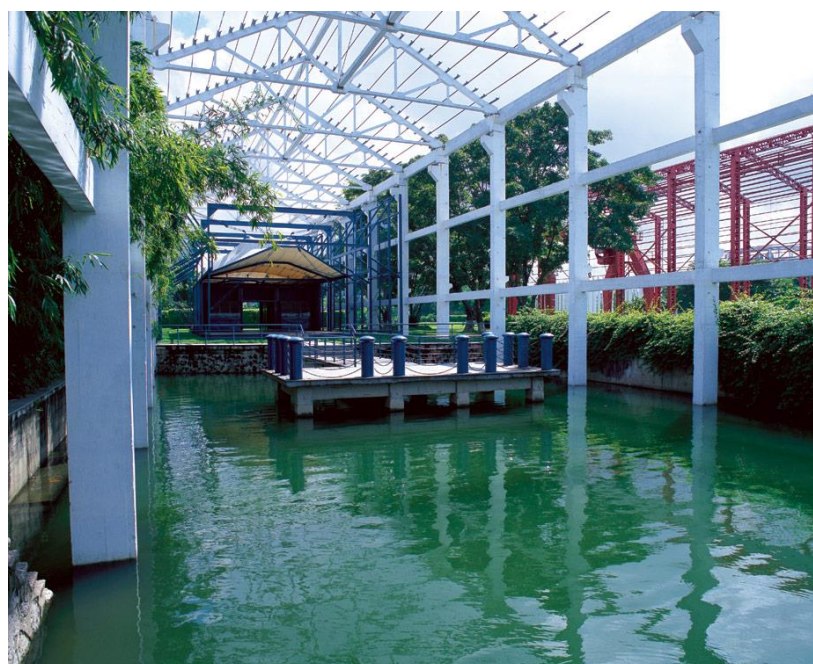

Рис.3.4 Парк Цицзян у м.Чжуншань провінція Гуандун: чайні зони
(2002 р.,Китай) (у минулому територія верфі)

ДИЗАЙНЕРСЬКІ ПРИЙОМИ ЩОДО ОПРАЦЮВАННЯ
ПРОМИСЛОВИХ ОБ'ЄКТІВ У ПРОЦЕСІ РЕНОВАЦІЇ
ІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ КИТАЮ У ПАРКИ

Рис.3.5 Парк Цицзян у м.Чжуншань провінція Гуандун: «янтарна» та скелетна вежі (2002 р.,Китай) (у минулому територія верфі)

ДИЗАЙНЕРСЬКІ ПРИЙОМИ ЩОДО ОПРАЦЮВАННЯ
ПРОМИСЛОВИХ ОБ'ЄКТІВ У ПРОЦЕСІ РЕНОВАЦІЇ
ІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ КИТАЮ У ПАРКИ

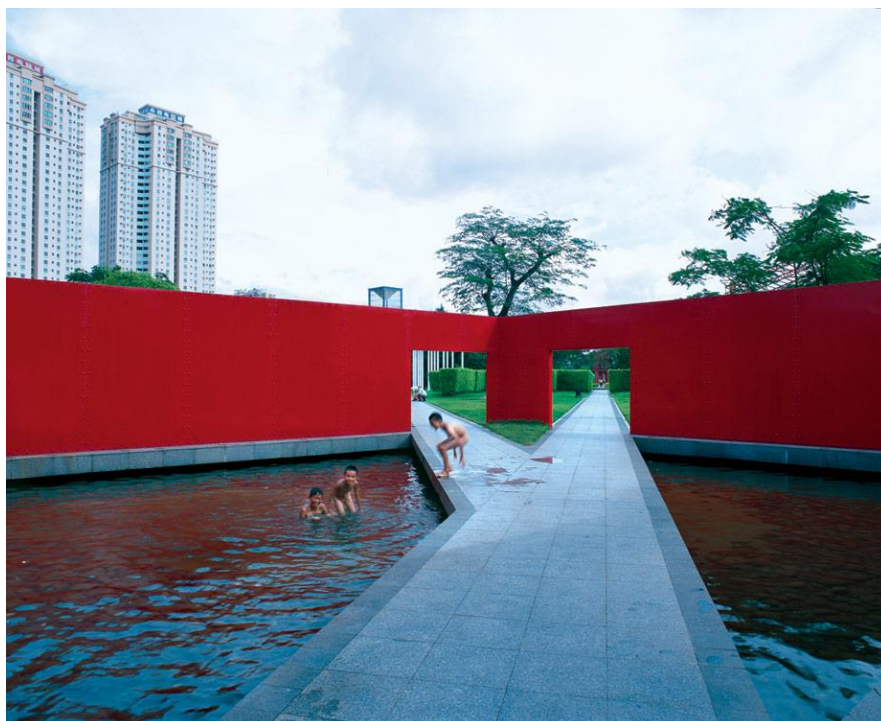

Рис.3.6 Парк Цицзян у м.Чжуншань провінція Гуандун: зона-інсталяція «Червона пам'ять» (2002 р.,Китай) (у минулому територія верфі)

ДИЗАЙНЕРСЬКІ ПРИЙОМИ ЩОДО ОПРАЦЮВАННЯ
ПРОМИСЛОВИХ ОБ'ЄКТІВ У ПРОЦЕСІ РЕНОВАЦІЇ
ІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ КИТАЮ У ПАРКИ

Рис.3.7 Парк Цицзян у м.Чжуншань провінція Гуандун: інтеграція збереженої промислової спадщини (2002 р.,Китай) (у минулому територія верфі)

КОЛІР У ЛАНДШАФТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ
СУЧАСНИХ ПАРКІВ КИТАЮ, ЩО СТОВРЕНІ НА
ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЯХ

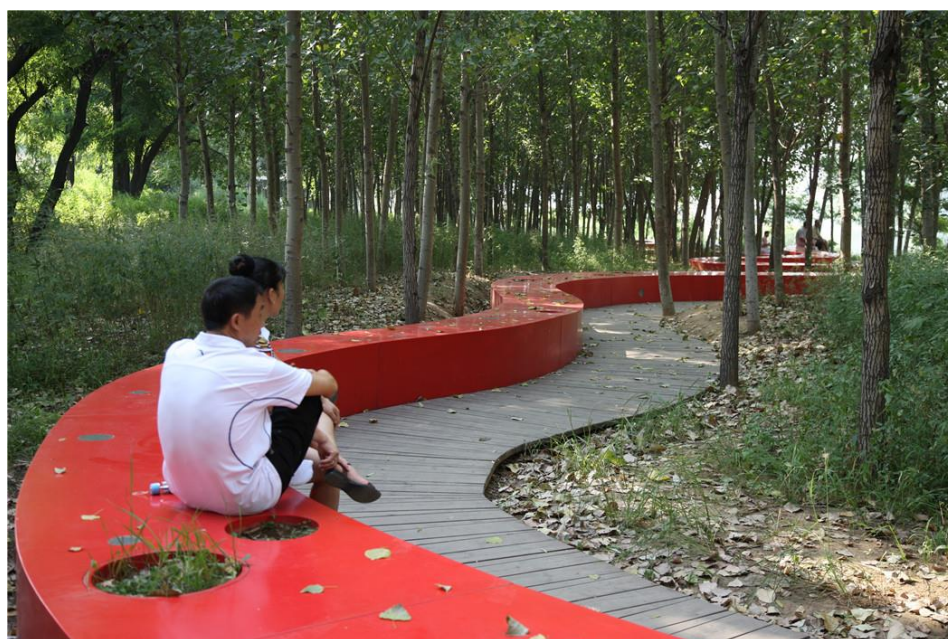

Рис.3.9 Парк річки Танхе «Червона стрічка» м.Цингуандао провінція Хебей (2006 р., Китай) (у минулому іригаційні споруди та сміттєзвалище)

КОЛІР У ЛАНДШАФТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ
СУЧАСНИХ ПАРКІВ КИТАЮ, ЩО СТВОРЕНІ НА
ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Рис.3.10 Парк річки Танхе «Червона стрічка» м.Цингуандао провінція Хебей (2006 р., Китай) (у минулому іригаційні споруди та сміттєзвалище)

КОЛІР У ЛАНДШАФТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ
СУЧАСНИХ ПАРКІВ КИТАЮ, ЩО СТВОРЕНІ НА
ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Рис.3.11 Парк Хоутан м.Шанхай провінція Хайнань (2010 р., Китай) (у минулому сталеливарний завод та верф)

КОЛІР У ЛАНДШАФТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ
СУЧАСНИХ ПАРКІВ КИТАЮ, ЩО СТВОРЕНІ НА
ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЯХ

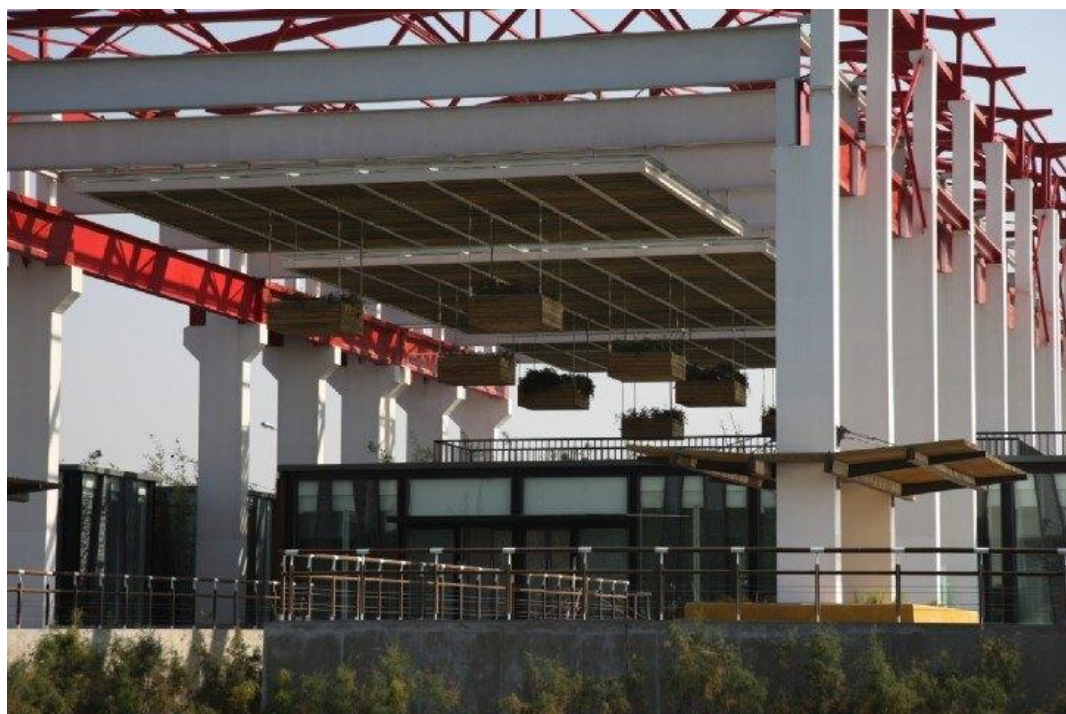

Рис.3.12 Парк Хоутан м.Шанхай провінція Хайнань: промислова будівля, що отримала функцію мультикультурного центру під назвою «Висячий сад» (2010 р., Китай) (у минулому сталеливарний завод та верф)

КОЛІР У ЛАНДШАФТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ
СУЧАСНИХ ПАРКІВ КИТАЮ, ЩО СТВОРЕНІ НА
ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЯХ

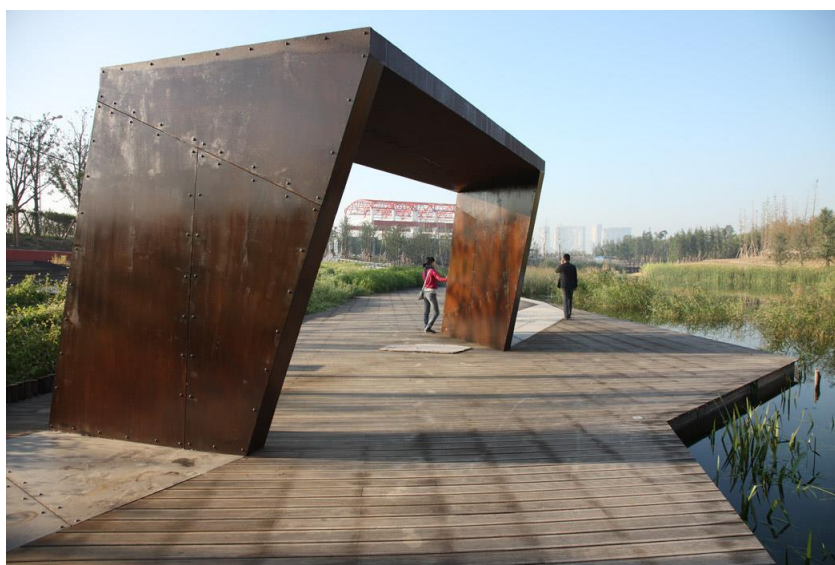

Рис.3.13 Парк Хоутан м.Шанхай провінція Хайнань: малі архітектурні форми, складані з панелей, що зазнали корозії (2010 р., Китай) (у минулому сталеливарний завод та верф)